

วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย:
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์

นายนิติพงศ์ พิเชฐพันธุ์

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DISCOURSE OF THE 2008 PREAH VIHEAR DISPUTE FROM THAI DAILY NEWSPAPERS:
A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND IDEOLOGY

Mr. Nitipong Pichetpan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จาก
หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย: การศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างภาษาและอุดมการณ์

โดย

นายนิติพงศ์ พิเชฐพันธุ์

สาขาวิชา

ภาษาไทย

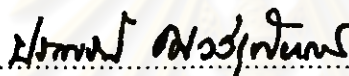
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

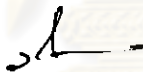
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

อาจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีมาสุข

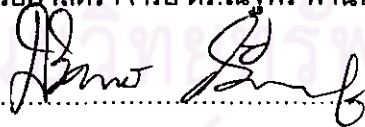
คณะกรรมการศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

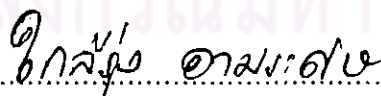

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ ฉัยววิรุฬหกการ)

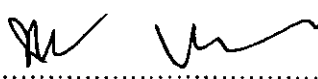
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิภาส โพธิ์แพทย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(อาจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีมาสุข)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ไกรสร อามระดิษ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์)

นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์: วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์
 รายวันภาษาไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์. (THE
 DISCOURSE OF THE 2008 PREAH VIHEAR DISPUTE FROM THAI DAILY
 NEWSPAPERS: A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND
 IDEOLOGY) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, อ. ที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์ร่วม : อ.ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข, 142 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์เกี่ยวกับ
 “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวัน
 ภาษาไทยว่า มีการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ประการใดบ้าง และมีการใช้
 กลวิธีทางภาษาใดเพื่อนำเสนอชุดความคิดเหล่านั้น โดยศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย
 จำนวน 9 ชื่อฉบับ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร คมชัดลึก ไทยรัฐ ไทยโพสต์ แนวหน้า ผู้จัดการรายวัน โพลส
 ทูเดย์ และมติชน ตั้งแต่วันอังคารที่ 1 มกราคม-วันพุธที่ 31 ธันวาคม 2551 เป็นเวลา 366 วัน

ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับไทยและเขมร
 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์
 การใช้อุปลักษณ์ การใช้นามนัย การใช้นุลบท การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง และ
 การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท และ 2) กลวิธีทางภาษาด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่ การใช้โครงสร้างของ
 เรื่องเล่า

กลวิธีทางภาษาข้างต้นนำเสนอชุดความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ได้แก่
 ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”” ““เขมร” ใช้เล่ห์เพทุบาย” ““ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย”
 ““ไทย” เพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร”” ทั้งนี้หากตีความความหมายของคำศัพท์ที่พบในความถี่สูง จะทำ
 ให้เห็นความคิดที่ว่า ““ไทย” เหนือกว่า “เขมร”” กล่าวคือ แม้ว่า ““ไทย” เพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร”” แต่
 “ไทย” ก็มีคุณธรรมสูงกว่า “เขมร” เนื่องจาก ““ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” ในขณะที่ ““เขมร” ใช้
 เล่ห์เหลี่ยม”

ภาควิชา.....ภาษาไทย.....ลายมือชื่อนิติ.....*นิติพงศ์ พิเชฐพันธ์*
 สาขาวิชา.....ภาษาไทย.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....*[Signature]*
 ปีการศึกษา.....2553.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....*[Signature]*

5080161922 : MAJOR THAI

KEYWORDS : LINGUISTIC DEVICES / IDEOLOGY / NEWSPAPERS / LINGUISTICALLY ORIENTED CDA / PRAGMATICS

NITIPONG PICHETPAN : THE DISCOURSE OF THE 2008 PREAH VIHEAR DISPUTE FROM THAI DAILY NEWSPAPERS: A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND IDEOLOGY. ADVISOR : ASST.PROF.NATTHAPORN PANPOTHONG, Ph.D., CO-ADVISOR : SIRIPORN PHAKDEEPHASOOK, Ph.D., 142 pp.

The present study aims at examining the ideologies on "the Thais" and "the Khmers" as represented in various types of discourse, focusing on the case of the 2008 Preah Vihear dispute in Thai daily newspapers. The research questions here are: (1) what are the ideologies represented in the texts examined (2) what are the linguistic devices exploited to represent and/or construct such ideologies. The data elicited are from the nine Thai daily newspapers including Bangkok Business, Khom Chad Luek, Daily News, Thai Rath, Naewna, Manager, Post Today, and Matichon between January 1st to December 31st, 2008.

It is found that there are eight linguistic devices including lexical choice, metaphor, metonymy, presupposition, modality, irony, quotation, and using a routine pattern of discourse, exploited to construct the ideologies on the Thais and the Khmers. The significant instances of such ideologies are: "The Khmers make troubles for the Thais" "the Khmers are tricky while The Thais play by the rules" "The Thais are tricked by the Khmers." However, when interpreting the meanings of lexical items repeatedly found in the texts, it is found that the hidden ideology is "The Thais are morally superior to the Khmers."

Department :	Thai	Student's Signature	<i>Nitipong Pichetpan</i>
Field of Study :	Thai	Advisor's Signature	<i>Natthaporn Panporthong</i>
Academic Year :	2010	Co-advisor's Signature	<i>Siriporn Phakdeephassook</i>

กิตติกรรมประกาศ

ॐ นมः श्रीसर्वबुद्धबोधिसत्त्वैभ्यः

ขอนมัสการแด่พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ทั้งปวงผู้ทรงสิริ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอุปการีหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีผาสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข วิทยานิพนธ์ด้วยความเมตตาอย่างยิ่ง รวมทั้งขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ อาจารย์ ดร.วิภาส โพธิแพทย์ และอาจารย์ ดร.โกศลรุ่ง อามระดิษ ที่กรุณาสละเวลาตรวจแก้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษา ประจำปีการศึกษา 2551 อีกทั้งขอขอบคุณสำนักงานกองทุน สันับสนุนการวิจัยที่ให้ทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2553 และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตรี คทวณิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ สิ้นสกุล และอาจารย์ ดร.ปรมินทร์ จารุวรรณ ที่กรุณาให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่ง อีกทั้งขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ทั้งยังเมตตาให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณคุณยายบุญเจือ ศรีอมร คุณแม่จู่ไรรัชต์ ศรีอมร คุณลุง คุณป้า คุณน้าอัสมา ศรีอมร และพี่สาวอภิสร่า ศรีอมร ขอขอบใจณภาคดล พี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่เป็น กำลังใจและคอยช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ขอขอบใจสุรเชษฐ ธีระ ยมลภัทร นพวัฒน์ และกันยารัตน์ ผู้เป็นเพื่อนร่วมรุ่นที่แสนดี ขอขอบใจนพพลที่ดูแลเรื่องสุขภาพตลอดเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ช่วยให้มั่นใจในพระศาสนธรรมที่ว่า **วิวาท์ ภัยโต ทิสฺวา อวิวาทญฺจ เขมโต สมคฺคา สขิลา โหถ เอสา พุทฺธานุสาสนี** - ท่านทั้งหลายจง เห็นความวิวาทโดยความเป็นภัย และความไม่วิวาทโดยความปลอดภัยแล้ว เป็นผู้พร้อมเพรียง มีความ ประณีประนอมกันเถิด นี่เป็นพระพุทธานุศาสนี และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดประโยชน์แก่สังคมใน ประการใดแล้ว ขออานิสงส์ทั้งปวงจงเกิดมีแต่ผู้มีพระคุณและผู้เป็นที่รักทั้งหลายของผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
1.6 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.7 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย.....	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรม.....	12
2.2 แนวคิดของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis).....	14
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์.....	16
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
3 ความสำคัญของปราสาทพระวิหารและลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขาพระวิหาร.....	23
3.1 ความสำคัญของปราสาทพระวิหาร.....	23
3.2 ลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขาพระวิหาร.....	30

4 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ “ไทย” และ “เขมร” ผ่านวาทกรรมเหตุการณ์ พิพาทเขาพระวิหารพ.ศ. 2551.....	45
4.1 กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์.....	46
4.1.1 การเลือกใช้ศัพท์.....	47
4.1.2 การใช้อุปลักษณ์.....	65
4.1.3 การใช้นามนัย.....	75
4.1.4 การใช้มูลบท.....	78
4.1.5 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ.....	82
4.1.6 การใช้ถ้อยคำนัยแฝงแบบชนบ.....	85
4.1.7 การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหนบท.....	87
4.2 กลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ.....	91
5 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระ วิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.....	98
5.1 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์ พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย... ..	98
5.1.1 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย”.....	98
5.1.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร”.....	105
5.1.3 อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร”.....	108
5.2 ชูความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่ รายงานข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 นำเสนอ.....	120
5.3 สรุปชูความคิดสำคัญในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.....	123
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	125
6.1.1 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ผ่านวาทกรรมเหตุการณ์ พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวัน ภาษาไทย.....	125
6.1.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ที่สื่อผ่าน	

กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระ วิหารพ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย.....	131
6.2 อภิปรายผล.....	132
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	136
รายการอ้างอิง.....	138
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	142

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	ปริมาณข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับในแต่ละเดือน..... 9
ตารางที่ 4.1	ตัวอย่างคำหรือกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย”..... 48
ตารางที่ 4.2	ตัวอย่างคำหรือกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “เขมร”..... 51
ตารางที่ 4.3	ปริมาณการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (แบ่งตามชื่อหนังสือพิมพ์)..... 53
ตารางที่ 4.4	รูปแปรของบุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา”..... 55
ตารางที่ 4.5	ลักษณะการกระทำ สภาพ หรือคุณสมบัติของ “ไทย” ที่สื่อผ่านการเลือกใช้ศัพท์ 58
ตารางที่ 4.6	ลักษณะการกระทำ สภาพ หรือคุณสมบัติของ “เขมร” ที่สื่อผ่านการเลือกใช้ศัพท์.. 59
ตารางที่ 4.7	รูปภาพบ่งชี้มูลบทในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551..... 78
ตารางที่ 4.8	คำแสดงทัศนภาวะในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551..... 83
ตารางที่ 4.9	โครงสร้างของเรื่องเล่าในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551.... 92
ตารางที่ 4.10	ตัวอย่างโครงสร้างที่ใช้จุดสำคัญนำ..... 95

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 การนำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จำแนกตามชื่อฉบับ ของหนังสือพิมพ์.....	10
แผนภูมิที่ 5.1 ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ของชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ใน สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในเหตุการณ์ พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 (ตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ที่ใช้ในงานวิจัยนี้).....	121

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พิชญ์ สุวรรณะชญ (ปราสาทพระวิหารกับสามเฒ่าของปัญหา – เลียนหนาม หรือ ความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน, 2552: ออนไลน์) กล่าวว่า

“ปัญหาของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะประเทศใดก็ตาม ล้วนวนเวียน เกี่ยวพันอยู่กับเรื่อง 3 เรื่อง อันประกอบไปด้วย เรื่องเขตแดน เรื่อง ประวัติศาสตร์ และเรื่องชาตินิยม...ปัญหา “ปราสาทพระวิหาร”...เกี่ยวพันกับ ปัญหาทั้งสามมิติรวมอยู่ในเรื่องเดียวกัน ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาที่ร้อนแรงอยู่ เสมอ และเป็นเลี่ยนหนามในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชามาเป็น เวลานาน”

พิชญ์ สุวรรณะชญ ยังชี้ให้เห็นอีกว่า ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ในกรณีปราสาทพระวิหารและพื้นที่เขาพระวิหารเป็นปัญหาใหญ่ที่สร้างความหนักใจให้แก่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตลอดมา และยังเป็นเหมือนอุปสรรคขวางกั้นการพัฒนาร่วมกันของประเทศใน ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย

ความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชากรณีพื้นที่ทับซ้อนเขาพระวิหารปรากฏตามสื่อแขนง ต่าง ๆ ของไทยอย่างเด่นชัดอีกครั้งนับตั้งแต่ต้นปี 2551 ชาวเกี่ยวกับอุบัติการณ์แห่งข้อพิพาท ดังกล่าวเริ่มขึ้นเมื่อ พล.ท.พิชญ์ ปุจฉาการ โฆษกกระทรวงกลาโหมของไทยในขณะนั้นออกมา แถลงข่าวแก่สื่อมวลชนในเรื่องความพยายามของประเทศกัมพูชาเพื่อขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระ วิหารเป็นมรดกโลก โดยเน้นย้ำในการให้สัมภาษณ์ครั้งนั้นว่า

“ท่าทีของประเทศกัมพูชายังคงยืนยันเจตนารมณ์ในการขึ้นทะเบียนปราสาท เขาพระวิหารให้ได้ โดยพยายามเชิญชวนให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมให้ความ เห็นชอบ และมีการสร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเท็จเพื่อสร้าง ประโยชน์ให้ฝ่ายกัมพูชา ...เรื่องนี้มีผลกระทบต่อฝ่ายไทย เพราะหากการขึ้น

ทะเลเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกสำเร็จ จะทำให้ดินแดนปราสาทเขาพระวิหารได้รับการยอมรับว่าเป็นของกัมพูชาโดยปริยาย อาจส่งผลให้ไทยต้องเสียดินแดนดังกล่าว” (ไทยโพสต์, 2551)

อนึ่ง ข่าวความขัดแย้งเรื่องอธิปไตยเหนือพื้นที่พิพาทระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชามีอยู่เรื่อยมาตลอดทั้งปี 2551 จนเมื่อองค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) มีมติประกาศให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ระดับความสนใจข่าวเกี่ยวกับความขัดแย้งดังกล่าวของคนในสังคมไทยก็เพิ่มสูงขึ้น ผลสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ในระหว่างวันที่ 15-20 กรกฎาคม 2551 ชี้ว่า ประชาชนมากถึงร้อยละ 80 กำลังสนใจติดตามข่าวปัญหาชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณปราสาทพระวิหาร (แนวหน้า, 2551; คมชัดลึก, 2551; ข่าวสด, 2551 และ เดลินิวส์, 2551) กล่าวได้ว่า ข่าวความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชากรณีเขาพระวิหารถือเป็นข่าวที่ประชาชนสนใจเป็นอันดับต้น ๆ ของปี 2551

เมื่อเปรียบเทียบสื่อแขนงต่าง ๆ ที่นำเสนอข่าวสารในสังคมไทย แม้ว่าสื่อโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่สำคัญในการนำเสนอข่าวสาร แต่เมื่อพิจารณาลักษณะการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบัน อาจสรุปได้ว่า สื่อหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการนำเสนอข่าวสารไปยังประชาชนมากที่สุด เนื่องจากรายการข่าวทางโทรทัศน์ในช่วงตั้งแต่ปี 2546 ถึงปัจจุบัน มักมีลักษณะเป็นการเล่าข่าวโดยเก็บความจากหนังสือพิมพ์อีกต่อหนึ่ง (Charlie, 2548: 144-145) นอกจากนี้ ผลการสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2548 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548) ได้ชี้ว่า หนังสือพิมพ์เป็นหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในประเทศ เนื่องจากเป็นสื่อที่มีราคาถูกเมื่อเทียบกับหนังสือประเภทอื่น อีกทั้งสามารถหาซื้อได้ทั่วไป นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งพิมพ์ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอ่านทุกวัน ทั้งนี้ในการอ่านหนังสือพิมพ์ ประชาชนส่วนใหญ่มักเสพเนื้อหาสาระในด้านข่าวสารมากที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารด้านต่าง ๆ ไปยังประชาชน ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อผู้เสพข่าวสารนั้น อาจ

กล่าวได้ว่า เมื่อคนเสพข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ที่ซื้อฉบับใดมาก¹ ก็ย่อมได้รับอิทธิพลทางความคิดจากหนังสือพิมพ์ที่ซื้อฉบับนั้นมากตามไปด้วย²

กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ (2543: 5) กล่าวในรายงานวิจัยเรื่อง **ปริศนาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์** ว่า อุดมการณ์หรือความคิดที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์เห็นได้อย่างเด่นชัดในการใช้ภาษาของสื่อมวลชนโดยเฉพาะในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ คำกล่าวของกฤษดาวรรณ (2543: 5) ทำให้สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์มีส่วนในการนำเสนอความคิดบางอย่างที่เรียกว่า “อุดมการณ์” และอุดมการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์มีผลต่อพฤติกรรมและการกระทำของผู้เสพ ทั้งนี้ กฤษดาวรรณ (2543: 4) ได้นิยามอุดมการณ์ในแง่ที่สัมพันธ์กับภาษาไว้ว่า

“อุดมการณ์หมายถึงความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์รวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษา อุดมการณ์ของคนในสถาบันเดียวกันไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่อุดมการณ์ก็ไม่เหมือนกับความคิด มุมมองหรือทัศนคติ ซึ่งอาจเป็นของใครคนใดคนหนึ่ง อุดมการณ์มีลักษณะที่เป็นสังคม เป็นความคิดเห็นของกลุ่มมากกว่าจะเป็นของบุคคล”

อนึ่ง จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า ข่าวเหตุการณ์พิพาทกรณีเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันของไทย³มีอุดมการณ์บางอย่างแฝงอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ อาจมีผลต่อยอดปริมาณการจำหน่ายของหนังสือพิมพ์

² กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ (2543: 2) กล่าวว่า คาดเดาได้ว่า หนังสือพิมพ์ที่มียอดปริมาณการจำหน่ายสูงย่อมเป็นสิ่งที่คนจำนวนมากในสังคมได้อ่าน นอกจากนี้ คนส่วนใหญ่ยังติดตามอ่านและได้รับอิทธิพลจากหนังสือพิมพ์ ดังที่ De Kantzow and Stubbs (2000: 5) อธิบายว่า “Most people...will read and be influenced by newspapers and magazines on a daily basis.”

³ หมายถึงซื้อฉบับที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ได้แก่ กรุงเทพธุรกิจ คมชัดลึก เดลินิวส์ ไทยรัฐ ไทยโพสต์ แนวหน้า ผู้จัดการรายวัน โพสต์ทูเดย์ และมติชน

“ศึกชิง “เขาพระวิหาร” ประทุ เชมร⁴ ฮุบยื่นเป็นมรดกโลก” (ผู้จัดการรายวัน, 25 มกราคม 2551)

“ศึกชิงเขาพระวิหารประทุอีกรอบ กัมพูชาหวังฮุบทั้งหมด...” (ผู้จัดการรายวัน, 25 มกราคม 2551)

จะเห็นว่า การใช้คำกริยาในข่าวข้างต้น (ได้แก่ ชิง ฮุบ) ทำให้เห็นภาพประเทศกัมพูชามีภาพลักษณ์เป็นผู้ “ฉกชิง” เอาสมบัติอันมีค่าของตน และหากตีความต่อไป ประเทศกัมพูชาก็มีภาพลักษณ์เป็นคู่ต่อสู้ของไทย อนึ่ง เมื่อพิจารณาคำว่า “อีกรอบ” และ “ทั้งหมด” ที่ปรากฏในตัวอย่างประกอบ (ตามลำดับ) จะทำให้เห็นการสื่อความคิดชัดเจนขึ้นว่า การแย่งชิงที่กล่าวถึงเป็นการแย่งชิงสิ่งที่เคย “ยื้อแย่ง” กันมาแล้ว นั่นคือ “เขาพระวิหาร”⁵ แต่ในครั้งนี้นี้ประเทศกัมพูชาต้องการให้ได้ครอบครองพื้นที่ทั้งหมดเหนือเขาพระวิหารอย่างสมบูรณ์ด้วย

หัวหน้าเลห์ เชมร ร้องไทย ทำผิด ข้อตกลง (คมชัดลึก, 30 มิถุนายน 2551)

“ไทย ไม่ ทัน เลห์ เชมร รัฐบาล กัมพูชา รุก หน้า กร่อน หนังสือ ถือ แผนที่ ฝรั่งเศส พ้อง ยูเอ็น ให้ เข้า มา ดูแล ข้อ พิพาท เขา พระ วิหาร อ้าง เป็น เจ้า ของ พื้นที่ ทับ ซ้อน” (ไทยโพสต์, 20 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า การใช้คำเพื่อบรรยายคุณสมบัติของ “เชมร” (เลห์) ได้ทำให้เห็นภาพฝ่าย “เชมร” ว่า เป็นฝ่ายที่ดำเนินการด้วยกลอุบายหรือกลลวงต่าง ๆ เพื่อให้ได้

⁴ ผู้วิจัยมิได้ใส่เครื่องหมายคำพูดคร่อมคำว่า *เชมร* และ *ไทย* ในทุกแห่ง เนื่องจากบางแห่งสามารถเข้าใจได้ชัดเจนว่า คำว่า *เชมร* และ *ไทย* หมายถึง ประชาชนหรือประเทศ

⁵ ในมุมมองของไทย คำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเมื่อปี 2505 ทำให้ประเทศกัมพูชาได้สิทธิ์ครอบครองจำเพาะตัวปราสาท ประเทศไทยยึดถือตามนี้ พร้อมกับขีดแนวเส้นรอบตัวปราสาทเป็นพื้นที่ประมาณ 150 ไร่ เพื่อกันออกให้ประเทศกัมพูชาไป ส่วนในมุมมองของกัมพูชา คำพิพากษาดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่บางส่วนเหนือเขาพระวิหารตามแผนที่ที่กัมพูชาได้ใช้ต่อสู้ในคดีความครั้งนั้น กล่าวได้ว่า ฝ่ายไทยมองว่าการต่อสู้ในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเมื่อกว่า 5 ทศวรรษก่อน คือ การต่อสู้ในสิทธิ์ครอบครองปราสาทพระวิหาร ในขณะที่ฝ่ายกัมพูชามองว่า เป็นเรื่องของสิทธิ์ครอบครองพื้นที่ส่วนหนึ่งบนเขาพระวิหารซึ่งมีปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในส่วนนั้น ดังนั้นในกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ประเทศกัมพูชาได้ดำเนินการตามมุมมองของตน ส่งผลให้ประเทศไทยมองว่า ในครั้งนี้ประเทศกัมพูชาต้องการจะได้ครอบครอง “ทั้งหมด” อันประกอบด้วย (พื้นที่บน) เขาพระวิหารและปราสาทพระวิหาร

ผลประโยชน์ที่ตนต้องการ ในทางหนึ่งถือว่า ภาพดังกล่าวเป็นวรรณคดีด้านลบของหนังสือพิมพ์ไทยเกี่ยวกับฝ่าย “เขมร”

ชุดความคิดดังกล่าวข้างต้นอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาและการเติบโตทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ข่าวความขัดแย้งตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา พ.ศ. 2551 จึงเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจอย่างยิ่งในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในข่าวกับกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เหล่านั้น ทั้งนี้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นแนวคิดที่สามารถใช้แนวทางทางภาษาศาสตร์ เช่น การศึกษาลักษณะทางภาษา เพื่อพิสูจน์สมมติฐานทางสังคมศาสตร์ เช่น อุดมการณ์ คุณค่า หรืออัตลักษณ์ (ดูเพิ่มเติม สวัสดิ์ คทวณิช, 2549) ดังนั้น การศึกษาตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จึงสามารถทำให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางภาษาในตัวของข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 (ดังยกตัวอย่างข้างต้น) กับอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังลักษณะทางภาษาดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์เกี่ยวกับเขมรและไทยในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ตามแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

⁶ กฤษดาพรรณ หงส์ดารมภ์ (2543: 5) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์และภาษาไว้ว่า อุดมการณ์และภาษามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ภาษาไม่ได้ใช้เล่าเรื่อง ชี้แจงข้อมูล ได้เถียง หรือคัดค้านกันเท่านั้น แต่ภาษายังเป็นเครื่องมือของอุดมการณ์ด้วย ภาษาช่วยถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับคนกลุ่มหนึ่งที่มีต่อคนอื่นกลุ่มหนึ่ง

1.3 สมมติฐาน

1. กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ได้แก่ การใช้ อุปลักษณ์ การใช้โครงสร้างเนื้อหาที่มีลักษณะเฉพาะ⁷ การใช้ความเชื่อเบื้องต้นเป็นเครื่องมือ⁸ เป็นต้น

2. กลวิธีทางภาษาดังกล่าวนำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับเขมรและไทย ได้แก่ ไทยเหนือกว่า เขมร ไทยถูกเขมรเอาเปรียบ ฯลฯ และยังนำเสนออุดมการณ์รอง ได้แก่ ไทยและเขมรควรมี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นต้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 9 ชื่อฉบับ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร คมชัดลึก เดลินิวส์ ไทยรัฐ ไทยโพสต์ แนวหน้า ผู้จัดการรายวัน โปสทูเดย์ และมติชน

2. ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ข้อความพาดหัวข่าว ข่าว บทความ บทวิเคราะห์ คำบรรยายใต้ภาพ และข้อเขียนอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 (ไม่รวมถึงภาพประกอบข้อเขียนเหล่านั้น)

3. ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยเริ่มเก็บตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551–วันที่ 31 ธันวาคม 2551 รวมเวลา 366 วัน

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการรายงานข่าว กรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 หนังสือพิมพ์ไทยมักใช้คำว่า *เขมร*⁹ และคำว่า *กัมพูชา* ในความหมายที่หมายถึง ประเทศ หรือ ประชาชน ก็ได้ จึงอาจทำให้

⁷ ใช้ในความหมายเดียวกับ “การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า”

⁸ ใช้ในความหมายเดียวกับ “การใช้มูลบท” ทั้งนี้ “มูลบท” หรือ “ความเชื่อเบื้องต้น” ในที่นี้ หมายถึง มูลบททางอรรถศาสตร์ที่อาศัยรูปภาษาเพื่อช่วยตีความมูลบทหรือความเชื่อเบื้องต้น

⁹ น่าสังเกตว่า ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คำว่า “เขมร” หมายถึง ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดต่อกับไทย ลาว และ เวียดนาม มีภาษาพูดอยู่ใน ตระกูลมอญ-เขมร และมีอักษรของตนเองใช้ เรียกว่า อักษรขอม จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่า “เขมร” อาจหมายถึงประเทศหรือประชาชนก็ได้

ผู้อ่านเกิดความเข้าใจสับสนว่า ข้อความดังกล่าว หมายถึงประชาชนหรือประเทศ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะเลือกใช้คำว่า “เขมร” (ในเครื่องหมายคำพูด) เพื่อแสดงมิติของความเป็นไปได้ที่จะเกิดการตีความได้ทั้ง 2 แบบในบริบทนั้น ๆ

อนึ่ง คำว่า ไทย ก็อาจหมายถึง ประเทศไทย หรือคนไทยก็ได้ จึงอาจทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า “ไทย” (ในเครื่องหมายคำพูด) ในกรณีนี้ที่ตัวบทมีได้ระบุอย่างชัดเจนว่า ไทย หมายถึง ประเทศไทย หรือคนไทย

1.6 นิยามศัพท์

วาทกรรม (discourse) ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร์, 2549) ในมุมมองของนักภาษาศาสตร์ วาทกรรมประกอบด้วยตัวบทซึ่งเป็นผลผลิตของการใช้ภาษา ตามธรรมเนียมปฏิบัติที่กำหนดโดยบรรทัดฐานของคนในสังคมนั้น ๆ (กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์, 2543)

อุดมการณ์ (ideology) ความคิด ความเชื่อ หรือคุณค่าซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่สมาชิกของสังคมในฐานะหน่วยของสังคมรับรู้เกี่ยวกับโลก (Mumby and Clair, 1997: 183) อุดมการณ์จึงไม่ใช่ทัศนคติส่วนบุคคล แต่เป็นสิ่งที่คนในสังคมมีส่วนร่วมกัน ทั้งนี้อุดมการณ์ได้สถาปนาและอ้างความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ การครอบงำ และการแสวงหาประโยชน์ (Eagleton, 1991 และ Thompson, 1984) Marx and Engels (1974 อ้างถึงใน ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2553: 12) อธิบายว่า อุดมการณ์ คือ ชุดความคิดที่สร้างหรือกำหนดขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม กลุ่มที่มีอำนาจในสังคม เช่น สื่อมวลชน อาจกำหนดชุดความคิดบางประการเพื่อประโยชน์ของตน

กลวิธีทางภาษา

กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บางอย่าง กลวิธีทางภาษาในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น การเลือกใช้ศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ และ (2) กลวิธีทางภาษาด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่ การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า

1.7 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม/ปริศนา แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับอุดมการณ์

2. รวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยทั้ง 9 ชื่อฉบับ ได้แก่ กรุงเทพมหานครกิจ คมชัดลึก เดลินิวส์ ไทยรัฐ ไทยโพสต์ แนวหน้า ผู้จัดการรายวัน โพสต์ทูเดย์ และมติชน โดยมีเกณฑ์ในการเลือกหนังสือพิมพ์ 2 เกณฑ์ คือ (1) เกณฑ์หนังสือพิมพ์ชื่อฉบับที่มียอดจำหน่ายสูงในประเทศ ทั้งนี้อาจจัดว่าหนังสือพิมพ์ประเภทนี้เป็นหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม หนังสือพิมพ์ที่ได้จากเกณฑ์นี้ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด คม ชัด ลึก และมติชน (2) เกณฑ์หนังสือพิมพ์ชื่อฉบับที่น่าเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 เป็นจำนวนมากหรือต่อเนื่องตลอดทั้งปี ได้แก่ กรุงเทพมหานครกิจ ผู้จัดการรายวัน แนวหน้า และโพสต์ทูเดย์

2.2 ในการเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 9 ชื่อฉบับดังกล่าว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลอันได้แก่ ข้อความพาดหัวข่าว ข่าว บทความ บทวิเคราะห์ คำบรรยายใต้ภาพ และข้อเขียนอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย (ดังข้อ 2.1) ตั้งแต่วันอังคารที่ 1 มกราคม 2551–วันพุธที่ 31 ธันวาคม 2551 ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 เกิดขึ้น โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลต่อเนื่องจนถึงปลายปี 2551 เพื่อให้การศึกษาวิจัยครบสมบูรณ์

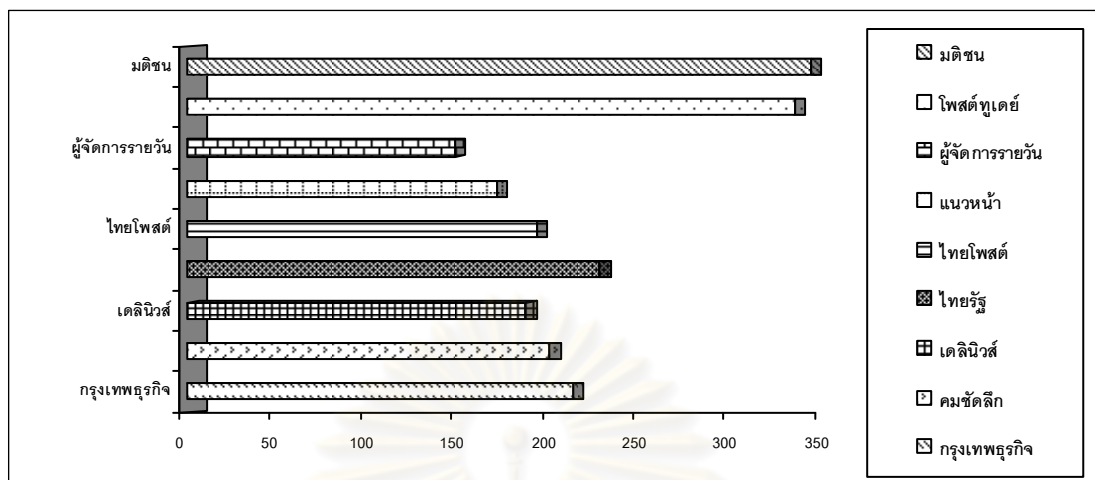
2.3 ในการนับจำนวนข่าวในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัย ผู้วิจัยนับจำนวนข่าวโดยการนับข้อมูลประเภทต่าง ๆ ที่อยู่ในการนำเสนอข่าวครั้งเดียวกันเป็น 1 ข่าว ยกตัวอย่างเช่นข้อความพาดหัวข่าว ข่าว และคำบรรยายใต้ภาพที่ประกอบข่าว ที่ปรากฏอยู่ในการนำเสนอข่าวครั้งเดียวกัน จะนับความถี่เป็น 1 ข่าว ทั้งนี้จากการนับจำนวนข่าวตามแนวทางที่กล่าวไป พบว่าข้อมูลข่าวจากหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับมีจำนวนทั้งสิ้น 2,010 ข่าว จำนวนข้อมูลข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับในแต่ละเดือนสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 ปริมาณข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับในแต่ละเดือน (หน่วยเป็นข่าว)

เดือน ชื่อฉบับ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
กรุงเทพธุรกิจ	2	1	1	2	9	70	83	18	2	23	1	0	212
คมชัดลึก	0	1	0	0	5	47	67	22	0	50	4	3	199
เดลินิวส์	1	2	3	1	9	24	53	24	2	47	8	7	182
ไทยรัฐ	3	0	7	0	9	28	104	26	2	39	6	3	227
ไทยโพสต์	4	1	3	0	13	39	75	23	3	24	7	0	192
แนวหน้า	2	2	3	0	3	45	65	24	2	17	4	3	170
ผู้จัดการรายวัน	1	0	1	0	8	45	61	11	3	11	5	1	147
โพสต์ทูเดย์	2	0	5	0	56	81	101	27	3	45	11	3	334
มติชน	4	3	7	2	17	50	102	34	7	64	34	19	343
รวม	19	10	30	5	129	429	716	209	24	320	80	39	2,010

โดยภาพรวม ปริมาณข่าวที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันชื่อฉบับต่าง ๆ ในแต่ละเดือนมีมากน้อยในทิศทางเดียวกัน เดือนที่มีการนำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหารมากที่สุด ได้แก่ เดือนกรกฎาคม ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ที่ว่าหลังจากวันที่ 7 กรกฎาคม 2551 ประชาชนได้หันมาสนใจข่าวความขัดแย้งชายแดนไทย-กัมพูชามากขึ้นอย่างมาก (ดูเพิ่มเติม ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา) นอกจากนี้ หากพิจารณาปริมาณการนำเสนอข่าวโดยจำแนกตามชื่อฉบับของหนังสือพิมพ์ พบว่า สามารถเรียงลำดับหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหารจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ ดังนี้ (1) มติชน (2) โพสต์ทูเดย์ (3) ไทยรัฐ (4) กรุงเทพธุรกิจ (5) คมชัดลึก (6) ไทยโพสต์ (7) เดลินิวส์ (8) แนวหน้า และ (9) ผู้จัดการรายวัน ทั้งนี้สรุปในรูปแบบของแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1.1 การนำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จำแนกตามชื่อฉบับของหนังสือพิมพ์

เมื่อพิจารณาเฉพาะหนังสือพิมพ์ 5 ชื่อฉบับแรกที่นำเสนอข่าวจำนวนมากที่สุดพบว่า ส่วนใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์ที่มักนำเสนอข่าวด้านการเมืองและข่าวหนัก ได้แก่ มติชน กรุงเทพธุรกิจ (บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา, 2540) และโพสต์ทูเดย์ จึงตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่หนังสือพิมพ์เหล่านี้นำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหารเป็นจำนวนมาก คือ ข่าวดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เหล่านั้น กอปรกับหนังสือพิมพ์ชื่อฉบับดังกล่าวมักนำเสนอข้อมูลเชิงลึกและบทความแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เพิ่มเติมจากการรายงานข่าว

2.4 ในการเก็บตัวอย่างจากข้อมูลข่าวที่ใช้ในงานวิจัยเพื่อนำมาวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษา เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ การใช้อุปสรรคณ์ การใช้นามนัย ผู้วิจัยได้กำหนดว่า ตัวอย่างดังกล่าวต้องปรากฏด้วยความถี่มากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อให้ได้ตัวอย่างซึ่งปรากฏอย่างเด่นชัดมาใช้ในการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษา

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ศึกษาลำดับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหารในอดีตที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 และประเด็นข่าวที่สำคัญในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย (ที่ใช้ในการวิจัย) ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจภูมิหลังและบริบทความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัย

3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์เกี่ยวกับไทยและเขมรตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์แบบภาษาศาสตร์ (linguistically oriented CDA) (van Dijk, 2001) ดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับไทยและเขมรในต้นบท (text) โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ด้าน ได้แก่

(1) กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาการเลือกใช้ศัพท์ การใช้อุปสรรคณ์ การใช้นามนัย การใช้มูลบท การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง และการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท ฯลฯ ตามที่ van Dijk (2006) เสนอไว้

(2) กลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาการเลือกใช้โครงสร้างปริจเฉทแบบต่าง ๆ

4. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

5. เรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบวิทยานิพนธ์

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบกลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์เกี่ยวกับเขมรและไทยในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

2. ช่วยให้เข้าใจทัศนคติในสังคมไทยเกี่ยวกับเขมรอันอาจนำไปเป็นแนวทางที่เอื้อให้เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตรระหว่างกันมากขึ้นในอนาคต

3. เป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ในวาทกรรมอื่น ๆ

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์แบบภาษาศาสตร์ ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิเคราะห์ในงานวิจัยต่อไป

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรม

เนื่องจากสาขาวิชาต่าง ๆ นิยามคำว่า “Discourse” ไว้หลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงนิยาม “วาทกรรม” ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ดังนี้

ในมุมมองสังคมศาสตร์ นักวิชาการมักอ้างอิงแนวคิดของฟูโกต์และนิยาม *วาทกรรม* (discourse) ว่า หมายถึง “ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร์, 2549: 19-20) ทั้งนี้ กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2543: 9) ได้ชี้ให้เห็นทั้งข้อดีและข้อบกพร่องบางส่วนของนิยามวาทกรรมในทางสังคมศาสตร์ไว้ว่า

“แม้ว่าการมองแบบไชยรัตน์และนักสังคมศาสตร์คนอื่น ๆ จะทำให้เราเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับสังคมชัดเจนขึ้น และไม่ตีค่าความสัมพันธ์นี้ อย่างผิวเผินเกินไป การมองแบบนี้ในความคิดเห็นของผู้วิจัยมีข้อบกพร่องตรงที่การใช้ภาษามีบทบาทน้อยมากในสิ่งที่เรียกว่า *วาทกรรม* ทั้ง ๆ ที่ภาษาคือเครื่องมือของวาทกรรม คือกลไกสำคัญที่ทำให้วาทกรรมก่อรูปและดำเนินไป”

ประเด็นที่ว่า ภาษาเกี่ยวข้องกับวาทกรรมหรือควรมีบทบาทในการศึกษาวิเคราะห์ วาทกรรมตามที่กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ (2543: 9) กล่าวนั้น Blommaert (2005: 47-48) ก็ได้กล่าวไว้เช่นกันว่า ในระดับหนึ่ง วาทกรรมเกี่ยวข้องกับตัวบท¹

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยนิยาม *วาทกรรม* โดยอาศัยทั้งมุมมองของสังคมศาสตร์และของ ภาษาศาสตร์ กล่าวคือ *วาทกรรม* หมายถึง “ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร์, 2549: 19-20) นอกจากนี้ วาทกรรมยังเกี่ยวข้องกับตัวบทซึ่งก็คือ หน่วยทางภาษา ในระดับที่ใหญ่กว่าประโยค (Richardson, 2007)

อนึ่ง ในมุมมองที่ว่า วาทกรรมเกี่ยวข้องกับตัวบทหรือภาษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นด้วย กับการให้ความหมาย *วาทกรรม* ในทางหนึ่งว่า เป็นหน่วยทางภาษาที่ “เหนือ” กว่าประโยค นอกจากนี้ เนื่องจากนิยามดังกล่าวเน้นเรื่องรูปภาษา ผู้วิจัยจึงเห็นด้วยที่จะศึกษาวาทกรรมโดยเริ่ม ตั้งแต่ระดับรูปภาษาที่มี “ความหมาย” ซึ่งใช้สร้างประโยคเรื่อยไปจนถึงระดับการเรียบเรียง ประโยคเข้าด้วยกันเป็นหน่วยทางภาษาที่ใหญ่ขึ้น

ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาวาทกรรมดังกล่าวนั้น Blommaert (2005) เห็นว่า การศึกษาแบบวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จำเป็นต้องศึกษาทั้งภาษาและบริบท การศึกษาแบบดังกล่าว ทำให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษาและ “ความหมาย” ที่ภาษานั้นสื่อออกมา นอกจากนี้ ปัจจุบัน แนวคิดเชิงวิพากษ์มีบทบาทนำในด้านแนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมศึกษา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าว สนใจประเด็นวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม เช่น ความมีอคติ การเหยียดผิวหรือเชื้อชาติ นอกจากนี้ยังใช้วิธีวิจัยที่หลากหลายขึ้นอยู่กับประเด็นวิจัยและความเชี่ยวชาญของนักวิจัย

ในข้อ 2.2 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์โดยละเอียดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดสำคัญที่ใช้เป็นกรอบในงานวิจัยนี้

¹ ยกตัวอย่างเช่น ตัวบทข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวัน ภาษาไทย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis)

ดังกล่าวไปในข้อ 2.1 ว่า ปัจจุบันวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นแนวคิดสำคัญในด้านแนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรมศึกษา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเปิดรับวิธีวิจัยที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมแก่ประเด็นที่นำมาศึกษาวิจัย ตลอดจนความเชี่ยวชาญของนักวิจัย นอกจากนี้วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ยังมุ่งเน้นประเด็นศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคม เช่น การใช้อำนาจโดยมิชอบ ความมีอคติ ความไม่เท่าเทียม ทั้งนี้โดยมากวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จะให้ความสนใจในการวิเคราะห์กลุ่มที่มีอำนาจหรือกลุ่มที่มีส่วนรับผิดชอบ (van Dijk, 1996)

อนึ่ง van Dijk (2008: 85) ได้อธิบายวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในมุมมองที่สัมพันธ์กับตัวบท/ภาษาไว้ว่า “Critical discourse analysis (CDA) is a type of discourse analytical research that primarily studies the way social power abuse, dominance and inequality are enacted, reproduced and resisted by text and talk in the social and political context.” กล่าวคือ วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ คือ แนวการวิเคราะห์วาทกรรมซึ่งให้ความสำคัญแก่การศึกษาวิธีการที่ ตัวบทผลิต ตอกย้ำ หรือต่อต้านการใช้อำนาจในทางที่ผิด การครอบงำ และความไม่เท่าเทียมในสังคม นอกจากนี้ จากที่กล่าวข้างต้น เห็นได้ชัดว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มิใช่สำนัก (school) หรือวิธีวิจัยเพื่อใช้ในวาทกรรมศึกษา แต่ทว่าวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นแนวคิดหรือแนวทางในการวิเคราะห์วาทกรรม (van Dijk, 2008)

เนื่องจากวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มิได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์เอาไว้ชัดเจน กลุ่มนักวิจัยบางส่วนที่อาศัยแนวคิดดังกล่าวในการศึกษาวาทกรรม (van Dijk, 2008; Fairclough and Wodak, 1997) จึงได้เสนอขอบเขตของงานวิจัยที่จัดว่า เป็นงานวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ไว้สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สนใจปัญหาทางสังคมหรือประเด็นทางการเมืองมากกว่าเรื่องทั่วไป

(2) วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เปิดรับวิธีวิจัยแบบสหวิทยาการ

(3) วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เน้นศึกษาวิธีการที่วาทกรรมผลิตหรือผลิตซ้ำ “ความหมาย” หรือ “อุดมการณ์”

(4) วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เน้นการตีความและการอธิบาย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย โดยอาศัยแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เนื่องจากในวาทกรรมดังกล่าวเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับประเด็นทางการเมือง ได้แก่ ชุดความคิดที่อาจแฝงความไม่เท่าเทียมระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร” และเป็นวาทกรรมที่ผลิตโดยสื่อมวลชนที่เป็นกลุ่มข้อมูลที่วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ให้ความสนใจ ทั้งนี้ในระดับกรอบการวิเคราะห์ ผู้วิจัยอาศัยวิธีวิจัยทางภาษาศาสตร์เป็นกรอบการวิเคราะห์ โดยมุ่งวิเคราะห์ด้วบทข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ใน 2 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยมุ่งเน้นศึกษา “ความหมาย” ของรูปภาพที่ใช้ในการสร้างประโยค ทั้งนี้หากพิจารณาในแง่ที่ว่า รูปภาพดังกล่าวมีส่วนประกอบสร้าง “ความหมาย” บางอย่าง การเลือกใช้รูปภาพหรือการเลือกใช้ลักษณะทางภาษาก็ถือว่าเป็น “กลวิธีทางภาษา” กลวิธีทางภาษาที่ได้จากการวิเคราะห์ด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ในที่นี้เรียกว่า “กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์”

(2) ด้านการเรียบเรียงความ กล่าวคือ ดังกล่าวไปแล้วในข้อ 2.1 วาทกรรมในมุมมองของนักภาษาศาสตร์ถือเป็นหน่วยทางภาษาที่ใหญ่กว่าประโยค ดังนั้นการศึกษาวาทกรรมด้วยวิธีวิจัยทางภาษาศาสตร์จึงสนใจศึกษาโครงสร้างที่ใหญ่กว่าระดับประโยคด้วย การศึกษาโครงสร้างที่ใหญ่กว่าระดับประโยคดังกล่าวอาจเป็นการศึกษาการเชื่อมโยง (cohesion) การศึกษาโครงสร้างของตัวบท อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะโครงสร้างของเรื่องเล่าเป็นสำคัญ อนึ่ง หากพิจารณาว่า โครงสร้างของเรื่องเล่ามีส่วนในการประกอบสร้าง “ความหมาย” บางอย่างแล้ว การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าก็จัดว่าเป็น “กลวิธีทางภาษา” ซึ่งในที่นี้เรียกว่า “กลวิธีทางภาษาด้านการเรียบเรียงความ”

สรุปได้ว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรม ภาษาและอุดมการณ์ ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยทางภาษาศาสตร์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาเหล่านั้น วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ที่เน้นการวิเคราะห์ด้วบทด้วยวิธีวิจัยทางภาษาศาสตร์นี้เรียกว่า “วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์แบบภาษาศาสตร์” (linguistically-oriented CDA) (van Dijk, 2001)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ (ideology)

คำว่า “ideology” ซึ่งในงานวิจัยนี้ตรงกับภาษาไทยว่า “อุดมการณ์” เป็นศัพท์ที่ของทวน เดส์ทุตต์ เดอ ทราซี (Antoine Destutt de Tracy) บัญญัติขึ้นหลังการปฏิวัติในฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1789 เพื่อใช้เรียกความรู้เกี่ยวกับ “ความคิด” ทั้งนี้ de Tracy (2010 [1826]) อธิบายว่า ความคิดที่คนในสังคมมีส่วนร่วมกัน มิใช่ผลผลิตของพระเจ้าหรือธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่สิ่งแวดล้อมทางสังคมของเราสร้างขึ้น แล้วเราก็รับรู้ความคิดเหล่านั้นผ่านประสาทสัมผัสทางกาย การศึกษาเรื่องจุดกำเนิดของ “ความคิด” โดยหลีกเลี่ยงจากอคติทางศาสนาหรืออภิปรายจะก่อให้เกิดรากฐานแห่งความยุติธรรมและความสุขในสังคม จะเห็นว่า ในช่วงแรกนั้น คำว่า ideology (อุดมการณ์) มิได้มีความหมายด้านลบ แต่ในเวลาต่อมา คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ได้อธิบายว่า โดยเนื้อแท้แล้วความคิดและความเชื่อของเรามีใช่ผลผลิตของประสบการณ์ที่เกิดจากประสาทสัมผัสทางกาย แต่ทว่าความคิดแปรเปลี่ยนไปตามสภาพทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นภาพสะท้อนของความสัมพันธ์ทางสังคม (Marx, 1998 [1848]) กล่าวคือ ความคิดหรือความเชื่อเป็นภาพสะท้อนของสภาพแห่งชนชั้นปกครองและแรงปรารถนาของชนชั้นดังกล่าวในการรักษาความได้เปรียบไว้

จะเห็นว่า Marx (1998 [1848]) ได้อธิบายคำว่า อุดมการณ์ ในแนวทางที่มากไปกว่าเรื่อง “ความคิดของปัจเจกชนที่เกิดจากประสบการณ์” Gee (1990) อธิบายแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของ Marx (1998 [1848]) ไว้ว่า อุดมการณ์ ในความคิดของ Marx ก็คือ “ความจริงที่กลับหัวกลับหาง” กล่าวคือ สิ่งต่าง ๆ มิได้เป็นอย่างที่ชนชั้นที่มีอำนาจเชื่อว่าเป็น ยิ่งไปกว่านั้น ความเชื่อของชนชั้นที่มีอำนาจยัง “กลับหัวกลับหาง” (invert) ความจริง เพื่อให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไปอย่างที่ต้องการ โดยเฉพาะในแนวทางที่เสริมหรือรักษาอำนาจของตน

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยนิยาม อุดมการณ์ ทั้งนี้โดยมิได้เน้นแนวคิดเรื่องชนชั้นเป็นสำคัญ แต่ทว่าผู้วิจัยเน้นความหมายของ อุดมการณ์ ในส่วนที่เกี่ยวกับ “ความคิดที่ประกอบสร้างขึ้น (ไม่ได้เกิดเองตามธรรมชาติ) ซึ่งสังคมมีส่วนร่วมกัน” ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

อุดมการณ์ คือ “ทัศนคติ” ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าถูกหรือผิดได้ (contestable concept) (Richardson, 2007) ทั้งนี้อุดมการณ์มิใช่ทัศนคติส่วนบุคคล แต่ทว่าเป็นสิ่งที่สมาชิกของสังคมมีส่วนร่วมกัน (กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์, 2543) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ถ้าทัศนคติใดเป็นของสมาชิกเพียงคนหนึ่งคนใดในสังคม และไม่มีสมาชิกคนอื่นในสังคมยึดมั่นหรือยอมรับเชื่อถือร่วมด้วย ก็มีอาจนับว่า ทัศนคติดังกล่าวเป็นอุดมการณ์ นอกจากนี้ อุดมการณ์ยังเป็นบรรทัดฐาน

ให้แก่สมาชิกในสังคมในการประเมินค่าว่า สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี อีกทั้งยังทำให้สมาชิกมีทัศนคติต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ไปในทำนองที่สอดคล้องกัน และเห็นพ้องต้องกันว่า สิ่งใดควรทำ และสิ่งใดไม่ควรทำ ตลอดจนควรปฏิบัติกับสมาชิกในสังคมเดียวกันอย่างไร หรือควรปฏิบัติกับคนนอกสังคมอย่างไร (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2543) ในแง่นี้ อุดมการณ์จึงเป็นสิ่งที่สถาปนาและอ้างความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ การครอบงำ และการแสวงหาประโยชน์ได้อีกด้วย (Eagleton, 1991; Thompson, 1984)

ในประเด็นเกี่ยวกับอุดมการณ์ที่ว่าด้วยการปฏิบัติกับคนนอกกลุ่ม อุดมการณ์ที่น่าสนใจคือ อุดมการณ์ที่ทำให้เกิดความเป็นอื่น ความน่าสนใจของอุดมการณ์ดังกล่าว คือ เมื่อถูกทำให้เป็นอื่น หรือถูกแบ่งแยกให้แตกต่างแล้ว กลุ่มที่เป็นอื่นมักไม่ได้รับความอาทร ดังนั้นเมื่อทำให้เป็นอื่นเสียแล้ว การใช้ความรุนแรง/กำลังเข้าจัดการจึงกระทำได้ง่าย (Sandikcioglu, 2000)

อนึ่ง van Dijk (1995) ยังอธิบายว่า อุดมการณ์สามารถกำกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของคนในสังคม พฤติกรรมดังกล่าวรวมถึงการใช้ภาษาของสมาชิกในสังคมได้อีกด้วย ดังที่ กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ (2543: 4-5) กล่าวไว้ว่า อุดมการณ์ หมายถึง “ความคิดความเชื่ออย่างเป็นระบบที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์รวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษา” นอกจากนี้ ภาษาเองก็อยู่ในฐานะเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดความเชื่ออีกด้วย ภาษาและอุดมการณ์จึงมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างยิ่ง (กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์, 2543) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์เป็นความสัมพันธ์แบบการมีอิทธิพลต่อกันในแง่ที่ว่า อุดมการณ์อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา แต่ทว่าการใช้ภาษาก็ทำหน้าที่ประกอบสร้างอุดมการณ์ซึ่งก็จะไปมีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม เช่น พฤติกรรมในการใช้ภาษา ต่อไป

สรุปได้ว่า อุดมการณ์คือความคิดความเชื่อที่คนในสังคมมีร่วมกัน อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม เช่น พฤติกรรมทางภาษา ในแง่ที่เกี่ยวกับภาษานี้ นอกจากอุดมการณ์จะอยู่เบื้องหลังการใช้ภาษาของคนในสังคมแล้ว ในทางกลับกันภาษาเองก็มีส่วนประกอบสร้างอุดมการณ์ด้วย ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาวิถีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันและอุดมการณ์เกี่ยวกับไทยและเขมรในวาทกรรมเรื่องเดียวกันในแนวทางที่จะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ดังกล่าวไปข้างต้น

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังได้กล่าวถึงแนวคิดสำคัญที่ใช้ในงานวิจัยนี้ในข้อ 2.1-2.3 แล้ว ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสำคัญเหล่านั้น โดยเฉพาะงานวิจัยที่จะช่วยให้เข้าใจการศึกษาตามแนวคิดสำคัญดังกล่าว ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวาทกรรม โดยเฉพาะงานวิจัยที่มุ่งศึกษาวาทกรรมด้วยแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (แบบภาษาศาสตร์) ซึ่งให้ความสนใจแก่ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ ดังต่อไปนี้

ในรายงานผลการวิจัยเรื่อง **ปริจเฉท²เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์** กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2543: 1) อธิบายว่า ปริจเฉทที่นำมาศึกษาวิจัยคือ “ปริจเฉทสื่อมวลชน” ทั้งนี้ปริจเฉทดังกล่าวมีความน่าสนใจในการนำมาศึกษา เนื่องจากเป็นปริจเฉทที่ “มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติและความเชื่อของผู้อ่าน” กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2543: 44-45) สรุปรายงานวิจัยไว้ว่า จากการศึกษาข้อมูลหนังสือพิมพ์และรายการโทรทัศน์ที่ใช้ในการวิจัย พบว่า มีปริจเฉทที่แข่งขันกันอยู่ 2 ปริจเฉทใหญ่ คือ ปริจเฉทหนังสือพิมพ์ซึ่งสะท้อนแนวคิดความมีอคติทางชาติพันธุ์ผ่านการเสนอภาพชาวเขาว่าเป็นบุคคลอื่นและเป็นศัตรูของชาติ และปริจเฉทรายการทุ่งแสงตะวันซึ่งนำเสนอภาพชาวเขาว่าเป็นผู้นุรักษ์ป่าและเป็นพลเมืองของชาติ นอกจากนี้ ในปริจเฉททั้งสอง ต่างปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษาที่ช่วยให้เกิดการสื่อหรือนำเสนออุดมการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

จะเห็นว่า ผลการวิจัยของกฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2543) ช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่อง ปริจเฉท (วาทกรรม) และอุดมการณ์หลายประการ ได้แก่

(1) การใช้ภาษาในปริจเฉท (วาทกรรม) มีส่วนในการประกอบสร้างความหมาย ดังเห็นได้จากการที่กลวิธีทางภาษาในปริจเฉทรายการโทรทัศน์และปริจเฉทหนังสือพิมพ์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาของกฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2543) ได้นำเสนออุดมการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย

² ผู้วิจัยใช้คำว่า *ปริจเฉท* ในส่วนนี้ตามกฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2543) ทั้งนี้คำว่า *ปริจเฉท* ในที่นี้ตรงกับคำว่า *discourse* ในภาษาอังกฤษ ซึ่งตรงกับคำว่า *วาทกรรม* ในงานวิจัยนี้

(2) อุดมการณ์ คือ ทศนคติที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ว่าถูกหรือผิด จริงหรือเท็จ ดังเห็นได้จากในงานวิจัยของกฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ (2543) อุดมการณ์เกี่ยวกับเรื่องเดียวกัน แต่มาจากปริศนาคนละประเภท ก็ให้ “ความหมาย” เกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทยแตกต่างกัน ดังนั้นอุดมการณ์จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริงเสมอไป แต่ในทางหนึ่งอุดมการณ์คือผลผลิตของปริศนา (วาทกรรม) ทั้งนี้โดยผ่านการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างและสื่ออุดมการณ์นั้น

นอกจากรายงานผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า มีวิทยานิพนธ์หลายฉบับที่เสนอผลการศึกษาวาทกรรมไว้ โดยเฉพาะผลการศึกษาวาทกรรมสื่อมวลชน (วาทกรรมสาธารณะ) ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 2 ฉบับ ซึ่งมีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้โดยตรง ดังต่อไปนี้

ในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทเรื่อง **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมุมมองในข่าววัดพระธรรมกายที่เสนอในหนังสือพิมพ์ไทย** (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2543) มีประเด็นศึกษาเกี่ยวข้องกับสถาบันทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลในสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวของสถาบันดังกล่าวโดยมากส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมากส่งผลกระทบต่อคนในสังคม ทั้งนี้งานวิจัยของกาญจนา เจริญเกียรติบวร (2543) สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ในส่วนที่สนใจศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ซึ่งเป็นสถาบันหลักอีกสถาบันหนึ่งที่สำคัญของสังคมไทย

ผลการวิจัยของวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมีว่า กลวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์ใช้นำเสนอมุมมองทางลบต่อวัดพระธรรมกายจำแนกได้เป็น 8 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีทางความหมาย 4 กลวิธี ได้แก่ การให้สมญา การใช้ความเชื่อเบื้องต้นเป็นเครื่องมือด้วยรูปภาพ การใช้อุปสรรคณ์ และการเลือกใช้คำศัพท์ และกลวิธีทางปริศนา 4 กลวิธี ได้แก่ การประเมินตามความเชื่อมั่น การตีความ การอ้างคำกล่าวบุคคลอื่น และการใส่เครื่องหมายและขนาดตัวอักษร (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2543)

กลวิธีดังกล่าวข้างต้นใช้สื่อประเด็นทางลบต่าง ๆ เกี่ยวกับฝ่ายวัดพระธรรมกายใน 7 ประเด็น แบ่งเป็นประเด็นทางลบเกี่ยวกับวัด 6 ประเด็น ได้แก่ การขโมย การมีเล่ห์เหลี่ยม การเป็นกลุ่มความเชื่ออย่างอื่นที่เป็นภัยต่อพุทธศาสนา การทำทนายประมุขสงฆ์ การทำทนายอำนาจรัฐ และการทำทนายพระมหากษัตริย์ และประเด็นทางลบเกี่ยวกับเจ้าอาวาสวัด 1 ประเด็น คือ เรื่องชู้สาว (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2543)

กาญจนา เจริญเกียรติบวร (2543) สรุปในตอนท้ายของวิทยานิพนธ์ไว้ว่า การศึกษาวิจัย วาทกรรมสื่อสาธารณะ (ในที่นี้คือ หนังสือพิมพ์ไทย) ตามกรอบการวิจัยของวิทยานิพนธ์ทำให้ทราบว่า แนวคิดเรื่องภาษากับมุมมองของ Simpson (1993) เป็นสิ่งที่ถูกต้อง กล่าวคือ ภาษาสัมพันธ์กับมุมมองในลักษณะที่ว่า การเลือกใช้รูปแบบทางภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งสามารถบ่งบอกความคิดเห็นของผู้พูดที่มีต่อสิ่งที่กำลังพูดได้ถึง นอกจากนี้ ยังมีผลต่อภาพแทนความจริงในแง่ที่ว่า ภาษาทำให้บุคคลหรือเหตุการณ์ที่กำลังกล่าวถึงมีรูปลักษณ์เฉพาะ

การทบทวนวรรณกรรมวิทยานิพนธ์เรื่อง **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมุมมองในข่าววัดพระธรรมกายที่เสนอในหนังสือพิมพ์ไทย** (กาญจนา เจริญเกียรติบวร, 2543) ข้างต้น ทำให้เห็นแนวทางในการวิเคราะห์ด้วยท โดยเฉพาะในด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ตลอดจนทำให้เห็นแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและมุมมอง

ส่วนวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับที่ชื่อเรื่อง **อุดมทรรศน์³เกี่ยวกับ “เขมร” ในปริเฉท⁴หนังสือพิมพ์ไทย: กรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546** (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548) มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ข้อ คือ (1) มีการเสนอภาพ/อุดมทรรศน์เรื่อง “เขมร” อย่างไรในปริเฉทที่นำมาศึกษา และ (2) ใช้กลวิธีทางภาษาใดเพื่อสื่ออุดมทรรศน์นั้น ชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ได้เลือกศึกษาข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 5 ชื่อฉบับ ได้แก่ **ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก ข่าวสด และมติชน** ตั้งแต่ 28 มกราคม-3 กุมภาพันธ์ 2546 ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า ในข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัย มีกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมทรรศน์ 9 กลวิธี ได้แก่

- **การใช้ถ้อยคำ** หมายถึง การใช้ถ้อยคำเพื่ออ้างถึงคน เหตุการณ์ สถานที่ และการใช้ถ้อยคำเพื่อบรรยายพฤติกรรม ทั้งนี้ชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) พบว่า การใช้ถ้อยคำได้ให้ภาพของ “เขมร” ที่เชื่อข่าวลือ เป็น “ผู้ร้าย” ปาเถื่อน ไร้ใจไม่ได้ เนรคุณ และต้องพึ่งพาไทย ขณะที่ภาพของ “ไทย” คือ เขื่อของการกระทำที่ปาเถื่อนของ “เขมร” และในขณะเดียวกัน ก็เป็น “ผู้ให้” ที่มีอำนาจและรักชาติรักศักดิ์ศรี

³ในที่นี้ ใช้ในความหมายเดียวกับ **อุดมการณ์** (ideology)

⁴ ผู้วิจัยใช้คำว่า **ปริเฉท** ในส่วนนี้ตามชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ทั้งนี้คำว่า **ปริเฉท** ในที่นี้ตรงกับคำว่า **discourse** ในภาษาอังกฤษ ซึ่งตรงกับคำว่า **วาทกรรม** ในงานวิจัยนี้

- **การใช้สมญานาม** ได้สร้างภาพลักษณ์ให้สมเด็จเจ้านั้น เช่นว่า เป็นผู้นำกัมพูชาที่เป็นคนไว้ใจไม่ได้ นอกจากนี้การใช้สมญานามยังช่วยแสดงให้เห็นความไม่พอใจของคนไทยต่อพฤติกรรมของชาวเขมรและเหตุจลาจล ตลอดจนช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาในแง่ที่ว่าไทยเป็นผู้ให้

- **การใช้โครงสร้างทางวาทศิลป์** ได้แก่ อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน การอ้างถึงนอกตัวบท คำถามวาทศิลป์ และสำนวน ทั้งการใช้โครงสร้างทางวาทศิลป์ถือเป็นกลวิธีทางภาษาที่สำคัญที่ใช้สื่อภาพของเขมรที่เป็นพวกด้อยปัญญา ป่าเถื่อน ชอบใช้ความรุนแรง ไม่ฉลาด และต้องพึ่งพาไทย

- **การใช้ข้อสมมติเบื้องต้นเป็นเครื่องมือ** หมายถึง การใช้รูปภาพหรือโครงสร้างภาษาที่แนะนำ มีเรื่องไม่ดีที่ปิดบังไว้ หรือการจลาจลที่เกิดขึ้นมีเงื่อนงำ

- **การใช้รูปประโยคกรรม** หมายถึง การใช้รูปประโยคกรรม “ถูก” เพื่อสื่อความหมายในทางลบหรือไม่เป็นที่พึงปรารถนาของผู้ถูกกระทำในประโยคนั้น ๆ ทั้งนี้ชนกพร พัวพัฒน์กุล (2548) พบว่า มีการใช้รูปประโยคกรรมเพื่อเน้นว่า ไทยเป็นผู้ “ถูกกระทำ” โดยมีเขมรเป็น “ผู้กระทำ”

- **การอ้างคำกล่าวของบุคคลอื่น** เป็นกลวิธีที่ช่วยเพิ่มน้ำหนักของเนื้อหาที่เสนอว่าเขมร “ไว้ใจไม่ได้” ให้หนักแน่น น่าเชื่อถือ เพราะผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลสำคัญที่น่าจะรู้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ อีกทั้งกลวิธีนี้ยังเป็นการยืนยันว่าเป็นคำพูดของบุคคลผู้นั้นจริง ๆ หนังสือพิมพ์ไม่ได้เขียนเอง

- **การใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง** หมายถึง การใช้การเล่าตามลำดับเวลา การใช้การเล่าด้วยมุมมองแบบรู้ทั่ว และการใช้การเล่าแบบรู้ทั่วผสมรู้จำกัด การใช้การเล่าเรื่องทำให้เกิดความตื่นเต้นเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้เหมือนการอ่านนิยาย และเป็นการเน้นภาพความป่าเถื่อนของเขมรให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- **การใช้เครื่องหมายวรรคตอน** หมายถึง การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ กำกับข้อความเพื่อเพิ่มเติมความหมายให้แก่รูปภาพหรือแสดงทัศนคติบางอย่าง ได้แก่ เครื่องหมายอัฒประกาศ เครื่องหมายอัศเจรีย์ และเครื่องหมายนชลิขิต กล่าวคือ อัฒประกาศเป็นเครื่องหมายที่ใช้เน้นความสำคัญของข้อความ อัศเจรีย์เป็นเครื่องหมายที่แสดงระดับความรุนแรงของเหตุการณ์และความรู้สึกไม่พอใจของผู้เขียน และนชลิขิตเป็นเครื่องหมายที่ใช้คร่อมตัวอักษรตัวใดตัวหนึ่งเพื่อให้

อ่านออกเสียงหรือสื่อความหมายได้มากกว่าหนึ่งแบบ เช่น สุน เซ(น) เพื่อนบ้าน(น) ทั้งนี้จะเห็นว่าการใช้เครื่องหมายชนิดใดถือเป็นเครื่องหมายที่ใช้แสดงทัศนคติของผู้เขียน

- **การตัดและเน้นข้อความ** หมายถึง การตัดและเน้นข้อความที่เกี่ยวกับความรุนแรงเพื่อแสดงว่า คนไทยเป็น “ผู้ถูกกระทำ” โดยมีคนเขมรเป็น “ผู้กระทำ” ในบางครั้ง การตัดและเน้นข้อความอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ หากไม่ได้อ่านข่าวนั้นโดยตลอด

กลวิธีทางภาษาเหล่านี้นำเสนอภาพ “เขมร” ที่สอดคล้องกันได้แก่ เขมรป่าเถื่อน เขมรต้องพึ่งพาไทย เขมรไร้ใจไม่ได้ เขมรด้อยปัญญา และเขมรเป็นศัตรูของชาติ อนึ่ง ภาพของ “เขมร” ที่ปรากฏในปริจเฉทหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่ใช้ในการวิจัยได้สะท้อนอุดมการณ์เรื่องความเป็นชาติอันนำไปสู่การมองว่ามี “ชาติเรา” และ “ชาติเขา” และ “ชาติเรา” เหนือกว่า “ชาติเขา” ตลอดจนอุดมการณ์ว่าด้วยสำนึกร่วมแห่งความเป็นชาติไทย (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548)

การทบทวนวรรณกรรมวิทยานิพนธ์เรื่อง **อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” ในปริจเฉท⁵ หนังสือพิมพ์ไทย: กรณีเหตุผลจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546** (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548) ชำงต้น นอกจากทำให้ทราบแนวทางการศึกษาปริจเฉทหนังสือพิมพ์ไทยเพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ในประเด็นที่ใกล้เคียงกับประเด็นที่งานวิจัยนี้สนใจแล้ว ยังทำให้เห็นแนวทางในการวิเคราะห์ที่ตัวบท ตลอดจนเกิดแง่คิดในเชิงเปรียบเทียบเพื่ออภิปรายผลในงานวิจัยนี้ต่อไปด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ ผู้วิจัยใช้คำว่า *ปริจเฉท* ในส่วนนี้ตามชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ทั้งนี้คำว่า *ปริจเฉท* ในที่นี้ตรงกับคำว่า *discourse* ในภาษาอังกฤษ ซึ่งตรงกับคำว่า *วาทกรรม* ในงานวิจัยนี้

บทที่ 3

ความสำคัญของปราสาทพระวิหารและลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขาพระวิหาร

ก่อนที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงความสำคัญของปราสาทพระวิหารและลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขาพระวิหาร เพื่อเป็นบริบทอันจะนำไปสู่ภาพรวมของการวิจัยที่ชัดเจน

3.1 ความสำคัญของปราสาทพระวิหาร

หลังจากคดีประวัติศาสตร์ที่ประเทศกัมพูชายื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้วินิจฉัยกรณีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ผลคำตัดสินออกมาว่า ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่มีอำนาจอธิปไตยเหนือโบราณสถานดังกล่าว คนไทยส่วนใหญ่ก็สนใจ “ปราสาทพระวิหาร” มากขึ้น ทั้งนี้แม้ว่าคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในกรณีดังกล่าวจะก่อให้เกิดกระแสต่อต้านและกระแสเกลียดชัง “เขมร” ในสังคมไทยอยู่ระยะหนึ่ง แต่ทว่าระยะเวลา 50 ปีหลังจากนั้น ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาก็สามารถปรับตัวเข้าหากันและประสานประโยชน์กันได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. 2547 ประเทศกัมพูชาได้ริเริ่มแผนการที่จะยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ทั้ง ๆ ที่พื้นที่รอบตัวปราสาทยังมิได้มีการเจรจาร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาให้เรียบร้อยชัดเจน กล่าวคือ การปักปันเขตแดนใกล้ปราสาทพระวิหารยังไม่แล้วเสร็จ ดังนั้นจึงกลายเป็นมูลเหตุให้ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาต้องเกิดความขัดแย้งกันอีกครั้งในเวลาต่อมา (ในปี พ.ศ. 2551)

อนึ่ง จะเห็นว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาดังกล่าวข้างต้นมิได้เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหารโดยตรง แต่เป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับบริเวณรอบตัวปราสาทพระวิหาร (--เขาพระวิหาร) ซึ่งทั้งฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ได้อ้างสิทธิ์ในการครอบครอง ถึงกระนั้น ด้วยความที่พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของปราสาทโบราณซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดคุณค่าและทวีความสำคัญ จนทำให้เกิดการแย่งชิงกัน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจความสำคัญของปราสาทพระวิหารเสียก่อน เพื่อที่จะได้มองเห็นความสำคัญของการแย่งชิงดินแดนอันเป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหาร

ก่อนที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความสำคัญของปราสาทพระวิหาร ผู้วิจัยขอกล่าวถึงปราสาทพระวิหารโดยภาพรวมเสียก่อน ดังนี้

ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์ (2536) ได้อธิบายที่ตั้งและสภาพทั่วไปของปราสาทพระวิหารไว้ในหนังสือชื่อ **ปราสาทเขาพระวิหาร: ศาสนบรรพตที่โดดเด่นที่สุดในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์** มีใจความโดยสรุปว่า ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่บนเทือกเขาพนมดงรักซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ปราสาทหลังนี้ตั้งอยู่ในตำแหน่งจอยของเงื้อมผาที่สูงตระหง่านโดยไม่อาจหาโบราณสถานในวัฒนธรรมเขมร ณ ที่แห่งใดมาเทียบได้ ทั้งนี้การเดินทางสู่ปราสาทพระวิหารจากทางทิศใต้เป็นสิ่งที่ยากที่สุด เนื่องจากเป็นหน้าผาที่สูงชัน นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางอีกสายหนึ่งซึ่งตรงกว่า แต่ทว่าเป็นทางชันบันไดที่ขรุขระซึ่งตัดทางด้านข้างของหน้าผาทางทิศตะวันออกซึ่งปัจจุบันเรียกว่า “ช่องบันไดหัก” ส่วนเส้นทางจากทางทิศเหนือซึ่งเป็นเส้นทางจากประเทศไทย เป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุด

ทิศทางของปราสาทพระวิหารนั้น ปรากฏว่า ปราสาทหลังนี้หันหน้าไปทางทิศเหนือแทนการหันไปสู่ออกเช่นศาสนสถานแบบเขมรโดยทั่วไป ทั้งนี้ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะสภาพทางภูมิศาสตร์บังคับ

หากจะกล่าวถึงความสำคัญของปราสาทพระวิหาร อาจกล่าวได้ในหลายแง่มุมหรือหลายประเด็น ในที่นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความสำคัญของปราสาทพระวิหารในแง่มุมที่ทำให้เข้าใจว่า ทำไมประเทศไทยและประเทศกัมพูชาจึงต้องการครอบครองปราสาทหลังนี้และอาณาบริเวณอันเป็นที่ตั้งของตัวปราสาท และทำไมความขัดแย้งดังกล่าวจึงเป็นเพียงความขัดแย้งในระดับประเทศ ทั้งนี้ประเด็นที่จะกล่าวถึงมี 3 ประเด็น คือ ความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะโบราณวัตถุและศิลปสถาน ความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะศาสนสถานที่มีสัมพันธ์กับชุมชนที่ตั้งอยู่แวดล้อม และความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีสัมพันธ์กับประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ดังต่อไปนี้

ในประเด็นความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะโบราณวัตถุและศิลปสถานนั้น ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์ (2536: 31-32) ได้กล่าวถึงปราสาทพระวิหารไว้ตอนหนึ่งซึ่งช่วยให้จินตนาการถึงความโดดเด่นและความสำคัญในแง่ศิลปสถานและโบราณสถานว่า

“ปราสาทเขาพระวิหารตั้งอยู่บนจอยของเงื้อมผาที่สูงตระหง่าน ไม่อาจหาโบราณสถานในวัฒนธรรมเขมรแห่งอื่นใดจักมีความทัดเทียมได้ จากตำแหน่งที่ตั้งท่ามกลางสภาพทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นประกอบกับอัจฉริยภาพของผู้สร้างที่สามารถกำหนดแผนผังและรูปทรงสถาปัตยกรรมได้อย่างเหมาะสม จึงทำให้ศาสนสถานแห่งนี้มีความสำคัญสูงสุดเป็นพิเศษ”

กล่าวคือ แม้ว่านักวิชาการที่สนใจศึกษาปราสาทในวัฒนธรรมเขมรโบราณจะยอมรับความสำคัญและความยิ่งใหญ่ของปราสาทนครวัด แต่ทว่าเมื่อกล่าวถึงปราสาทหินแบบเขมรที่สร้างบนที่สูงแล้ว นับว่าไม่มีปราสาทหินอื่นใดที่สามารถทาบรัศมีอันเจิดจรัส โดดเด่น และยิ่งใหญ่ของปราสาทพระวิหารได้ (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, 2536)

ปราสาทพระวิหารเริ่มก่อสร้างในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 (ครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. 1545-1593) พระมหากษัตริย์เขมรโบราณพระองค์นี้ประทานนามแก่ปราสาทพระวิหารในเวลานั้นว่า *ศรีศิขเรศวร* อันหมายถึง “เจ้าแห่งยอดเขาผู้รุ่งเรือง” (สุวรรณ กิขุนทด และคณะ, 2551: 27) ปราสาทหินนี้แบ่งออกเป็น 4 ชั้น ชั้นที่สำคัญ คือ โคปุระชั้นที่ 3 และ 4 โคปุระชั้นที่ 3 เรียกว่า *พระราชมณฑลเทียร* มีขนาดใหญ่กว้างขวางมาก ประกอบด้วยอาคาร 5 หลัง แต่ละหลังมีความงดงามทางสถาปัตยกรรมและการสลักภาพเล่าเรื่องราวของเทพเจ้าบนทับหลังหรือหน้าบัน ส่วนโคปุระชั้นที่ 4 เป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุดของปราสาทพระวิหารก็ว่าได้ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของ *ภวาลัย* ซึ่งหมายถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพ ภวาลัยล้อมรอบด้วยหมู่อาคารทางทิศเหนือ อาคารด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของภวาลัยมีขนาดใหญ่โตมาก เรียกว่า *มหาปราสาท* (ธิดา สาระยา, 2541)

จะเห็นว่า เมื่อพิจารณาอายุแห่งการสร้างปราสาทหิน ปราสาทพระวิหารสร้างมานานนับ 1,000 ปีแล้ว จึงกล่าวได้ว่า ตัวปราสาทมีความสำคัญในแง่ที่เป็นโบราณสถานอันเป็นมรดกตกทอดมาจากวัฒนธรรมเขมรโบราณ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอารยธรรมโบราณที่เคยรุ่งเรืองในดินแดนแถบนี้ได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ทำเลของการสร้างปราสาทหินของอารยธรรมเขมรโบราณทั้งหมด กล่าวได้ว่า ปราสาทพระวิหารเป็นปราสาทหินที่สร้างอยู่ในที่สูงอย่างมาก ความสูงและความตระหง่านของเขาพระวิหารได้ขับเน้นให้ปราสาทพระวิหารเป็นศิลปสถานทั้งงดงามเมื่อเทียบกับปราสาทหินในยุคสมัยเดียวกันหรือยุคสมัยอื่น ๆ ของอารยธรรมเขมรโบราณ ด้วยคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและความเก่าแก่อันเป็นเรื่องความสำคัญในตัวเองของ

ปราสาทพระวิหาร ปราสาทหลังนี้จึงกลายเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดผู้คนให้ไปเยือนได้ อย่างน้อยก็เพื่อยลความใหญ่โตโอฬารของกลุ่มอาคาร ตลอดจนการจัดวางแนวปราสาทที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากปราสาทหินในอารยธรรมเขมรโบราณแห่งอื่น ๆ หนึ่ง ผู้วิจัยมีความเห็นถึงความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะโบราณสถานและศิลปสถานที่มีส่วนสัมพันธ์กับความสำคัญในประเด็นอื่น โดยเฉพาะความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ดังจะกล่าวถึงต่อไป อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยขอกล่าวถึงความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะศาสนสถานที่สัมพันธ์กับชุมชนที่ตั้งอยู่แวดล้อมเสียก่อน ดังนี้

ประเด็นความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะศาสนสถานที่สัมพันธ์กับชุมชนที่ตั้งอยู่แวดล้อมถือเป็นประเด็นที่สัมพันธ์โดยตรงกับที่มาของชื่อ “พระวิหาร” ของปราสาทหลังนี้และภูเขาอันเป็นที่ตั้งของตัวปราสาท กล่าวคือ เนื่องจากปราสาทพระวิหารถือเป็นศาสนสถานทางพระพุทธศาสนาของท้องถิ่นหรือชุมชนที่ตั้งอยู่แวดล้อมทำให้ปราสาทหลังนี้ได้รับขนานนามว่า *พระวิหาร* อย่างไรก็ดี สถานภาพของปราสาทพระวิหารมิได้เริ่มจากการเป็นศาสนสถานทางพระพุทธศาสนาของหมู่บ้านโดยรอบปราสาท แต่ทว่าความสำคัญในทางศาสนาของปราสาทหลังนี้สามารถสืบย้อนกลับไปได้ถึงสมัยแรกสร้าง และก่ตั้งแต่สมัยนั้นเองที่ปราสาทหลังนี้มีความสัมพันธ์กับชุมชนที่ตั้งอยู่แวดล้อมในฐานะศาสนสถาน

ในรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ผู้มีพระราชดำริให้สร้างปราสาทพระวิหาร ลัทธิ/ศาสนาพราหมณ์อยู่ในฐานะศาสนาที่ผู้ปกครองและชนชั้นปกครองให้การอุปถัมภ์อย่างดี ตลอดจนมีการแสดงออกเพื่อบูชาเทพเจ้าในทางต่าง ๆ เช่น การมีพระบัญชาให้เหล่าพราหมณ์ถวายเครื่องสักการะแด่เทพเจ้า การสร้างรูปเคารพของทวยเทพ หนึ่ง ศรีศิขเรศวรหรือปราสาทพระวิหารเป็นปราสาทหินที่สร้างขึ้นเพื่อถวายให้เป็นที่ประดิษฐานราชศิวลึงค์นามว่า *สุริยวรมเศศวร* ทั้งนี้การบูชาศิวลึงค์ถือเป็นคติสำคัญอย่างหนึ่งของศาสนาพราหมณ์ฝ่ายไศวนิกาย นอกจากนี้ การที่ปราสาทได้ชื่อว่า *ศรีศิขเรศวร* ก็เป็นการบ่งบอกอย่างชัดเจนแล้วว่า ปราสาทหลังนี้สร้างขึ้นเพื่อถวายแด่เจ้าแห่งขุนเขาหรือพระศิวะ อีกทั้งการที่ราชศิวลึงค์มีชื่อพ้องกับพระนามพระมหากษัตริย์ผู้ทรงดำริสร้างราชศิวลึงค์และศรีศิขเรศวรก็นับว่า เป็นกโยบายของผู้ปกครองที่จะสื่อสารให้อาณาประชาราษฎร์เข้าใจสถานภาพความเป็นเทวราชของพระองค์ กล่าวคือ การบูชาราชศิวลึงค์ *สุริยวรมเศศวร* ก็เป็นการแสดงออกว่า ได้บูชาพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ในทางหนึ่งด้วย

ศิลาจารึกที่พบในปราสาทพระวิหารยังช่วยให้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นศาสนสถานของสถานที่แห่งนี้ โดยได้กล่าวไว้ว่า พระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรเขมรโบราณได้จัดส่งพราหมณ์มาเป็นผู้คอยถวายสิ่งของแด่พระศรีศิขเรศวรผู้เป็นเทพเจ้าประจำปราสาทพระวิหาร (สุวัฒน์ กิขุนทด และคณะ, 2551) นอกจากนี้ ปราสาทพระวิหารยังมีความคล้ายคลึงกับศาสนสถานในอารยธรรมเขมรโบราณอื่น ๆ ในแนวทางการสร้าง กล่าวคือ หลังจากปราสาทหินได้รับการสถาปนาขึ้นแล้ว ได้มีการเทครัวมาตั้งหมู่บ้านแวดล้อมปราสาทเพื่อคอยรับใช้ศาสนสถานต่อไป (Coedès, 1947; 1943-1946 อ้างถึงใน สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว., 2536) ทั้งนี้ประชาชนผู้เข้ามาตั้งหมู่บ้านรอบปราสาทพระวิหารต้องกระทำสัตย์สาบานแสดงความภักดีถวายแด่พระศรีศิขเรศวร ตลอดจนแสดงคำมั่นว่า จะดูแล บำรุงรักษา และพิทักษ์ป้องกันปราสาทพระวิหารจากหมู่อริศัตรู (สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว., 2536) จะเห็นว่า นับแต่แรกสร้างปราสาท ชุมชนที่แวดล้อมและปราสาทพระวิหารก็มีความสัมพันธ์กันในทางศาสนาแล้ว ทั้งนี้ในช่วงแรก ความสัมพันธ์ทางศาสนาเป็นเรื่องคติในศาสนาพราหมณ์ที่ประชาชนต้องรับใช้เทพเจ้า ในขณะที่เทพเจ้าก็จะทรงปกป้องคุ้มครองประชาชน

หลังจากศาสนาพราหมณ์ในอารยธรรมเขมรเสื่อมทราลง กอปรการย้ายราชธานีของ “เขมร” ห่างไกลออกไปจากปราสาทพระวิหาร ปราสาทหลังนี้ก็มีความเป็นท้องถิ่นมากขึ้น กล่าวคือ ปราสาทพระวิหารได้กลายเป็นศาสนสถานประจำท้องถิ่นซึ่งประชาชนที่อยู่อาศัยแวดล้อมให้ความเคารพนับถือมากกว่าจะเป็นปราสาทของราชสำนัก “เขมร” (สุวัฒน์ กิขุนทด และคณะ, 2551) แม้ในสมัยต่อมา ประชาชนจะหันไปเคารพนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ปราสาทหลังนี้ก็ยังคงได้รับการปรับเปลี่ยนให้รองรับความเชื่อใหม่ได้ และยังคงเป็นศาสนสถานที่คนในท้องถิ่นให้ความเคารพเช่นเดิม ชุมชนที่อยู่แวดล้อมปราสาทพระวิหารนี้อาจถือว่าเป็นชุมชนทางวัฒนธรรมซึ่งโดยมากสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต ลักษณะเด่นของชุมชนเหล่านี้คือ มีเชื้อสาย “เขมร” และพูดภาษาเขมรในชีวิตประจำวัน โดยมีปราสาทพระวิหารเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน จนเมื่อยุคสมัยของชาติสมัยใหม่เข้ามาถึง ชุมชนทางวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกเส้นแบ่งหรือพรมแดนอันเกิดจากแนวคิดเรื่องรัฐชาติแบ่งแยกออกจากกัน ทำให้ไม่สามารถไปมาหาสู่กันได้โดยอิสระ และไม่สามารถประกอบพิธีกรรมหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกันได้ตามแบบอย่างที่เคยเป็นมา

แนวคิดเรื่องรัฐชาติได้เข้ามาพร้อมกับความคิดเรื่องการมีอธิปไตย ดินแดนต้องถูกครอบครองโดยรัฐชาติใดรัฐชาติหนึ่ง ในสถานการณ์เช่นนี้ ชุมชนทางวัฒนธรรมที่ถูกขีดเส้นให้ขึ้นอยู่กับรัฐชาติที่ไม่ได้ครอบครองปราสาทพระวิหารจึงไม่สามารถเข้าไปทำกิจกรรมทาง

วัฒนธรรมในเขตปราสาทพระวิหารได้เช่นเดิม เช่น ชุมชนชาวเขมรที่ตั้งอยู่ใกล้ปราสาทพระวิหาร แต่เป็นหมู่บ้านในประเทศไทย ทั้งนี้ผลสุดท้ายอาจแสดงออกมาในทางที่ว่า ปราสาทพระวิหารได้ลดความสำคัญในฐานะศาสนสถานของหมู่บ้าน “เขมร” ในฝั่ง “ไทย” ลง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาชุมชนทางวัฒนธรรมที่กลายเป็นหมู่บ้าน “เขมร” ในฝั่ง “เขมร” ปราสาทพระวิหารก็อาจคงความสำคัญในฐานะศาสนสถานเอาไว้ได้ ทั้งนี้เห็นได้จาก ยังได้มีการก่อสร้างวัดวาอารามเพิ่มเติมใกล้ปราสาทพระวิหาร เพื่อรองรับความเชื่อของชุมชนที่แวดล้อมปราสาทพระวิหารในฝั่ง “เขมร” อีกด้วย

จะเห็นได้ว่า ปราสาทพระวิหารมีความสำคัญในฐานะศาสนสถานที่สัมพันธ์กับชุมชนที่ตั้งอยู่แวดล้อมมาตั้งแต่สมัยโบราณ และแม้ว่าในสมัยต่อมาจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อของชุมชนเหล่านั้น แต่ปราสาทพระวิหารก็สามารถปรับเปลี่ยนมารองรับความเชื่อที่เกิดขึ้นใหม่ได้อีกทั้งยังคงความเป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ของชุมชนที่ตั้งอยู่แวดล้อมไว้ได้เช่นเดิม ความสำคัญในฐานะศาสนสถานศักดิ์สิทธิ์ของปราสาทพระวิหารนี้เองได้ทำให้เขาพระวิหารซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของปราสาทพระวิหารมีความสำคัญตามไปด้วย ทั้งนี้ในฐานะของ “ศาสนบรรพต” อันเป็นที่สถิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ดังนี้

ดังกล่าวไปข้างต้นแล้วว่า ความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะโบราณสถานและศิลปสถานมีความสัมพันธ์กับความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังนั้นขออธิบายเพิ่มเติมจากนั้นว่า ความที่ปราสาทพระวิหารมีความเก่าแก่และโดดเด่นในทางสถาปัตยกรรมซึ่งนับเป็นความสำคัญในตัวเองนั่นเอง ทำให้ปราสาทพระวิหารสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้หรือเพื่อชมความงามทางสถาปัตยกรรมของอารยธรรมเขมรโบราณก็ได้ ทั้งนี้หากเกิดขึ้นเช่นนั้นอย่างสมบูรณ์ ก็ย่อมนำรายได้มาสู่ท้องถิ่นและรัฐที่เป็นผู้ครอบครองปราสาทพระวิหารอย่างแน่นอน

แม้ว่าประเทศกัมพูชาจะได้ครอบครองปราสาทพระวิหารตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่ทว่าการครอบครองพื้นที่โดยรอบปราสาทพระวิหารได้อย่างสมบูรณ์ก็เป็นสิ่งสำคัญในทางโบราณคดีและในทางการจัดการเช่นกัน กล่าวคือ ในทางโบราณคดี ปราสาท

พระวิหารมิใช่สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นอย่างโดดเดี่ยว แต่ยังมีสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่อื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับปราสาทหลังดังกล่าวในทางโบราณคดี เช่น โคปุระที่อยู่ชั้นนอกซึ่งตั้งอยู่ห่างจากปราสาทพระวิหาร สระตราว ซึ่งฝ่าย “ไทย” อ้างสิทธิ์ครอบครองอยู่ ดังนั้นการได้ครอบครองพื้นที่โดยรอบซึ่งอาจมีโบราณสถานดังกล่าวตั้งอยู่อย่างสมบูรณ์ ย่อมทำให้การนำเสนอปราสาทพระวิหารในฐานะโบราณสถานที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่วนในทางการจัดการ เมื่อปราสาทพระวิหารได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้แล้ว ก็อาจจำเป็นที่จะต้องปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่ขึ้นไปเยี่ยมชมปราสาทพระวิหาร แต่จากสภาพการณ์ปัจจุบัน ประเทศกัมพูชายังไม่สามารถพัฒนาพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากติดขัดเรื่องการอ้างสิทธิ์ซ้อนทับกันกับประเทศไทย ดังนั้นจึงเกิดสถานการณ์พิพาทเกี่ยวกับพื้นที่รอบปราสาทพระวิหาร

ในประเด็นความสำคัญของปราสาทพระวิหารในฐานะผลประโยชน์ทางการเมือง ปราสาทพระวิหารและพื้นที่บนเขาพระวิหารโดยรอบตัวปราสาทเป็นเสมือนพื้นที่ตัวแทนของการต่อสู้ระหว่างประเทศกัมพูชากับประเทศไทย เนื่องจากจะเห็นว่า ประเทศกัมพูชามีภาพลักษณ์ที่เป็นรองประเทศไทย ทั้งนี้ในบริบทของสังคมไทยและในสำนึกของชาวเขมร (ตามลำดับ) การได้ชัยชนะในข้อพิพาทเรื่องการครอบครองพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารจึงอาจนับว่าเป็นชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ของฝ่าย “เขมร” เนื่องจากสามารถเอาชนะประเทศที่ตนมีภาพลักษณ์เป็นรองหรือที่กระทำต่อตนมาตลอดได้

ในขณะที่รัฐบาลไทยก็มีความจำเป็นที่จะต้องครอบครองพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารเอาไว้ให้ได้ เนื่องจากปราสาทพระวิหารและพื้นที่โดยรอบซึ่งมีข้อพิพาทกันอยู่นี้สัมพันธ์โดยตรงกับสำนึกเรื่องการเสียดินแดนของประเทศไทย (สุวิวัฒน์ กิขุนทด และคณะ, 2551) รัฐบาลไทยชุดใดก็ตามที่เข้ามาบริหารประเทศในช่วงเวลาที่ “ไทย” พ่ายแพ้ต่อ “เขมร” ในข้อพิพาทนี้ อาจได้รับความกดดันจากประชาชนบางส่วนในสังคมไทย และรัฐบาลชุดนั้นจะถูกตราหน้าว่า ทำให้ “ไทย” เสียดินแดนตลอดไป ทั้งนี้จะเห็นว่า เพียงรัฐบาลไทยชุดปัจจุบันมีภาพลักษณ์ว่า เผลี่ยงพลา้ต่อฝ่าย “เขมร” ในการเจรจาต่อรองเรื่องข้อพิพาทพื้นที่รอบปราสาทพระวิหาร รัฐบาลก็ต้องเผชิญกระแสเสียความจากสังคมบางส่วน หรือแม้กระทั่งฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลก็ได้ นำเรื่องความพอลล้างดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ทางการเมืองเพื่อลดทอนความน่าเชื่อถือของรัฐบาล

จะเห็นได้ว่า ปราสาทพระวิหารมีความสำคัญในทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ไทยและประเทศกัมพูชาอย่างยิ่ง เพราะเกี่ยวข้องกับรายได้ที่จะเข้าสู่ประเทศ ตลอดจนเสถียรภาพ ของรัฐบาลทั้งสองประเทศ

หลังจากได้กล่าวถึงความสำคัญของปราสาทพระวิหารเพื่อช่วยให้เข้าใจว่า เหตุใดกรณี พิพาทเขาพระวิหารจึงเกิดขึ้น ลำดับต่อไป ผู้วิจัยขอกล่าวถึงลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขา พระวิหาร ทั้งนี้เหตุการณ์บางส่วนอาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทเขาพระวิหารโดยตรง แต่ผู้วิจัย เห็นว่า การกล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวจะเป็นการปูพื้นให้เข้าใจว่า ทำไมประเทศไทยและประเทศ กัมพูชาจึงเกิดความขัดแย้งเรื่องเขาพระวิหาร

3.2 ลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขาพระวิหาร

หากจะกล่าวถึงลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขาพระวิหาร ผู้วิจัยเห็นควรเริ่มตั้งแต่สมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากในสมัยดังกล่าวอาณาจักรสยามเข้าไปมีบทบาทอย่างมากใน อาณาจักรเขมรซึ่งจะกลายเป็นประเทศกัมพูชาในเวลาต่อมา การเข้าไปมีบทบาทของราชสำนัก สยามดังกล่าว หมายถึง การมีสิทธิธรรมของราชสำนักที่กรุงเทพฯ เหนือราชบัลลังก์ “เขมร” ทั้งนี้ บทบาทของราชสำนักสยามในครั้งนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับความชอบธรรมของอาณาจักรสยามในการ เข้าไปบริหารจัดการในดินแดนเขมร ตลอดจนเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับดินแดนบริเวณเขาพระวิหารซึ่ง ได้กลายเป็นปัญหาข้อพิพาทในเวลาต่อมา ผู้วิจัยขอกล่าวถึงลำดับเหตุการณ์ในช่วงยุค รัตนโกสินทร์ตอนต้นโดยสังเขป ดังนี้

รัชสมัย	เหตุการณ์
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	- นักองค์จันทรได้รับอภิเษกจากราชสำนักที่กรุงเทพฯ ให้ สืบราชสมบัติแทนพระราชบิดา ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระอุทัยราชาธิราช” ราชสำนักที่กรุงเทพฯ จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการกำหนด ผู้ปกครองอาณาจักรเขมรอย่างเห็นได้ชัด
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	- เชื้อพระวงศ์ “เขมร” ส่วนหนึ่งทรงหันไปพึ่งพาอาณาจักร เวียดนามมากขึ้น ส่งผลให้อาณาจักรเขมรกลายเป็นประเทศราชที่ต้องส่ง เครื่องราชบรรณาการถวายตั้งแต่ราชสำนักสยามและราชสำนักเวียดนาม
พระบาทสมเด็จพระ	- อาณาจักรสยามและอาณาจักรของชาวเวียดนามรบกัน

รัชสมัย	เหตุการณ์
พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	ดินแดนเขมร เรียกว่า “อานามสยามยุทธ” ผลของสงครามคืออาณาจักรกัมพูชากลับมาเป็นประเทศราชของ “ไทย” อีกครั้ง อีกทั้งนักองคค์ด้วงได้รับอภิเษกเป็นกษัตริย์ “เขมร” ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระนริศรัถยไกรราเมธิบดี”
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	- ราชสำนักสยามอภิเษกพระนโรดมเป็นกษัตริย์ “เขมร”

จะเห็นว่า จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อาณาจักรเขมรอยู่ในฐานะประเทศราชของอาณาจักรสยาม ทั้งนี้ในเวลาต่อมาจากยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ อาณาจักรสยามจะสูญเสียสิทธิธรรมเหนือประเทศราชเขมร

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ประเทศฝรั่งเศสเริ่มเข้ามาครอบครองอาณาจักรเขมร อันส่งผลให้อำนาจเหนือประเทศราชเขมรของอาณาจักรสยามสิ้นสุดลง คงเหลือไว้แต่ดินแดนที่อาณาจักรสยามปกครองโดยตรงบางส่วนซึ่งในเวลาต่อมาอาณาจักรสยามก็ได้หมดอำนาจปกครองในดินแดนส่วนนี้ด้วย เรื่อยไปจนถึงกรณีพิพาทเขาพระวิหารในปัจจุบันอันเป็นผลมาจากการปักปันเขตแดนที่ไม่เรียบร้อยตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสในอินโดจีน ดังต่อไปนี้

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
พ.ศ. 2404	- ประเทศฝรั่งเศสเริ่มวางแผนครอบครองอาณาจักรลาวและอาณาจักรเขมร
พ.ศ. 2406	- สมเด็จพระนโรดมทรงทำสนธิสัญญายกอาณาจักรกัมพูชาให้อยู่ใต้อารักขาของประเทศฝรั่งเศส - อาณาจักรสยามจึงทำสนธิสัญญากับอาณาจักรกัมพูชา เพื่อยืนยันว่า อาณาจักรกัมพูชาเป็นประเทศราชของอาณาจักรสยาม
พ.ศ. 2410	- อาณาจักรสยามยอมสละสิทธิ์ในอาณาจักรกัมพูชาในฐานะประเทศราช แต่คงสงวนสิทธิ์ในมณฑลพระตะบอง เสียมเรียบ และศรีโสภณ
พ.ศ. 2436	- ราชอาณาจักรสยามยกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงและเกาะแก่งต่าง ๆ ในแม่น้ำนั้นในแก่ประเทศฝรั่งเศส

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
พ.ศ. 2447	<ul style="list-style-type: none"> - ราชอาณาจักรสยามทำสนธิสัญญาเพิ่มเติมกับประเทศฝรั่งเศส มีผลให้ดินแดนระหว่างทะเลสาบกับทะเลหลวงตกอยู่ใต้อารักขาของประเทศฝรั่งเศส - มีการจัดทำแผนที่ซึ่งระบุว่า ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนใต้อารักขาของประเทศฝรั่งเศส
พ.ศ. 2450	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศฝรั่งเศสประกาศให้ปราสาทพระวิหารเป็นโบราณสถานของประเทศฝรั่งเศสในอินโดจีน
พ.ศ. 2472	<ul style="list-style-type: none"> - สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ เสด็จปราสาทพระวิหาร เสด็จฝรั่งเศสแต่งเครื่องแบบเต็มยศมาเฝ้ารับเสด็จพร้อมกับชักธงชาติประเทศฝรั่งเศสด้านหน้าที่พัก - ราชอาณาจักรไทยยังใช้อำนาจปกครองเขาพระวิหารต่อไป
พ.ศ. 2483	<ul style="list-style-type: none"> - กรมศิลปากรของราชอาณาจักรไทย (ช่วงเวลานี้มีการเปลี่ยนนาม ราชอาณาจักรสยาม เป็น ราชอาณาจักรไทย) ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็น “โบราณสถานแห่งชาติ” ซึ่งเป็นการแสดงว่าราชอาณาจักรไทยประกาศและเข้าครอบครองปราสาทพระวิหารอย่างเปิดเผยในช่วงเวลานี้ - ชาวเขมรบางส่วนไม่พอใจกับพฤติกรรมของราชอาณาจักรไทยที่เข้าครอบครองปราสาทพระวิหาร จึงร่วมกับประเทศฝรั่งเศสต่อต้านฝ่าย “ไทย”
พ.ศ. 2484	<ul style="list-style-type: none"> - ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้นอยู่ในฐานะ “มหามิตร” ของประเทศไทย ได้ประกาศยกดินแดนบางส่วนที่ราชอาณาจักรไทยยกให้ประเทศฝรั่งเศสในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเจ้าอยู่หัวและปราสาทพระวิหารคืนให้แก่ราชอาณาจักรไทยตามสนธิสัญญาโตเกียว - สมเด็จพระสันตปาปาได้รับราชาภิเษกเป็นกษัตริย์พระองค์ใหม่ของประเทศกัมพูชา
พ.ศ. 2488	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้ประเทศฝรั่งเศสกลับเข้ามาปกครองอาณานิคมอินโดจีนตามเดิม

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
พ.ศ. 2489	- สนธิสัญญาอ่าวชิงตันกำหนดให้ประเทศไทยต้องคืนดินแดนที่ประเทศญี่ปุ่นยกให้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คืนให้แก่ประเทศฝรั่งเศส
พ.ศ. 2492	- รัฐบาลฝรั่งเศสในอินโดจีนประท้วงทางการไทยที่ไม่คืนปราสาทพระวิหารให้แก่ประเทศฝรั่งเศส
พ.ศ. 2497	- รัฐบาลไทยส่งตำรวจขึ้นไปรักษาความสงบบริเวณปราสาทพระวิหาร - สมเด็จพระสันตปาปาที่ประชุมสันติภาพที่กรุงเวียนนาพิจารณาเรื่องปราสาทพระวิหาร แต่ไม่ได้รับพิจารณาตามที่ทรงร้องขอ
พ.ศ. 2499	- ชายแดนประเทศไทยและประเทศกัมพูชาเกิดสถานการณ์ตึงเครียด - สมเด็จพระสันตปาปาเสด็จเยือนประเทศไทย แต่ไม่ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดดีขึ้น
พ.ศ. 2501	- สมเด็จพระสันตปาปาเสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน และแถลงการณ์ประณามประเทศเพื่อนบ้านที่คุกคามความมั่นคงของประเทศกัมพูชา
พ.ศ. 2502	- รัฐบาลไทยส่งกำลังทหารเข้าควบคุมปราสาทพระวิหาร - รัฐบาลกัมพูชาประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับราชอาณาจักรไทย ภายหลังจากทั้งสองประเทศพยายามเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้ง แต่ไม่เป็นผล
6 ตุลาคม 2502 ¹	- รัฐบาลกัมพูชายื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพื่อให้วินิจฉัยกรณีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร

¹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2551) อธิบายว่า ประเทศกัมพูชายื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้ตัดสินชี้ขาดอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารในวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2502

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
พ.ศ. 2502-2505	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลไทยออกแถลงการณ์ว่า รัฐบาลกัมพูชาได้ยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพื่อขอให้ชี้ขาดอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร? (เขาพระวิหาร?) - ฝ่าย “ไทย” ต่อสู้คดีในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในแนวทางที่ว่า แผนที่ยุติความที่จัดทำโดยคณะกรรมการผสมระหว่างประเทศสยามกับประเทศฝรั่งเศสซึ่งได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่จากสนธิสัญญา พ.ศ. 2447 ไม่ถูกต้อง - ฝ่าย “เขมร” ต่อสู้คดีในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในแนวทางที่ว่า ต้นฉบับแผนที่ที่จัดทำโดยคณะกรรมการผสมระหว่างประเทศสยามกับประเทศฝรั่งเศสซึ่งได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่จากสนธิสัญญา พ.ศ. 2447 จัดพิมพ์ตามคำสั่งของคณะกรรมการดังกล่าว อีกทั้งรัฐบาลสยามขณะนั้นยังยอมรับแผนที่ที่จัดทำโดยคณะกรรมการผสมชุดนี้ด้วย - ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในเขตอำนาจอธิปไตยของประเทศกัมพูชา รัฐบาลไทยจึงมีคำสั่งถอนทหารออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร
พ.ศ. 2506	<ul style="list-style-type: none"> - สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จฯ พร้อมด้วยคณะทูตานุทูตจากนานาประเทศไปยังปราสาทพระวิหารเพื่อทรงประกอบพิธีอัญเชิญธงชาติประเทศกัมพูชาขึ้นสู่ยอดเสาธง - รัฐบาลกัมพูชาประกาศใช้ธนบัตรมูลค่า 100 เรียล ซึ่งมีรูปดินแดนบริเวณปราสาทพระวิหาร
พ.ศ. 2507	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลกัมพูชาประกาศให้บางส่วนของจังหวัดกำปงธมซึ่งเป็นที่ตั้งของปราสาทพระวิหารในขณะนั้นให้มีสถานะเป็นจังหวัด “พระวิหาร”
พ.ศ. 2509	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่าย “ไทย” ส่งกำลังทหารเข้าไปยังปราสาทพระวิหาร แต่ฝ่าย “เขมร” ใช้กำลังทหารผลักดันออกมา
พ.ศ. 2511	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลกัมพูชาจัดงานเฉลิมฉลองผลการตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศที่พิพากษาให้ประเทศกัมพูชาชนะคดีปราสาทพระวิหาร
พ.ศ. 2513	<ul style="list-style-type: none"> - นายพลลอนนอลล์มั่งการปกครองของสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จฯ และได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยใหม่ พร้อมกับมีแผนการจะเปิดปราสาทพระวิหารให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับประเทศไทย

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
พ.ศ. 2518-2534	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลของนายพลลอนนอลล์มสลาย - เกิดสงครามกลางเมืองระหว่าง “เขมร” ฝ่ายต่าง ๆ² ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขึ้นชมปราสาทพระวิหารและการเจรจาทวิภาคีกรณีปราสาทพระวิหาร
พ.ศ. 2535	<ul style="list-style-type: none"> - สงครามกลางเมืองในประเทศกัมพูชายุติ - ประเทศกัมพูชาเปิดให้ขึ้นชมปราสาทพระวิหารอีกครั้ง
พ.ศ. 2546	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดเหตุการณ์จลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญ แต่เหตุการณ์สงบลงในเวลาอันสั้น ฝ่าย “เขมร” ยอมชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ฝ่าย “ไทย” - ที่ประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรীর่วมประเทศไทย-ประเทศกัมพูชามีมติจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหาร
พ.ศ. 2547	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศกัมพูชาแจ้งในที่ประชุมคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาเขาพระวิหารว่า ต้องการจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก - กระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” ประท้วงประเทศกัมพูชากรณีการก่อตั้งชุมชนกัมพูชาบริเวณทางขึ้นปราสาทพระวิหาร
พ.ศ. 2548	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศกัมพูชายื่นเอกสารขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก - กระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” ประท้วงประเทศกัมพูชากรณีการก่อสร้างและการพัฒนาที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศในพื้นที่ซึ่งทั้งสองฝ่ายยังมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องเขตแดน
พ.ศ. 2550	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยแจ้งข้อกังวลเกี่ยวกับเรื่องเขตแดนต่อประเทศกัมพูชาจากกรณีการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของฝ่าย “เขมร”

² การที่การเมืองในประเทศกัมพูชาขณะนั้นมีความแตกแยกอย่างรุนแรง จนองค์การสหประชาชาติต้องเข้าไปรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ส่งผลให้ในประเทศกัมพูชาขณะนั้นไม่มีอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริงและอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้เอง การตกลงระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาในกรณีปราสาทพระวิหารซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับอธิปไตยเหนือตัวปราสาทและอาณาบริเวณหรือดินแดนที่ปราสาทตั้งอยู่จึงกระทำมิได้

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่าย “ไทย” เสนอแนะให้ฝ่าย “เขมร” จดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกร่วมกับฝ่าย “ไทย” - ประเทศไทยคัดค้านการยื่นจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของฝ่าย “เขมร” แต่ฝ่ายเดียว - ประเทศไทยขอให้ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณามรดกโลกเลื่อนการพิจารณาออกไปก่อน เพื่อให้ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยได้เจรจาได้ข้อยุติเรื่องเขตแดนและการใช้อำนาจอธิปไตยเสียก่อน <ul style="list-style-type: none"> - ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณามรดกโลกเห็นชอบตามที่ประเทศไทยร้องขอ - นายฮอร์ นิมฮอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทยยื่นขอให้ประเทศไทยสนับสนุนประเทศไทยในการเสนอขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่ไม่สามารถตกลงกันได้

จะเห็นว่า ในช่วงก่อนการพิจารณาคดีปราสาทพระวิหาร พ.ศ. 2502-2505 ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ประเทศที่มีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารยังไม่ปรากฏแน่ชัด ในระหว่างนั้น ทั้งฝ่ายฝรั่งเศสหรือฝ่าย “เขมร” ในเวลาต่อมาและฝ่าย “ไทย” ได้อ้างสิทธิ์เหนือปราสาทพระวิหารอยู่เป็นระยะ จนกระทั่งคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ชี้ขาดว่าปราสาทพระวิหารอยู่ใต้อธิปไตยของประเทศกัมพูชา (เฉพาะตัวปราสาท³) ฝ่าย “ไทย” จึงได้ถอนกำลังทหารออกจากปราสาทพระวิหาร แต่ก็ได้ประกาศสงวนสิทธิ์ที่จะต่อสู้เรียกร้องอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารในอนาคต

แม้ว่าประเทศกัมพูชาจะได้สิทธิ์ในปราสาทพระวิหาร และฝ่าย “ไทย” ไม่พอใจกับสถานการณ์ดังกล่าว แต่ปรากฏว่า ในเวลาต่อมา ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ได้พยายามประสานประโยชน์ โดยการหาทางเจรจาเพื่อพัฒนาปราสาทพระวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2546 (ช่วงต้นปี) ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยมีปัญหาความขัดแย้งกันอีก

³ ตามมุมมองของฝ่าย “ไทย”

ครั้ง ในครั้งนั้น ถึงขั้นมีการเผาสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญ แต่การเจรจาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่เขาพระวิหารยังสามารถดำเนินการต่อมาได้

จนถึงช่วงปีพ.ศ. 2547-2550 ประเทศกัมพูชาได้พยายามยื่นขอจดทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกต่อคณะกรรมการพิจารณามรดกโลกแต่ฝ่ายเดียว ในปีพ.ศ. 2551 ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาจึงเกิดกรณีพิพาทกันอีกครั้ง เนื่องจากฝ่าย “ไทย” เห็นว่า เอกสารประกอบการยื่นขอจดทะเบียนดังกล่าวจะกระทบอธิปไตยของ “ไทย” ความขัดแย้งดังกล่าวรุนแรงถึงขั้นมีการปะทะกันตามแนวชายแดน และมีทหารของทั้งสองฝ่ายเสียชีวิต ทั้งสองฝ่ายได้พยายามเจรจากันเพื่อยุติความขัดแย้ง แต่ไม่เป็นผล

ผู้วิจัยขอกล่าวถึงเหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาในปี พ.ศ. 2551 ตลอดจนสถานการณ์ในประเทศไทยและในประเทศกัมพูชาในช่วงเวลาดังกล่าวโดยละเอียด ทั้งนี้เพื่อให้เห็นบริบทของความขัดแย้งกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นเรื่องของโดยตรงกับงานวิจัยนี้ ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2551	เหตุการณ์
11-13 มกราคม	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศกัมพูชาจัดการประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศที่จังหวัดเสียมเรียบ - ประเทศไทยส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศที่ประเทศกัมพูชาจัดขึ้น แต่ทว่าได้ถอนตัวออกจากการทำรายงานร่วมในเวลาต่อมา ทั้งยังได้ออกแถลงการณ์ประท้วงการประชุมดังกล่าว
14 มกราคม	<ul style="list-style-type: none"> - นายสก อาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยกล่าวว่าการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นเรื่องวัฒนธรรมไม่เกี่ยวกับเขตแดน และขอให้นายวาร์ คิมฮอง ดำเนินการร่วมกับฝ่าย “ไทย” เพื่อแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะเรื่องปัญหาเขตแดน
24 มกราคม	<ul style="list-style-type: none"> - โฆษกกระทรวงกลาโหมแถลงข่าวเรื่องการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกของฝ่าย “เขมร” โดยอธิบายในแนวทางว่า ฝ่าย “เขมร” ได้บิดเบือนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และฝ่าย “ไทย” สุ่มเสี่ยงจะเสียผลประโยชน์ในเรื่องดินแดน

พ.ศ. 2551	เหตุการณ์
21 กุมภาพันธ์	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศกัมพูชาแจ้งว่า ยินดีถ้าฝ่าย “ไทย” จะร่วมพัฒนาเขาพระวิหาร - นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” ชี้แจงว่า “ไทย” มิได้คัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก แต่ต้องการมั่นใจว่า เรื่องดังกล่าวจะไม่กระทบการเจรจาเรื่องเขตแดนในอนาคต
27 กุมภาพันธ์	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศกัมพูชามีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” เพื่อยืนยันว่าการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาการปักปันเขตแดน และการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ในเอกสารประกอบการขึ้นทะเบียนไม่ถือเป็นการกำหนดเส้นเขตแดน
3-4 มีนาคม	<ul style="list-style-type: none"> - นายสมัคร สุขทองเวช นายกรัฐมนตรีของ “ไทย” เดินทางไปเยือนประเทศกัมพูชาอย่างเป็นทางการ และยืนยันกับนายกรัฐมนตรีของประเทศกัมพูชาในเรื่องข้อชี้แจงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ - ฝ่าย “เขมร” เสนอร่างแถลงการณ์ร่วมซึ่งมีเนื้อหาว่า “ไทย” สนับสนุน “เขมร” ในการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกให้ฝ่าย “ไทย” พิจารณา
30 มีนาคม	<ul style="list-style-type: none"> - นายกรัฐมนตรีของ “ไทย” เสนอให้มีการจัดทำแผนบริหารจัดการพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารร่วมกันระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร” - นายกรัฐมนตรีประเทศกัมพูชายืนยันว่า จะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท ไม่เกี่ยวกับเขตแดน
10 เมษายน	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” ประท้วงประเทศกัมพูชาว่ามีชุมชนชาวเขมรของประเทศกัมพูชาในพื้นที่ที่ “ไทย” อ้างสิทธิ์ ซึ่งถือว่าละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพของ “ไทย” ทั้งยังขอให้ถอนกำลังเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจออกจากพื้นที่ดังกล่าวด้วย
11 เมษายน	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงการต่างประเทศของประเทศกัมพูชาปฏิเสธข้อกล่าวหาของ “ไทย” เมื่อวันที่ 10 เมษายน โดยชี้แจงว่า ไม่มีเจ้าหน้าที่บนเขาพระวิหารในบริเวณที่ “ไทย” กล่าวถึง ส่วนชุมชน “เขมร” ก็มีอยู่เป็น

พ.ศ. 2551	เหตุการณ์
	<p>เวลานานแล้ว อีกทั้งไม่มีพื้นที่ที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันอย่างที่ “ไทย” กล่าว เพราะศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้พิพากษาเรื่องเขตแดนไปแล้ว</p>
6 พฤษภาคม	<ul style="list-style-type: none"> - ปลัดกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” เดินทางไปกรุงเทพมหานครเพื่อหารือเรื่องพื้นที่ที่ “ไทย” และ “เขมร” อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันบริเวณปราสาทพระวิหาร - ฝ่าย “เขมร” รับฟังฝ่าย “ไทย” และยอมผ่อนปรนเรื่องการพัฒนาพื้นที่รอบปราสาทพระวิหาร แต่ยืนยันว่า ไม่มีพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนในบริเวณดังกล่าว
14 พฤษภาคม	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” หารือกับรองนายกรัฐมนตรีของประเทศกัมพูชาเรื่องการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ตลอดจนการกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเลระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร” - ฝ่าย “เขมร” เสนอจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัวปราสาท
22-23 พฤษภาคม	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” หารือกันเรื่องปัญหาข้อพิพาทที่กรุงปารีสเพื่อให้ได้ข้อยุติ
5 มิถุนายน	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศกัมพูชาเสนอร่างแผนผังฉบับปรับปรุงให้ “ไทย” พิจารณา
9-11 มิถุนายน	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่าย “ไทย” สัมภาษณ์พื้นที่ปราสาทพระวิหารตามแผนผังที่ได้รับจากฝ่าย “เขมร”
16 มิถุนายน	<ul style="list-style-type: none"> - สภาความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทยเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมประเทศไทย ประเทศกัมพูชา และ UNESCO เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร รวมทั้งแผนผังที่ประเทศกัมพูชาส่งให้ “ไทย” ก่อนนำเสนอต่อ UNESCO
17 มิถุนายน	<ul style="list-style-type: none"> - คณะรัฐมนตรีของ “ไทย” มีมติเห็นชอบร่างคำแถลงการณ์ร่วมฯ
18 มิถุนายน	<ul style="list-style-type: none"> - นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” ลงนามในแถลงการณ์ร่วมฯ
23 มิถุนายน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการอภิปรายในวุฒิสภาของ “ไทย” เรื่องการดำเนินการของรัฐบาลที่อาจทำให้ “ไทย” เสียประโยชน์ในเรื่องดินแดน
24-26 มิถุนายน	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและ

พ.ศ. 2551	เหตุการณ์
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” ผู้นำฝ่ายค้านได้ยกประเด็นเรื่องแถลงการณ์ร่วมฯ ที่ไม่ได้นำเสนอรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ ซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญ และเรื่องแถลงการณ์ดังกล่าวที่อาจทำให้ไทยเสียผลประโยชน์เรื่องดินแดนและเป็นการสละสิทธิ์ที่ “ไทย” สงวนไว้มาเป็นประเด็นหลักในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ
26 มิถุนายน	- นายสุริยະใส กตะศิลา และคณะ ยื่นฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรีของ “ไทย” ต่อศาลปกครองกลางให้เพิกถอนมติคณะรัฐมนตรีและการลงนาม พร้อมขอคุ้มครองชั่วคราว
27 มิถุนายน	- ศาลปกครองกลางของ “ไทย” มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว โดยห้ามใช้ประโยชน์จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน จนกว่าคดีจะสิ้นสุด
1 กรกฎาคม	- รัฐบาลไทยแจ้งระงับการใช้แถลงการณ์ร่วมฯ ไปยังรัฐบาลกัมพูชาและคณะกรรมการมรดกโลก
7 กรกฎาคม	- คณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก
8 กรกฎาคม	- ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า แถลงการณ์ร่วมฯ มีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของประเทศไทย และกระทบต่อความมั่นคงทางสังคม จึงต้องผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา
10 กรกฎาคม	- นายนพดล ปัทมะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ลาออกจากตำแหน่ง
14 กรกฎาคม	- ชาวเขมรเฉลิมฉลองการที่ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก
15 กรกฎาคม	- ทหารเขมรจับกุมคนไทยกลุ่มหนึ่งที่เข้าไปใกล้เขตพระวิหาร - ทหารไทยติดตามเข้าไปช่วยเหลือคนไทยกลุ่มดังกล่าว จนมีทหารไทยเหยียบกับระเบิด 1 นาย
16 กรกฎาคม	- ฝ่าย “ไทย” เพิ่มกำลังทหารในพื้นที่ใกล้ปราสาทพระวิหาร
17 กรกฎาคม	- ฝ่าย “เขมร” แถลงข่าวว่า มีกำลังทหารฝ่าย “ไทย” เข้าไปในพื้นที่ใต้อธิปไตยของประเทศกัมพูชา โดยขอให้ฝ่าย “ไทย” ถอนกำลังทหารดังกล่าวออกไป

พ.ศ. 2551	เหตุการณ์
18 กรกฎาคม	- ฝ่าย “ไทย” ยืนยันว่า ทหารไทยปฏิบัติภารกิจในเขตอธิปไตยของ “ไทย”
19 กรกฎาคม	- รัฐบาลไทยและรัฐบาลกัมพูชาเพิ่มกำลังทหารในพื้นที่ที่ทั้งสองประเทศอ้างสิทธิ์
21 กรกฎาคม	- มีการเจรจากันระหว่าง “ไทย” และ “เขมร” แต่ไม่ได้ข้อสรุป
22 กรกฎาคม	- ฝ่าย “ไทย” ปฏิเสธความช่วยเหลือจากอาเซียนในการแก้ปัญหาพิพาท - ฝ่าย “เขมร” ขอให้องค์การสหประชาชาติช่วยแก้ไขปัญหาพิพาท
23 กรกฎาคม	- ฝ่าย “เขมร” แถลงว่า อาจขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินปัญหาพิพาท
24 กรกฎาคม	- ฝ่าย “ไทย” และ ฝ่าย “เขมร” บรรลุข้อตกลงถอนทหารออกจากพื้นที่พิพาท
30 กรกฎาคม	- กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทยชี้แจงองค์การสหประชาชาติเรื่องกรณีพิพาทกับประเทศกัมพูชา
3 สิงหาคม	- ฝ่าย “เขมร” แถลงว่า ฝ่าย “ไทย” ครอบครองปราสาทตาเมือนและปราสาทตาเมือนธมโดยมิชอบ
5 สิงหาคม	- ฝ่าย “ไทย” แถลงว่า ปราสาทตาเมือนและปราสาทตาเมือนธมอยู่ในเขตอธิปไตยของ “ไทย” และจะคงกำลังทหารในพื้นที่ปราสาททั้งสองต่อไป
9 สิงหาคม	- ทหารเขมรพาพระภิกษุและชาวบ้านเข้าไปในเขตปราสาทตาเมือนธม
12 สิงหาคม	- ทหารเขมรเข้าไปเขตปราสาทตาเมือนธม
14 สิงหาคม	- ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ลดกำลังทหารในเขตปราสาทพระวิหาร
21 สิงหาคม	- ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่พิพาท
13 กันยายน	- ทหารเขมรเข้าไปในเขตปราสาทตาควาย
3 ตุลาคม	- ทหารไทยและทหารเขมรปะทะกันที่ภูมะเขือซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้ปราสาทพระวิหาร

พ.ศ. 2551	เหตุการณ์
4 ตุลาคม	- ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” เจรจาเพื่อแก้ไขสถานการณ์
6 ตุลาคม	- ทหารไทยเหยียบกับระเบิดบริเวณภูมูมะเขือ
13 ตุลาคม	- นายกรัฐมนตรีของประเทศกัมพูชาประกาศให้ทหารไทยถอนกำลังออกจากพื้นที่พิพาท - ฝ่าย “ไทย” ประกาศว่า จะไม่ปฏิบัติตามคำประกาศดังกล่าว
14 ตุลาคม	- ทหารไทยและทหารเขมรปะทะกันตามแนวชายแดน ผลคือ เกิดความสูญเสียแก่ทหารทั้งสองฝ่าย
24 ตุลาคม	- คณะกรรมการชายแดนภูมิภาคระหว่างประเทศไทย-ประเทศกัมพูชาประชุมกันที่จังหวัดเสียมเรียบเพื่อคลี่คลายข้อพิพาทชายแดนใกล้ปราสาทพระวิหาร
25 ตุลาคม	- ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ตกลงจะหยุดยิงและร่วมกันแก้ปัญหาแบบทวิภาคี แต่ยังไม่ถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่
27 ตุลาคม	- ฝ่าย “เขมร” ร้องเรียนองค์การสหประชาชาติว่า อาวุธที่ฝ่าย “ไทย” ใช้ในการสู้รบตามแนวชายแดนทำให้ปราสาทพระวิหารเสียหาย - ฝ่าย “ไทย” ปฏิเสธข้อกล่าวหาข้างต้น
13 พฤศจิกายน	- ฝ่าย “เขมร” เชิญธงชาติ ธงสัญลักษณ์มรดกโลก และธงสัญลักษณ์ UNESCO ขึ้นสู่ยอดเสาสูง พร้อมนำธงและป้ายสัญลักษณ์การขึ้นทะเบียนมรดกโลกและป้ายห้ามยิงไปติดตั้งบริเวณทางขึ้นเขาพระวิหารและจุดต่าง ๆ รอบตัวปราสาท รวม 7 จุด - ฝ่าย “ไทย” แถลงว่า การกระทำดังกล่าวข้างต้นมิชอบ เพราะเป็นการดำเนินการของรัฐบาลกัมพูชาฝ่ายเดียว
17 พฤศจิกายน	- ฝ่าย “เขมร” ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อเขาพระวิหารเป็น “เป็ริยะวิเฮียร์” - ฝ่าย “ไทย” ไม่ได้โต้แย้งความประสงค์ดังกล่าว
1 ธันวาคม	- สถานการณ์สู้รบตามแนวชายแดนประเทศไทย-ประเทศกัมพูชาทำให้สื่อต่างชาติจัดให้ประเทศไทยเป็นสถานที่ที่อันตรายอันดับ 7 ของโลก

จะเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2551 (ช่วงต้นปี) ฝ่าย “เขมร” และฝ่าย “ไทย” พยายามเจรจากันเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกโดยฝ่าย “เขมร” และดูเหมือนว่าสถานการณ์จะราบรื่นในระยะต่อมา แม้ว่าจะมีกระแสไม่ตอบรับจากฝ่ายทหารในประเทศไทยอยู่

ช่วงหนึ่งก็ตาม อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา (ช่วงใกล้กลางปี พ.ศ. 2551) สถานการณ์ในประเทศไทย มีความตึงเครียดมากขึ้นจากกรณีการขอขึ้นทะเบียนดังกล่าว จนกระทั่งนำไปสู่การเรียกร้องของ บุคคลหลายกลุ่มในสังคมไทย และการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในขณะนั้นโดยพรรคฝ่ายค้าน จากการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของ “ไทย” คือ นายนพดล ปัทมะ ไปลงนามใน แถลงการณ์ร่วมที่อาจมีผลต่ออาณาเขตของราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ในเวลาต่อมาเรื่องของ แถลงการณ์ร่วมฯ นี้ได้ดำเนินไปถึงชั้นศาลซึ่งได้มีคำสั่งคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากแถลงการณ์ ดังกล่าว ส่งผลให้ “ไทย” ต้องถอนการสนับสนุนฝ่าย “เขมร” ในการขอจดทะเบียนปราสาท พระวิหารเป็นมรดกโลก อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลกยังคงพิจารณาอนุมัติให้ ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกในท้ายที่สุด ซึ่งนำความยินดีมาสู่ชาวเขมรทั่วประเทศ

คำอนุมัติดังกล่าวส่งผลให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ตึงเครียดขึ้นทันที มีการออกแถลงการณ์และการแถลงข่าวตอบโต้กันระหว่างประเทศไทยและ ประเทศกัมพูชา ตลอดจนการปะทะกันตามแนวชายแดนจนส่งผลให้เกิดความสูญเสียแก่ทั้งสอง ฝ่าย นอกจากนี้ ฝ่าย “เขมร” ยังได้พยายามผลักดันให้องค์การระหว่างประเทศหรือประเทศที่สาม เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพิพาทที่เกิดขึ้น แต่ทว่าฝ่าย “ไทย” ปฏิเสธที่จะให้เกิดการขยาย วงการเจรจาแก้ปัญหาข้อพิพาท

ทั้งนี้จนถึงปัจจุบันนี้ (พ.ศ. 2554) สถานการณ์ความขัดแย้งบริเวณพื้นที่ที่ทั้งฝ่าย “ไทย” และ ฝ่าย “เขมร” ต่างก็อ้างสิทธิ์ยังไม่สงบลง เนื่องจากมีการปะทะกันเป็นระยะ ทั้งยังขยายพื้นที่ความ ขัดแย้งไปยังแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในสวนอื่น ๆ ที่มีปราสาทหิน ตั้งอยู่ เช่น พื้นที่ปราสาทตาควาย ทั้งนี้ในที่สุดความรุนแรงและการสู้รบในพื้นที่เหล่านั้นอาจจะเป็น ตัวเร่งให้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาต้องยกระดับไปสู่เวทีที่ใหญ่ขึ้น เช่น ที่ประชุมซึ่งมีนานาชาติเข้าร่วมพิจารณา หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

จากบริบทความสำคัญของปราสาทพระวิหารและลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาทเขา พระวิหารดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่า เหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็น เหตุการณ์ที่งานวิจัยนี้สนใจศึกษา มิได้เป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงหนึ่งโดยแยกขาดจากตัว แปรและเหตุการณ์อื่น ๆ กล่าวคือ เหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 มีทั้งแรงกระตุ้นทาง เศรษฐกิจและการเมืองภายใน ตลอดจนประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปราสาทพระวิหารและพื้นที่ โดยรอบ เป็นมูลเหตุเบื้องหลังเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของปราสาทพระวิหารและลำดับเหตุการณ์กรณีพิพาท
เขาพระวิหารดังกล่าวไปนั้นจะช่วยให้ทราบบริบทของเหตุการณ์กรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ.
2551 ก่อนที่ผู้วิจัยจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ในรายงานข่าวเหตุการณ์
พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยต่อไปในบทที่ 4

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ “ไทย” และ “เขมร” ผ่านวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

กลุ่มที่มีอำนาจมักใช้ “ภาษา” เพื่อสื่ออุดมการณ์ ภาษาจึงเป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาเรื่องอุดมการณ์ ทั้งนี้การศึกษา “ภาษา” ที่ใช้ผลิต ตอกย้ำ หรือถ่ายทอดอุดมการณ์อย่างละเอียดสามารถเผยให้เห็นอุดมการณ์เหล่านั้นได้

จากที่กล่าวข้างต้นว่า ภาษาใช้สื่ออุดมการณ์ได้ แสดงให้เห็นว่า ภาษาสามารถควบคุมหรือขนาบความคิดและวิถีคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และการปรากฏของรูปภาษาแบบต่าง ๆ ในตัวบทต่างก็มีเหตุผลมารองรับ กล่าวคือ การกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมมีทางเลือกที่แตกต่างกันจำนวนมาก การปรากฏของรูปภาษาแบบใดแบบหนึ่งจึงมิใช่เรื่องบังเอิญหรือไร้แบบแผน หากแต่เป็นการเลือกใช้รูปภาษาที่แตกต่างกันเพื่อแสดงชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่แตกต่างกัน (Fowler, 1991) ด้วยรูปภาษาซึ่งปรากฏในตัวบทมีหน้าที่ผลิต/แสดง/สื่อชุดความคิดดังกล่าวไปนั่นเอง ทำให้รูปภาษาเหล่านั้นมีฐานะเป็นกลวิธีทางภาษา

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยว่า ในหนังสือพิมพ์ทั้ง 9 ชื่อฉบับ มีการใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรบ้างเพื่อสื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร”² การวิเคราะห์ที่ตัวบทในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการแบบภาษาศาสตร์³ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

¹ คำว่า “กลุ่มที่มีอำนาจ” ในที่นี้มิได้ใช้ในความหมายแคบที่หมายถึงชนชั้นปกครอง (ruling class) เท่านั้น แต่หมายถึงกลุ่มที่มีอิทธิพลหรือสามารถกำหนดทัศนคติ ความเชื่อ และความปรารถนาของผู้อื่น (Lukes, 1974) จากความหมายชุดหลังนี้ ทำให้กลุ่มที่มีอำนาจหมายรวมถึงสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้เสพข่าวสารผ่านการนำเสนอข่าว (กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์, 2543)

² คำว่า “ไทย” และ “เขมร” (ในเครื่องหมายคำพูด) อาจหมายถึงประเทศ รัฐบาล หรือประชาชน (นักการเมือง ชาวบ้าน นักวิชาการ ฯลฯ) ก็ได้ ทั้งนี้ได้กล่าวไว้แล้วในข้อตกลงเบื้องต้นในบทที่ 1 ของงานวิจัยนี้

³ van Dijk (2001) ชี้ให้เห็นว่า การวิเคราะห์ที่ตัวบทอาจเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ดังเช่นที่ปรากฏในงานวิจัยสายสังคมศาสตร์ แต่สำหรับนักภาษาศาสตร์จะเป็นการวิเคราะห์ที่ตัวบทโดยละเอียดโดยพิจารณาจากวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่สื่ออุดมการณ์

1) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาการเลือกใช้ศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้นามนัย การใช้มูลบท การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง และการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหนบท ฯลฯ ตามที่ van Dijk (2006) เสนอไว้

2) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาด้านการเรียบเรียงความ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาการเลือกใช้โครงสร้างปริเฉทแบบต่าง ๆ

อนึ่ง ผู้วิจัยใช้แบบอักษรเรียงในการยกตัวอย่างภาษาที่พบในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาท เขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย (ที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย) เพื่อให้แตกต่างจากส่วนที่เป็นภาษาของผู้วิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังขีดเส้นใต้คำหรือข้อความสำคัญในตัวอย่งที่ยกมาด้วย

4.1 กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์

ในข้อที่ 4.1 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในระดับตัวบทที่อาศัยแนวคิดทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อให้ทราบอุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร”

กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ปรากฏในตัวบทต่าง ๆ มีอยู่หลากหลาย ทั้งนี้ van Dijk (2008) ได้กล่าวถึงประเภทของกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ไว้อยู่หลายประเภท เช่น กลวิธีทางภาษาด้านคำศัพท์ (lexicon) กลวิธีด้านวาทศิลป์ (เช่น การใช้อุปลักษณ์ การใช้นามนัย การใช้ถ้อยคำนัยแฝง)

จากการวิเคราะห์วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยทั้ง 9 ชื่อฉบับที่ใช้ในการวิจัย ทำให้พบว่า รูปภาพหรือลักษณะทางภาษาที่ใช้สื่อความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” มีหลายกลวิธี เป็นกลวิธีที่ปรากฏอยู่เดี่ยว ๆ หรือปรากฏร่วมกับกลวิธีอื่นจึงสื่ออุดมการณ์ได้ มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 การเลือกใช้ศัพท์ (lexical choice)⁴

ผู้วิจัยพบว่า ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในการวิจัย การเลือกใช้ศัพท์เป็นกลวิธีสำคัญในการสื่อความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” เนื่องจากการเลือกใช้ศัพท์สามารถเน้นย้ำหรือลดน้ำหนักภาพความคิด ตลอดจนอารมณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ได้ (Halmari, 1999) จากการศึกษาในขั้นนี้พบว่า หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเลือกใช้ศัพท์เพื่อเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในลักษณะต่าง ๆ แบ่งเป็นการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) และการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงพฤติกรรมหรือบรรยายคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะอธิบายไปตามลำดับ ดังนี้

4.1.1.1 การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์

Frege (1892) อธิบายไว้ว่า ทฤษฎีอ้างอิงเป็นความคิดที่เกิดขึ้นเพื่ออธิบายการอ้างอิงสิ่งทั่ว ๆ ไป การอ้างอิงได้ชี้ให้เห็นความจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้น การอ้างอิงที่กล่าวถึงในที่นี้ใช้ว่า “การอ้างอิง” เนื่องจากการอ้างอิงเป็นการให้ความหมายที่เชื่อมโยงรูปภาษาหรือสัญลักษณ์เข้ากับสิ่งที่อ้างอิง (referent) การเลือกใช้รูปภาษาหรือศัพท์ที่ช่วยให้เกิดความหมายเชื่อมโยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงถือเป็นกลวิธีทางภาษาเพื่อประกอบสร้างและสื่ออุดมการณ์ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) ในประโยคหรือข้อความ ซึ่งบางครั้งอนุโลมเรียกว่า “การตั้งชื่อ⁵” (naming) ผู้ร่วมเหตุการณ์ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในที่นี้มีทั้งฝ่าย “ไทย” ฝ่าย “เขมร” และฝ่ายอื่น ๆ อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยมุ่งสนใจเฉพาะผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” เป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นฝ่ายที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 นี้โดยตรง

⁴ รูปภาษาเดียวกันอาจใช้เป็นกลวิธีทางภาษาต่างกันไปในตัวบทต่าง ๆ เช่น การใช้รูปภาษาอย่างเดียวกันอาจจัดว่าเป็นการเลือกใช้ศัพท์ในตัวบทหนึ่ง แต่ทว่าก็อาจจัดเป็นการใช้มูลบทได้ในอีกตัวบทหนึ่ง เช่น คำว่า “ยอมรับ”

⁵ Reisigl and Wodak (2001) อธิบายเรื่องการตั้งชื่อไว้ว่า การตั้งชื่อนับเป็นกลวิธีอ้างอิงถึง (referential strategies) ซึ่งใช้อ้างถึงปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลว่า เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้ผู้ใช้กลวิธีนี้อาจมีจุดประสงค์ทางการเมือง ทางสังคม หรือทางจิตวิทยาก็ได้

เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ผู้วิจัยพบว่า มีการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่ 2 ประเภทคือ 1) การตั้งชื่อ หรือการใช้คำลักษณะต่าง ๆ เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” และ 2) การใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงฝ่ายไทยและฝ่ายเขมร (ตามลำดับ) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การตั้งชื่อเพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ปรากฏมากกว่าร้อยละ 70 ของการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งหมดในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัย เมื่อพิจารณาความหมายของคำหรือกลุ่มคำเหล่านั้น จะพบว่า คำหรือกลุ่มคำดังกล่าวได้สื่อทรรชนะเกี่ยวกับฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ดังนี้

(1) การตั้งชื่อเพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” ผู้วิจัยสามารถสรุปตารางตัวอย่างคำหรือกลุ่มคำลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างคำหรือกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย”⁷

คำหรือกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงฝ่าย “ไทย”	คนไทยที่รักชาติ; คนไทยที่รักชาติรักแผ่นดิน; ประชาชนคนไทยที่รักและหวงแหนอธิปไตยและอาณาเขตของประเทศไทย; ผู้ที่รักชาติ ฯลฯ
	คนไทยที่มีความรู้และสติปัญญา; คนไทยที่มีความคิดและมีจิตสำนึก ฯลฯ
	คนไทยที่ขายชาติบางกลุ่ม; นักการเมืองไทยที่ทรยศขายชาติ; ผู้ที่ไม่รักชาติ; คนไทยกลุ่มหนึ่งที่ทรยศ; บุคคลที่ขายชาติ ฯลฯ
	รัฐบาลอภัยศที่ขายชาติทรยศต่อแผ่นดิน รัฐบาลขายชาติ ฯลฯ

⁶ คำหรือกลุ่มคำบางคำอาจปรากฏเพียง 1 ครั้งในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัย แต่ทว่าคำเหล่านั้นมีความหมายที่สามารถจัดกลุ่มเข้ากับคำอื่น ๆ ได้ เนื่องจากมีนัยสื่อไปในทางเดียวกันกับคำอื่นที่ปรากฏบ่อยครั้งกว่า ผู้วิจัยจึงอนุมานเก็บคำเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

⁷ การใช้คำว่า ไทย และ เขมร ในเครื่องหมายคำพูด (“ไทย”—“เขมร”) ในที่นี้เพื่อแสดงมิติของความ เป็นไปได้ที่จะเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า “ไทย” และ “เขมร” หมายถึง ประเทศ (รัฐบาล) หรือประชาชน (ชาวบ้าน คนทั่วไป หรือนักการเมือง) ยกตัวอย่างเช่น ในตารางที่ 4.1 ฝ่าย “ไทย” อาจหมายถึง คนไทยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือรัฐบาลไทย ก็ได้

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่า การใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” สามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้อีก เนื่องจากฝ่าย “ไทย” เป็นการเรียกแบบเหมารวม อาจหมายถึงทั้งประชาชนไทยและรัฐบาลไทย แต่บางครั้งฝ่าย “ไทย” ก็หมายถึง รัฐบาลไทย แต่ละแบบก็สื่ออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” ในแง่มุมที่แตกต่างกันไป ดังนั้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงรายละเอียด ดังนี้

เมื่อพิจารณาการอ้างถึงคนไทยด้วยคำว่า *คนไทยที่รักชาติ คนไทยที่รักแผ่นดิน* เป็นอาทิ ร่วมกับบริบทในการนำเสนอข่าว การอ้างถึงคนไทยด้วยคำหรือกลุ่มคำดังกล่าว ย่อมทำให้เห็นว่า ที่จริงแล้วคนไทยมีหลายประเภท คือ คนไทยประเภทที่มีความรักต่อชาติบ้านเมือง กับอีกประเภทหนึ่งคือ คนไทยที่ไม่รักประเทศชาติ กล่าวคือ ในเมื่อมีคนไทย “ที่รักชาติ” ก็ย่อมสันนิษฐานว่า มีคนไทย “ที่ไม่รักชาติ” เช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่า ในข้อมูลที่น่าสนใจที่นำมาศึกษาวิจัย ก็มีการเลือกใช้คำศัพท์เพื่ออ้างถึงคนไทยประเภทที่ไม่รักชาติด้วย เช่น *คนไทยที่ทรยศขายชาติบางกลุ่ม นักการเมืองไทยที่ทรยศขายชาติ* ตัวอย่างการเลือกใช้คำศัพท์เพื่ออ้างถึงคนไทยดังกล่าวข้างต้นมีดังนี้

(1)⁸

รัฐบาลชุดนี้กำลังดำเนินการให้ประเทศไทยสละสิทธิข้อโต้แย้งในพื้นที่ทับซ้อน และประกาศดินแดนเป็นครั้งแรกในรัชสมัยนี้ โดยไม่ต้องมีการลงพระปรมาภิไธยใช้หรือไม่? เป็นการดำเนินการที่ไม่เปิดเผยถามความเห็นประชาชนเป็นการล่วงหน้า เข็มเกริมถึงขั้นไม่สนใจกระบวนการและขั้นตอนที่ยกปราสาทพระวิหาร และดินแดนรอบปราสาทพระวิหารที่ต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาอันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 190 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ใช่หรือไม่? *คนไทยที่รักชาติรักแผ่นดินที่อดรนทนไม่ได้ จึงต้องออกมาชุมนุมร่วมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (ผู้จัดการรายวัน, 25 มิถุนายน 2551)*

(2)

กัมพูชาว่า *นักการเมืองไทยที่ทรยศขายชาติเอาผลประโยชน์ชาติไปแลกกับผลประโยชน์ในทะเล จึงหยิบมาโจมตีไทย [...] ถึงเวลาแล้วที่ไทยต้องทบทวนและใช้นโยบายเด็ดขาด แต่ไม่ก้าวร้าว (ข่าวสด, 16 ตุลาคม 2551)*

⁸ ตัวอย่างที่ 1 และ 2 มาจากสถานการณ์ย่อยในเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 คือ ความขัดแย้งเรื่องการจัดการกรณีพิพาทเขาพระวิหารในหมู่คนไทย จะเห็นว่า คนไทยส่วนหนึ่งถือว่าตนเป็นคน “ที่รักชาติ” และมองว่ารัฐบาลหรือคนไทยส่วนหนึ่งเป็นคน “ไม่รักชาติ”

นอกจากนี้ ยังมีการอ้างถึงคนไทยด้วยคำว่า คนไทยที่มีความรู้และสติปัญญา เป็นอาทิ อีกด้วย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร่วมกับการนำเสนอข่าว การอ้างถึงคนไทยในลักษณะนี้คล้ายกับการอ้างถึงคนไทยดังได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ กล่าวคือ การที่มีการอ้างถึงคนไทยที่มีความรู้และสติปัญญาก็ได้สื่อหมายความด้วยว่า มีคนไทยที่ไม่มีความรู้และสติปัญญาอยู่ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้แม้ว่าจะไม่มีการใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงคนไทยที่ไม่มีความรู้หรือสติปัญญาโดยตรงในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัย อนึ่ง ตัวอย่างการอ้างถึงคนไทยดังกล่าวข้างต้นมีดังนี้

(3)

ผม⁹ ถือว่าการอภิปรายเรื่องเขาพระวิหารในสภาครั้งนี้เป็นการเปิดหูเปิดตาคนไทยใน ความสำคัญของประวัติศาสตร์ของประเทศ และสร้างความรู้สึกรวมกันต่อสมบัติของชาติมากขึ้น อย่างยิ่ง ฟังการอภิปรายทุกฝ่ายแล้ว คนไทยที่มีความรู้และสติปัญญา ย่อมไม่ถูก "ล้างสมอง" ให้ เกิดกระแสคลั่งชาติอย่างที่กล่าวหากัน เพราะได้ข้อมูลจากทั้งฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล นักประวัติศาสตร์ นักการทูต นักโบราณคดี นักรัฐศาสตร์ และนักนิติศาสตร์อย่างครบถ้วน สมบูรณ์¹⁰ (กรุงเทพธุรกิจ, 27 มิถุนายน 2551)

(4)

เราควรจะต้องคิดถึงมันในฐานะบทเรียนประวัติศาสตร์ แต่ไม่ควรให้ประวัติศาสตร์หน้านี้ กลับมาเป็นต้นเหตุให้คนไทยกับคนเขมรต้องเข่นฆ่ากัน แนนอนเหลือเกินว่าคนไทยที่มีความคิด และมีจิตสำนึกคงไม่ต้องการดึงปราสาทพระวิหารกลับมาเป็นของเรา เพราะเราไม่ต้องการให้ ชาวเขมรเจ็บช้ำน้ำใจ ขณะเดียวกันเราก็ไม่ต้องการเสียดินแดนใด ๆ ของเราให้กับใครอีก เพราะ แผ่นดินใครใคร่รัก (แนวหน้า, 28 มิถุนายน 2551)

ส่วนการอ้างถึงฝ่าย "ไทย" ที่หมายถึงรัฐบาลไทย เช่น รัฐบาลอภัยศที่ขาย ชาติทรยศต่อแผ่นดิน รัฐบาลขายชาติ ผู้วิจัยเห็นว่า การอ้างถึงดังกล่าวได้สื่อทรรศนะเกี่ยวกับ รัฐบาลไทยในขณะนั้นว่า เป็นรัฐบาลที่ไม่ดี เพราะนำประเทศชาติไปต่อรองผลประโยชน์กับ

⁹ ในที่นี้หมายถึงผู้เขียนคอลัมน์ ดังนั้นข้อความตัวอย่างจึงมิใช่ข้อความที่ยกมากล่าวอ้าง นอกจากนี้ คำว่า ผม ยังแสดงให้เห็นลักษณะของคอลัมน์ที่เป็นบทความแสดงความคิดเห็น

¹⁰ จากตัวอย่างที่ 3 และ 4 เมื่ออาศัยบริบท นอกจากการอ้างถึงคนไทยส่วนหนึ่งว่าเป็นคนที่มีความรู้ และสติปัญญาจะทำให้ตีความได้ว่า "มีคนไทยส่วนหนึ่งที่ไม่มีความรู้และสติปัญญา" แล้ว บริบทยังช่วยให้ภาพ ของคนไทยที่ไม่มีความรู้และสติปัญญาว่า "เป็นพวกที่คลั่งชาติที่มักกระทำต่อประเทศเพื่อนบ้าน" ด้วย

ประเทศกัมพูชาในลักษณะ “ขายชาติ” การอ้างถึงในลักษณะดังกล่าวได้สื่อความคิดเกี่ยวกับรัฐบาลไทย (ในขณะนั้น) ว่า “รัฐบาลไทยไม่รักชาติ” ตัวอย่างการอ้างถึงรัฐบาลไทยมีดังนี้

(5)

[...] ต้องจับตามผลการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกที่ประเทศแคนาดาซึ่งเริ่มแล้วนี้ ซึ่งหากคณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกในนามรัฐบาลกัมพูชา นั้นหมายถึงประวัติศาสตร์กำลังช้ารอยเมื่อปี 2505 เพราะไทยกำลังจะสูญเสียอธิปไตยกลายเป็น“เขาพระวิหารภาคสอง” ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นไม่เพียงต้องขับไล่อัฐบาลหุ่นเชิด แต่คนไทยทั้งประเทศยังต้องร่วมกันประณามสาปแช่ง และจารึกชื่อในประวัติศาสตร์ในฐานะรัฐบาลอภัยยศที่ขายชาติทรยศต่อแผ่นดิน (แนวหน้า, 3 กรกฎาคม 2551)

จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อหรือการเลือกใช้คำศัพท์เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” ในบริบทความขัดแย้งเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 มีทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่าย “เขมร” และคนไทยด้วยกันเอง การใช้คำศัพท์ เช่น คนไทยที่รัก คนไทยที่มีความรู้และสติปัญญา เป็นการเลือกใช้คำศัพท์เมื่อพูดถึงความขัดแย้งกับคนไทยด้วยกันเอง

(2) การตั้งชื่อเพื่ออ้างถึงฝ่าย “เขมร” ผู้วิจัยสามารถสรุปตารางตัวอย่างคำหรือกลุ่มคำลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “เขมร” ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างคำหรือกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “เขมร”

คำหรือกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงฝ่าย “เขมร”	<p>ชุมชนคนเขมรที่รูกล้า; คนเขมรที่เข้ามาบูรณาการประเทศไทยยึดครองแผ่นดินประเทศไทยบริเวณรอบนอกปราสาทพระวิหารเป็นเนื้อที่หลายพันไร่; คนเขมรที่บุกรุกทำมาหากินในดินแดนไทย; คนเขมรที่บุกรุกมาอยู่บนแผ่นดินไทย; คนเขมรที่รูกล้าเข้ามาในพื้นที่ทับซ้อน; คนเขมรที่มาสร้างวัดอยู่ในพื้นที่ทับซ้อน ฯลฯ</p> <p>คนบ้า; ทหารเขมรที่ปลอมมาเป็นภิกษุ ฯลฯ</p> <p>ชาติที่เต็มไปด้วยความเจ้าเล่ห์ ฯลฯ</p>
---------------------------------------	---

จากตาราง จะเห็นว่า เมื่อพิจารณาร่วมกับการนำเสนอข่าว การเลือกใช้คำศัพท์เพื่ออ้างถึงฝ่าย “เขมร” ที่หมายถึงคนเขมร (ดังปรากฏในตารางที่ 4.2) มักสื่อความคิด

เกี่ยวกับ “เขมร” ว่า “เขมร¹¹” รุกราน “ไทย” ทั้งนี้ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงฝ่าย “เขมร” ที่สื่อความคิดดังกล่าวมีดังนี้

(6)

รัฐบาลไทยควรจะให้คนเขมรที่รุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่ทับซ้อนออกไป และต้องไม่เปิดทางให้คณะกรรมการ 7 ประเทศ เข้ามาพัฒนาพื้นที่ (ไทยรัฐ, 20 กรกฎาคม 2551)

ตัวอย่างที่ 6 เป็นเลือกใช้ศัพท์ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีคนเขมรรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่ทับซ้อน ทั้งนี้พื้นที่ที่ทับซ้อนดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ “ไทย” อ้างสิทธิ์ว่าเป็นของ “ไทย” กล่าวคือ ในมุมมองของ “ไทย” พื้นที่ที่กล่าวถึงอยู่ในเขตอธิปไตยของไทย

นอกจากการเลือกใช้ศัพท์ซึ่งแสดงความคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงฝ่าย “เขมร” ที่หมายถึงนักการเมืองเขมร หรือทหารเขมรซึ่งโดยมากสื่อความคิดเกี่ยวกับ “เขมร” ว่า “นักการเมืองเขมรประพัตติตัวไม่ดี” และ “คนเขมรประพัตติตัวไม่ดี” (เหตุที่ผู้วิจัยใช้คำว่า “เขมร” เพื่อเรียกรวมคนเขมร นักการเมืองเขมร และทหารเขมร ในที่นี้ ก็เพราะในข่าวที่นำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยบางครั้งไม่อาจตัดสินได้ว่าคำหรือกลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงฝ่าย “เขมร” ดังกล่าวหมายถึงคนเขมรกลุ่มใดเป็นการเฉพาะ) ตัวอย่างของการเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อความคิดว่า “นักการเมืองเขมรประพัตติตัวไม่ดี” และ “คนเขมรประพัตติตัวไม่ดี” มีดังนี้

(7)

ในวาระเขกมาเยี่ยมคารวะ ทั้งนายฯ อุณ เชน ทั้งฮอร์ นัมยง รัฐมนตรีต่างประเทศ กลับแสดงมรรยาทฐานะเจ้าบ้านด้วยการกริ้วกราดอหังการ ชีวีสังการให้ทหารไทยถอยออกไป ไม่งั้นจะทำสงคราม! ลองคิดกันดูซิครับ ถ้าไม่ใช่คนบ้า เขาจะกล้าทำอย่างนั้นหรือ (ไทยโพสต์, 15 ตุลาคม 2551)

(8)

คนเขมรที่เข้ามารุกรานประเทศไทยยึดครองแผ่นดินประเทศไทยบริเวณรอบนอกปราสาทพระวิหารเป็นเนื้อที่หลายพันไร่ โดยเป็นคนเขมรจริงๆ บ้าง ทหารเขมรปลอมเข้ามาบ้าง พระภิกษุ

¹¹ การใช้คำว่า เขมร ในเครื่องหมายคำพูดถือเป็นการใช้อย่างมีนัยยะในงานวิจัยนี้ กล่าวคือ “เขมร” อาจหมายถึงประเทศกัมพูชาหรือประชาชนชาวเขมรก็ได้ ในส่วนที่หมายถึงประชาชนอาจแปลว่าชาวเขมรกลุ่มใดก็ได้ โดยมีต้องหมายถึงประชาชนเขมรทั้งหมด (ก็ได้) ทั้งนี้กลุ่มของชาวเขมรดังกล่าวจะเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้เช่นกัน ดังนั้น “เขมร” จึงถือเป็นคำที่มีความหมายกว้างและเป็นกลาง

จริงๆ บ้าง และทหารเขมรที่ปลอมมาเป็นภิกษุบ้าง ยังคงยึดครองดินแดนของประเทศไทยอยู่ต่อไป (ผู้จัดการรายวัน, 28 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่างที่ 7 จะเห็นว่า นักการเมืองเขมรบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีจนสามารถเรียกว่า คนบ้า ทั้งนี้คนบ้าในที่นี้ไม่ได้หมายถึงผู้ป่วยที่มีอาการทางประสาท แต่หมายถึงคนที่มีพฤติกรรมไม่ดีเพราะไม่มีสติยั้งคิดหรือกระทำในเรื่องที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรกระทำ ส่วนการใช้ศัพท์ “ทหารเขมรที่ปลอมมาเป็นภิกษุ” ได้สื่อความคิดในด้านลบ เนื่องจากการปลอมตัวเป็นพระภิกษุสงฆ์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำหรือเป็นความประพฤติน่าไม่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่ ศัพท์ดังกล่าวสื่อความคิดว่า คนเขมรบางส่วนประพฤติตัวไม่ดี เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากบริบทการนำเสนอข่าว ทหารเขมรจัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของคนเขมร (ที่เข้ามารุกรานประเทศไทย) (ดูในตัวอย่างที่ 8)

2) การใช้บุรุษสรรพนาม ผู้วิจัยพบว่า สามารถสรุปปริมาณการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ปริมาณการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์¹² (แบ่งตามชื่อหนังสือพิมพ์)

	ฝ่าย “ไทย” ¹³		ฝ่าย “เขมร”		ฝ่าย “ไทย” และ “เขมร”		ฝ่ายอื่น ๆ %	ไม่สามารถระบุชัด* %
	“พวกเรา” %	คำ/กลุ่มคำ %	“พวกเขา” %	คำ/กลุ่มคำ %	“พวกเรา” %	คำ/กลุ่มคำ %		
ไทยรัฐ	6.3	66.1	2.4	15.0		1.6	5.5	3.1
กรุงเทพธุรกิจ	11.6	68.3	10.1	11.1	2.0	4.0	4.0	1.0
คมชัดลึก	8.9	56.9	5.1	16.5		7.6	2.5	2.5
เดลินิวส์	5.6	73.8	2.8	12.2		2.8	2.8	
ไทยโพสต์	6.3	39.7	6.3	36.5		3.2	6.4	1.6

¹² หมายถึง ผู้ร่วมเหตุการณ์ทุกฝ่ายที่ปรากฏในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

¹³ อาจมีผู้สงสัยว่า มีการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่อสื่อทอรรถนะแบ่งแยก “ไทย” ออกจากกันด้วยหรือไม่ จากศึกษาข้อมูลที่น่ามาวิจัย พบว่า มีการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และก็มีการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” จริง แต่ทว่าการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” มีปริมาณความถี่ในการปรากฏต่ำมากและปรากฏเฉพาะกรณี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมิได้นำข้อมูลในส่วนการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” มาใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้

	ฝ่าย “ไทย” ¹³		ฝ่าย “เขมร”		ฝ่าย “ไทย” และ “เขมร”		ฝ่าย อื่น ๆ %	ไม่สามารถ ระบุชัด*
	“พวก เรา” %	ค่า/ กลุ่มค่า %	“พวก เขา” %	ค่า/ กลุ่มค่า %	“พวกเรา” %	ค่า/กลุ่มค่า %		
แนวหน้า	13.3	59.2	3.0	8.2		4.1	9.2	3.0
ผู้จัดการ	7.7	71.8	2.6	5.1		2.6	5.1	5.1
โพสต์ ทูเดย์	7.6	67.1	8.9	10.1		2.5	1.3	2.5
มติชน	6.0	40.0	10.0	30.0		4.0	6.0	4.0
รวม	8	59.1	5.6	15.8	0.2	3.9	4.7	2.7

* ในบางครั้งไม่สามารถระบุชัดว่า ผู้ร่วมเหตุการณ์หมายถึงใครในการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ เนื่องจากปรากฏการใช้ชื่อย่อสรรพนามเพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ ณ ที่นั้น

จากตารางที่ 4.3 ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปจากการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์หลายประการ ดังนี้

(1) เมื่อพิจารณาการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ผ่านการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำลักษณะต่าง ๆ และการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” จะเห็นว่า การอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ดังกล่าวปรากฏในปริมาณร้อยละ 92.6 ของการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งหมดที่ปรากฏในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัย ปริมาณการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ที่กล่าวถึงสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยกล่าวในข้างต้นว่า ผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งสองฝ่ายเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 โดยตรง อนึ่ง หากพิจารณาในประเด็นการนำเสนอข่าว การอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ในปริมาณที่สูงในการนำเสนอข่าวแสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่นำมาศึกษาวิจัยเน้นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งสองฝ่ายดังกล่าวเป็นสำคัญ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปริมาณการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” กับฝ่าย “เขมร” แล้ว ยิ่งเห็นได้ชัดว่า การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยมุ่งนำเสนอโดยเน้นฝ่าย “ไทย” เป็นสำคัญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยเน้นการนำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากด้านหรือมุมมองของฝ่าย “ไทย” เป็นหลัก

(2) จากตารางที่ 4.3 การใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ดังกล่าวปรากฏในของรูปแปรต่าง ๆ ของบุรุษสรรพนามเหล่านั้น ดังนี้

ตารางที่ 4.4 รูปแปรของบุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา”

บุรุษสรรพนาม	รูปแปรของบุรุษสรรพนาม
“พวกเรา”	เรา พวกเรา ของเรา
“พวกเขา”	เขา คำ พวกเขา พวกคำ ของเขา ของคำ

ในฐานะกลวิธีทางภาษา การใช้บุรุษสรรพนามช่วยสื่อความคิดแยกเขาและแยกเราอย่างชัดเจน กล่าวคือ การใช้บุรุษสรรพนามช่วย “ผสมกลมกลืน” “สร้างเอกภาพ” “แสดงความเป็นเจ้าของ” (Volmert, 1989 อ้างถึงใน De Cillia et al., 1999: 164) และ “แบ่งแยก” ไปพร้อม ๆ กัน เมื่อกล่าวถึงหรือใช้ว่า “พวกเรา” ก็บ่งชี้ว่า มีอีกพวกหนึ่งที่เราเรียกว่า “พวกเขา” แยกออกไปต่างหาก ในทางตรงกันข้าม เมื่อใช้ว่า “พวกเขา” ก็บ่งชี้ว่า “พวกเรา” เป็นอีกพวกหนึ่งที่รวมกันอยู่โดยแยกจาก “พวกเขา” จึงกล่าวได้ว่า ในที่นี้ การใช้บุรุษสรรพนามได้สื่อความคิดว่า “ไทย” และ “เขมร” ไม่ใช่พวกเดียวกัน”

ตัวอย่างการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” มีดังนี้

(9)

เราคัดค้านเพราะไปพบว่ามีกัมพูชาออก พ.ร.ฎ.กำหนดเขตอนุรักษปราสาท ซึ่งมีเนื้อที่รอบปราสาทประมาณ 30 เมตร กินเข้ามาในเขตแดนไทย (ไทยโพสต์, 25 มิถุนายน 2551)

(10)

ปราสาทของเค้า บ้านใดของเรา ต้องคุยกันให้รู้เรื่อง (ไทยรัฐ, 28 พฤษภาคม 2551)

(11)

[...] เราจะเสียดินแดนด้านนั้นให้กับกัมพูชา เสียผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว (ไทยรัฐ, 22 มีนาคม 2551)

(12)

ฝ่ายไทยก็จะสามารถหักล้างได้ตลอดไปว่า อะไรก็ตามที่เสนอไปโดยกัมพูชา เราไม่เห็นด้วย รวมทั้งแผนที่แนบท้าย (กรุงเทพฯธุรกิจ, 25 มิถุนายน 2551)

อย่างไรก็ดี ปริมาณการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัยไม่ได้สูงนัก กล่าวคือ มีเพียงร้อยละ 13.6 ของการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งหมด ทั้งนี้เป็นปริมาณที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำลักษณะต่าง ๆ เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ที่มีมากถึง 74.9 ของการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ทั้งหมด ถึงกระนั้น ความเข้าใจเรื่องการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ก็มีส่วนช่วยในการพิจารณาเรื่องการใช้ศัพท์เพื่อแสดงพฤติกรรมและบรรยายสภาพของผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร”) ซึ่งปรากฏร่วม (collocate) กันกับการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร”

การศึกษาการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร”) ทำให้สรุปได้ว่า กลวิธีทางภาษาดังกล่าวนำเสนอความคิดเกี่ยว “ไทย” และ “เขมร” หลายความคิด ได้แก่ “คนไทยบางส่วนรักชาติ” “คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ” “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” “เขมร” “ประพัตติตัวไม่ดี” และ “ไทย” และ “เขมร” ไม่ใช่พวกเดียวกัน

4.1.1.2 การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงพฤติกรรมหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์

การแสดงพฤติกรรมหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์แตกต่างจากการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ในแง่ที่ว่า การแสดงพฤติกรรมหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติไม่ใช่การอ้างถึงบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบันที่ปรากฏหรือกล่าวถึงในประโยคหรือข้อความโดยตรงอย่างการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ แต่ทว่าเป็นการแสดงการกระทำ การบรรยายสภาพ หรือการบรรยายคุณลักษณะประจำตัวของผู้ร่วมเหตุการณ์เหล่านั้น เช่น วิธีปฏิบัติ ลักษณะจิตใจ

ในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัย การแสดงพฤติกรรมและการบรรยายสภาพของผู้ร่วมเหตุการณ์โดยมากมักปรากฏในรูปของคำกริยา ทั้งนี้สอดคล้องกับที่ Reah (1998) อธิบายไว้ว่า การแสดงการกระทำ (หรือการบรรยายสภาพ) มักแทนด้วยคำกริยา ส่วนการบรรยายคุณสมบัติมักปรากฏในรูปของคำนามซึ่งทำหน้าที่บรรยายคุณลักษณะของผู้ร่วมเหตุการณ์ อนึ่งผู้วิจัยได้จัดให้การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพและการเลือกใช้ศัพท์เพื่อบรรยายคุณสมบัติไว้ในหัวข้อเดียวกัน แม้ว่าศัพท์ที่ใช้แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพและศัพท์ที่ใช้บรรยายคุณสมบัติจะเป็นคำหรือกลุ่มคำต่างชนิด/หมวดกัน (ดังกล่าวข้างต้น) ก็เพราะคำกริยาหรือกลุ่มคำกริยาที่ใช้แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพของผู้ร่วมเหตุการณ์และคำนามหรือกลุ่มคำนามที่ใช้บรรยายคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์โดยมากสื่อทรรสนะสอดคล้องกัน อนึ่งผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยมุ่งสนใจในที่นี้คือ ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ในการแสดงการกระทำหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของคนไทย หนังสือพิมพ์ไทยที่น่ามาศึกษาวิจัยได้เลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ เช่น *พลาดท่าเสียที* ฯลฯ เพื่อนำเสนอความคิดว่า คนไทยได้ “พลาดท่าเสียที” ให้แก่ “เขมร” ในการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(13)

คำอธิบายของฝ่ายค้าน ทำให้คนไทยได้รู้ว่าเราพลาดท่าเสียทีอย่างไร (กรุงเทพธุรกิจ, 27 มิถุนายน 2551)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า คำว่า *พลาดท่าเสียที* ได้แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพของคนไทยว่า เผลียงพล้้าต่อ “เขมร” ในการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 โดยรัฐบาลไทย ทั้งนี้โดยมีฝ่ายค้านของ “ไทย” เป็นผู้เปิดเผยให้ทราบ การใช้คำหรือกลุ่มคำดังกล่าวจึงนำเสนอความคิดว่า “ไทย” เผลียงพล้้าให้แก่ “เขมร”

(2) ในการแสดงการกระทำหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ไทย หนังสือพิมพ์ไทยที่น่ามาศึกษาวิจัยได้เลือกใช้คำหรือกลุ่มคำ เช่น *ปล่อยปละละเลย* *ปล่อยปละละเลย* ฯลฯ เพื่อนำเสนอความคิดว่า เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนไม่ใส่ใจในการทำงานหรือการแก้ปัญหากรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ส่งผลให้ไทยเผลียงพล้้าหรือเสียผลประโยชน์ให้แก่เขมร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(14)

ขณะที่พล.ต.กนก เนตรระเวสณะ ผู้บัญชาการกองกำลังสุรนารี ทำเอกสารแถลงชี้แจงถึงการทำงานของกองกำลังสุรนารี หลังถูกตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับ ปล่อยปละละเลยจนมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างบริเวณเขตแนวของไทย (แนวหน้า, 4 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า คำว่า ปล่อยปละละเลย ได้แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพของเจ้าหน้าที่ไทยว่า ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างดีหรืออย่างเคร่งครัด ส่งผลให้เป็นการละเลยหน้าที่จนทำให้ “ไทย” ต้องเปลืองพล้ำต่อ “เขมร” หรือเสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร” ในที่นี้คือ “เขมร” ได้เข้ามาปลูกสร้างอาคารในเขตแนวของ “ไทย” (--ตามมุมมองของ “ไทย”) การใช้คำหรือกลุ่มคำดังกล่าวข้างต้นจึงนำเสนอความคิดว่า **“เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่”**

(3) ในการแสดงการกระทำหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของรัฐบาลไทย หนังสือพิมพ์ไทยที่นำมาศึกษาวิจัยได้เลือกใช้คำหรือกลุ่มคำซึ่งมีความหมายแตกต่างกัน 2 กลุ่มความหมายเพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของรัฐบาลไทย ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.5 ลักษณะการกระทำ สภาพ หรือคุณสมบัติของ “ไทย” ที่สื่อผ่านการเลือกใช้ศัพท์

ลักษณะการกระทำ สภาพ หรือคุณสมบัติ	ศัพท์ที่ใช้
การดำเนินการตามกฎหมาย	ดำเนินการทางการทูต มาตรการที่ถูกต้องและเหมาะสม ฯลฯ
การเปลืองพล้ำ	เสียท่า เปลืองพล้ำ เสีย ไม่ทัน (เล่น) ฯลฯ

ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของ “ไทย”

(15)

การประชุมครั้งนั้น คณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ไทยและกัมพูชาร่วมมือจัดทำแผนบริหารจัดการเสนาต่อที่ประชุมสมัยที่ 32 หลังจากนั้น ฝ่ายไทยดำเนินการทางการทูตเพื่อรักษาสีทธิและท่าทีทางกฎหมายในเรื่องเขตแดนและอธิปไตย (โพสต์ทูเดย์, 9 กรกฎาคม 2551)

(16)

[รัฐบาลไทย] จึงสมควรที่จะนำมาตรากฎที่ถูกต้องและเหมาะสมในการเข้าออกประเทศมาใช้ อย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิดและถือสิทธิ์อันมิชอบ (ไทยโพสต์, 10 มิถุนายน 2551)

(17)

ไทยเสียท่ากัมพูชาชิงขึ้นทะเบียนปราสาท (โพสต์ทูเดย์, 25 พฤษภาคม 2551)

(18)

ประเพณีการเมืองยุคโลกไร้พรมแดน อย่าเอาแค่สมมติฐานแบบในอดีตมาชี้วัดหรือสรุปปรากฏการณ์ที่เป็นคนละเรื่องเดียวกันเชื่อมโยงกัน อย่างมองข้ามเป็นอันขาด จากการเมืองการทูตเรื่องราวของเขาพระวิหาร ซึ่งไทยเพลี่ยงพล้ำ เพราะใคร มาวันนี้ ท่าทีของกัมพูชา ลาว เวียดนาม ออกกระบวนท่าให้ทบทวน ย้ายการประชุมอาเซียนข้ามมิติจากประเทศไทย ทันทีที่การเมืองภายในไทยร้อนขึ้นไปอีก ต้องดูคิด มีวาระแ่งอะไร (ไทยรัฐ, 29 พฤศจิกายน 2551)

จะเห็นว่า ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของรัฐบาลไทยสื่อความคิดว่า “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” และ “ไทย” เพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร”

(4) ส่วนการแสดงการกระทำหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “เขมร” หนังสือพิมพ์ไทยที่นำมาศึกษาวิจัยได้เลือกใช้คำหรือกลุ่มคำซึ่งมีความหมายแตกต่างกัน 11 กลุ่มความหมายเพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของ “เขมร” ดังตารางข้างล่าง

ตารางที่ 4.6 ลักษณะการกระทำ สภาพ หรือคุณสมบัติของฝ่าย “เขมร” ที่สื่อผ่านการเลือกใช้ศัพท์

ลักษณะการกระทำ สภาพ หรือคุณสมบัติ	ศัพท์ที่ใช้
การคุกคาม	ชู่ ช่มชู่ ท่าทีช่มชู่ ฯลฯ
การฉวยโอกาส/การถือโอกาส	มั่วฉิม ทีกทัก ฯลฯ
การถือว่าตนดี/การทำให้กระทำดังต้องการ	อหังการ ชี้นิ้วสั่งการ ฯลฯ
การพูดเรื่องไม่จริง	อ้าง ไปปดมดเท็จ บิดเบือน เลอะเทอะ ซอกกล่าวอ้าง ฯลฯ
การไม่ยอมรับความผิด (รัฐบาล)	แก้ตัว อ้าง แก้เกี้ยว ฯลฯ

ลักษณะการกระทำ สภาพ หรือคุณสมบัติ	ศัพท์ที่ใช้
การว่าร้าย/การป้ายสี	กล่าวหา ปรักปรำ ชัด จวก ฯลฯ
การสับปลับหรือการไม่อยู่กับร่องกับรอย	กลับกลอก ไม่จริงใจ พูดอย่างทำอย่าง คิดไม่ซื่อ ฯลฯ
ความเกรี้ยวกราด	กร้าว เดือด กิริยาที่เกรี้ยวกราด ฯลฯ
ความต้องการเกินพอดี/การเอาثرพยโดยทุจริต	เห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว ฮุบ ฯลฯ
อุปนิสัยที่ไม่ดี	สันดาน ฯลฯ
การลวง/อุบาย/เล่ห์กล	เล่นบทสองหน้า เล่ห์เหลี่ยม หลอกใช้ เล่ห์เหลี่ยม เหลี่ยม กลเม็ดเด็ดพราย แผนการชั่วร้าย กลโกง ลูกเล่นแพรวพราว หลุมพราง เล่ห์กระเท่ห์ เพทุบาย ความเจ้าเล่ห์ ฯลฯ

จะเห็นว่า ศัพท์ที่ใช้แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “เขมร” ในช่วงต้นได้สื่อความคิดว่า ““เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี” และ ““เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” หนึ่งแม้ว่าความคิดเกี่ยวกับรัฐบาลเขมรหรือประเทศกัมพูชาดังกล่าวจะเป็นทรศณะด้านลบ แต่ทว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะความคิด ““เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” จะเห็นว่า ความคิดดังกล่าวสะท้อนภาพลักษณ์ของรัฐบาลเขมรหรือประเทศเขมรว่า ไม่ได้ด้อยปัญญา ดังปรากฏในผลการวิจัยที่ศึกษารายงานข่าวกรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทย (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548) แต่ในทางกลับกัน รัฐบาลเขมรหรือประเทศกัมพูชามี “ความฉลาดแกมโกง” ในการ “หลอก” ฝ่าย “ไทย” ด้วย “เล่ห์เพทุบาย” จนฝ่าย “ไทย” “เปลืองพลัง” หรือ “เสียท่า” ในที่สุด

ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “เขมร” มีดังนี้

(19)

แล้วในวาระแขกมาเยี่ยมคารวะ ทั้งนายฯ ฮุน เซน ทั้งฮอร์ นัมฮอง รัฐมนตรีต่างประเทศ กลับแสดงมรรยาทรฐานะเจ้าบ้านด้วยการเกรี้ยวกราดอหังการ ชี้นิ้วสั่งการให้ทหารไทยถอยออกไป ไม่งั้นจะทำสงคราม! ลองคิดกันดูซิครับ ถ้าไม่ใช่คนบ้า เขาจะกล้าทำอย่างนั้นหรือ ทั่วโลกเขาเห็นข่าวเขาก็จะต้องหัวเราะว่า "สันดานเขมรมาก็แล้ว" (ไทยโพสต์, 15 ตุลาคม 2551)

(20)

อันที่จริง คุณพีบึกจิว รู้เหลียมเขมรลึกเชี่ยวชาญรับ รู้ไปไกลด้วยว่า ฮุนเซน จะเป็น นายกรัฐมนตรีต่อไปอีกเกินกว่า 10 ปี จากนั้น ลูกฮุนเซน ก็มาเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป (ฮา) (แนวหน้า, 15 ตุลาคม 2551)

(21)

เขมรหนักข้อ! ส่งทหารพร้อมอาวุธครบมือรุกคืบ หวังฮุบ "ปราสาทตาเวาย" หรือชื่อเดิม "ตาควาย" ตั้งบนรอยตะเข็บในเขตชายแดน อ.พนมดงรัก จ.สุรินทร์ ห่างจากปราสาทตาเมือนธม แค่ 12 กม. ผบ.กองกำลังสุรนารี เข้าเจรจา ได้ข้อตกลง ถอนกำลังทั้ง 2 ฝ่าย รอ คณะกรรมการ ปักปันชายแดนฯ สำรวจ-ปักปันเขตแดน เลห์เขมรอาศัยช่วงการเมืองซุลมุน ส่งเรื่อง "พระวิหาร" ฟ้องศาลโลก (เดลินิวส์, 14 กันยายน 2551)

(22)

กรมศิลปประวางเลห์เหลียมเขมรจ้องฮุบเขาน้อย (โพสต์ทูเดย์, 11 สิงหาคม 2551)

(23)

หวั่นเลห์เขมรร้องไทยทำผิดข้อตกลง (คมชัดลึก, 30 มิถุนายน 2551)

(24)

ไทยไม่ทันเลห์เขมร รัฐบาลกัมพูชารุกหนักร่อนหนังสือถือแผนที่ฝรั่งเศสฟ้องยูเอ็นให้เข้ามาดูแลข้อพิพาทเขาพระวิหาร อ้างเป็นเจ้าของพื้นที่ทับซ้อน (ไทยโพสต์, 20 กรกฎาคม 2551)

(25)

ทหารเรือแฉเลห์เขมรฮุบ "เกาะกูด" ลากเส้นขอเอี่ยวก๊าซ 50: 50 เผยเจรจาไม่จบอาจต้อง ฟ้องศาลโลก (ไทยโพสต์, 3 สิงหาคม 2551)

(26)

ปูดซ้ำกัมพูชาช่องสุ่มกำลังต่างชาติ 3 พันมาช่วยรบ แฉเลห์เขมรใช้โล่มนุษย์และปราสาท พระวิหารเป็นเกราะ (ไทยโพสต์, 17 ตุลาคม 2551)

(27)

เลห์เขมรเล่นบทสองหน้า (ไทยโพสต์, 27 ตุลาคม 2551)

(28)

เห็นหรือยังว่ากัมพูชา มีกลเม็ดเด็ดพรายในการ "หลอกใช้" ผู้นำไทยเพื่อบรรลุเป้าหมาย เรื่องเขาพระวิหารของเขาอย่างไร? (กรุงเทพฯธุรกิจ, 25 มิถุนายน 2551)

(29)

เป็นหน้าที่ของคนไทยทั้งหมด จะต้องมองทะลุถึงแผนการชั่วร้ายของผู้นำเพื่อนบ้านที่ใช้ ทุกกลเม็ดเด็ดพราย (กรุงเทพฯธุรกิจ, 16 ตุลาคม 2551)

(30)

เขมรมั่วฉิม รวมพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตร.กม. เป็นของตัว อ้างแผนที่ฝรั่งเศส เล่นเอา พล.อ. บุญสร้าง เดินไม่เป็น (เดลินิวส์, 27 กรกฎาคม 2551)

(31)

[...] เขมรเริ่มไปฟ้องยูเอ็น กระตุกขากางเกงยูเนสโก ไปปดมดเท็จกล่าวหาไทยในอาเซียน และกำลังจะนำเรื่องไปสู่ศาลโลก เพื่อพิพากษาให้ไทยเป็นผู้ร้ายเหมือนปี พ.ศ. 2505 อีกครั้ง (แนวหน้า, 24 กรกฎาคม 2551)

(32)

หากศึกษาประวัติศาสตร์ปมหลังกัมพูชาจะพบว่า เป็นชาติที่เต็มไปด้วยความเจ้าเล่ห์ กลับกลอกและเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียวเป็นอย่างมาก (แนวหน้า, 24 กรกฎาคม 2551)

(33)

[...] เขมรเลอะเทอะกล่าวหาไทยย้ายหลักเขต (ผู้จัดการรายวัน, 15 สิงหาคม 2551)

(34)

การกระทำดังกล่าวจะทำให้ทางเขมรทีกทักว่า บริเวณพื้นที่หลังลวดนามไป จะเป็นของเขมรอีก เหมือนที่เขาคเคยทีกทักเอาเมื่อปี 2543 ที่ผ่านมา (คมชัดลึก, 31 กรกฎาคม 2551)

(35)

[...] ฝ่ายเขมรออกโรงแก้ตัวผ่านสำนักข่าวต่างประเทศ อ้างไทยล้ำแดนก่อน (ไทยรัฐ, 4 ตุลาคม 2551)

(36)

เขมรขู่ขึ้นศาลโลกบุกทางยึดเขาพระวิหารจี้ UN ถกฉุกเฉินอ้างไทยคุกคาม (ไทยโพสต์, 23 กรกฎาคม 2551)

(37)

เขมรกร่ำว่า ร้องคณะมนตรีฯ จัดประชุมฉุกเฉิน (ไทยรัฐ, 24 กรกฎาคม 2551)

(38)

ขีดเส้น"นพดล"แฉวันนี้ "ยูเนสโก" รับจม.ผิดพลาด เขมรเดือดเตรียมประท้วง (มติชน, 4 กรกฎาคม 2551)

นอกจากนั้น ยังมีศัพท์ที่แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “เขมร” อีกกลุ่มหนึ่งที่ปรากฏบ่อยครั้ง (ทุก ๆ 500 คำ โดยเฉลี่ย) และมีจำนวนมาก (ประมาณ 500-550 คำ) ศัพท์ดังกล่าวเสนอภาพของฝ่าย “เขมร” ที่รุนแรงกว่าที่กล่าวไปแล้ว เนื่องจากได้แสดงลักษณะการกระทำที่เกี่ยวกับการทำให้ไม่มีความสุข การครอบครอง (สถานที่หรือพื้นที่) (นววรรณ, 2550) และการรุกรานของฝ่าย “เขมร” จึงเท่ากับว่า ศัพท์ในกลุ่มนี้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับฝ่าย “เขมร” ว่า **“เขมร” เป็นศัตรูของ “ไทย”** อย่างชัดเจน ศัพท์ที่กล่าวถึงมี รุกราน บุก ยึดครอง ก่อทวน เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(39)

สถานการณ์เขมรรุกรานไทยที่กำลังเกิดขึ้นก็เช่นกัน ถือเป็นภาระใจเบี่ยงเบนประเด็นทางการเมืองชนิดหนึ่ง แต่แม้จะจงใจเบี่ยงเบนเพียงใดก็ตามประชาชนไทยก็จับได้ว่า ผู้กำกับบทครั้งนี้หวังแค่เพียงให้ตนเองรอดพ้นจากสารพัดคดีอาญาที่กำลังรุมเร้า (แนวหน้า, 17 ตุลาคม 2551)

(40)

ทหารกัมพูชาได้เสริมกำลังจากฐานบ้านปะโอง อ.สำโรง จ.อุดรธานี กว่า 1 กองร้อย ประมาณ 200 คน และอาวุธหนัก เข้ามายังปราสาทตาควาย โดยมีเป้าหมายยึดปราสาทตาเมือนธมที่รัฐบาลกัมพูชายืนยันว่าเป็นของเขา ภายในวันที่ 20 ตุลาคมนี้ ปราสาทตาเมือนธมอยู่ในกลุ่มปราสาทตาเมือนที่ทหารกัมพูชานุกเข้ามายึดครอง ก่อทวน ภายหลังกรณีข้อพิพาทปราสาทพระวิหารไม่นาน (คมชัดลึก, 16 ตุลาคม 2551)

(41)

การไม่จดทะเบียนร่วมกันเพื่อให้ไทยและกัมพูชามีความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของมรดกโลกในวัดปราสาทพระวิหารและบริเวณโดยรอบ ซึ่งการขึ้นปราสาทจะต้องมาขึ้นในฝั่งไทย และในการเจรจาของคณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชา ฝ่ายไทยก็ได้แสดงท่าทีนี้ไปแล้วแต่กัมพูชาไม่ยินยอม นี่ก็เป็นปัญหาหนึ่ง ปัญหาต่อมาคือ การที่มีคนกัมพูชาล่องล้าเข้ามาในเขตแดนที่เคยตกลงกันว่าปลอดผู้คนจาก 2 ฝ่าย โดยคนกัมพูชาได้สร้างบ้าน สร้างวัด สร้างชุมชนซึ่งคนไทยส่วนหนึ่งกำลังแสดงปฏิกิริยาคัดค้านต่อต้านอยู่ในขณะนี้ (มติชน, 4 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่างข้างต้น พฤติกรรมของฝ่าย “เขมร” ให้ภาพว่า “เขมร” ละเมิดสิทธิและพื้นที่ซึ่งฝ่าย “ไทย” เชื่อว่า มีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย สิทธิและพื้นที่ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับบูรณภาพแห่งดินแดนของฝ่าย “ไทย” โดยตรง (ทั้งนี้ตามความคิดของฝ่าย “ไทย”) จึงเท่ากับว่าพฤติการณ์ดังกล่าว คือ การแสดงตนเป็นศัตรูต่อ “ไทย” อย่างชัดเจน นอกจากนี้ น่าสังเกตว่า ศัพท์ดังกล่าวมักปรากฏในตัวบทเรื่องทางประวัติศาสตร์สงครามของ “ไทย” มาโดยตลอด ยกตัวอย่างเช่น ในหนังสือชื่อ การเสียดวงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310 (จรรยา ประชิตโรมรัน, 2547) กล่าวถึง “พม่า” ว่าเป็นอริศัตรูกับ “ไทย” เพราะพม่า รุกราน “ไทย” ดังความตอนหนึ่งที่ว่า “ในขณะที่เดียวกับที่กองทัพพม่าฝ่ายเหนือยกทัพมารุกรานกรุงศรีอยุธยาผ่านหัวเมืองต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าได้มีทหารพม่ากองหนึ่งกวาดต้อนผู้คนและทรัพย์สิน สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านเป็นอันมาก”

ในนิยายเรื่อง สามกรุง (กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์, พระราชวรวงศ์เธอ, 2514) ก็มีความตอนหนึ่งที่ว่า “พระเจ้ามังระทรงดำริว่า หากจะส่งเนเมียวสีหบดีนำกองทัพไปทำสงครามกับอยุธยาเพียงด้านเดียวเห็นจะไม่พอ จึงโปรดให้มังมหานรธานำทัพรุกรานมาอีกด้านหนึ่งด้วย”

(5) การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ซึ่งแสดงความหมายเกี่ยวกับความเป็นมิตร ความร่วมมือ หรือการประสานประโยชน์ระหว่างสองฝ่ายก็ปรากฏอยู่บ้าง หากแต่อย่างมักปรากฏอยู่ในบริบทการรายงานข่าวที่เฉพาะ เช่น การแถลงข่าวของรัฐบาลไทย-เขมร การให้สัมภาษณ์ของบุคลากรภาครัฐ (ของทั้งสองฝ่าย) นอกจากนั้น ยังมีปรากฏอยู่ในคอลัมน์หรือบทความแสดงความคิดเห็นมากกว่า จะปรากฏทั่วไปในข้อเขียนประเภท “ข่าว”¹⁴ ทั้งนี้การเลือกใช้ศัพท์ดังกล่าวมีตัวอย่างดังนี้

¹⁴ ความถี่ของการปรากฏคำกริยาแสดงการกระทำในฐานะมิตรหรือในเชิงความร่วมมือระหว่างไทยและเขมรมีดังนี้ ในคอลัมน์หรือบทความแสดงความคิดเห็น ปรากฏในอัตราส่วน 1 ต่อ 160 คำ ส่วนในข้อเขียน

(42)

ในตัวข้อมติ [มติให้ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกตามคำขอของกัมพูชา] เองครั้งนี้ [...] มีส่วนที่ระบุเปิดให้ไทยร่วมมือกับกัมพูชาต่อไปได้ (ไทยโพสต์, 9 กรกฎาคม 2551)

(43)

เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องผิดปกติ เพราะตลอดแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ก็ยังมีพื้นที่ที่ยังไม่ได้ปักปันเขตแดนกันเสร็จสิ้นอยู่อีกหลายแห่ง ไม่เฉพาะแต่บริเวณเขาพระวิหารเท่านั้น ซึ่งรัฐบาลสองฝ่ายก็ได้หารือและทำงานร่วมกันมาระยะหนึ่งแล้วเพื่อแก้ปัญหาฉันทมิตร ตั้งแต่ปี 2543 รัฐบาลไทยและกัมพูชาได้เห็นชอบพร้อมกัน จัดตั้งคณะกรรมการการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (Joint Boundary Commission - JBC) ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา พ.ศ.2543 มีกลไกพร้อมอยู่แล้ว ในส่วนของรัฐบาลไทยก็ยังยินดีและพร้อมที่จะทำงานร่วมกับกัมพูชาภายใต้กลไกนี้ต่อไป (มติชน, 13 มีนาคม 2551)

จะเห็นว่า การเลือกใช้ศัพท์ข้างต้นสื่อความคิดว่า “ไทย” และ “เขมร” มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน”

การศึกษาการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร”) ทำให้สรุปได้ว่า กลวิธีทางภาษาดังกล่าวนำเสนอความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” หลายความคิด ได้แก่ “เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี” “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” “เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่” “ไทย” ดำเนินการตามกฎเกณฑ์” “ไทย” เพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร”” และ “เขมร” เป็นศัตรูของ “ไทย” ส่วนคำศัพท์ที่พบจำนวนมากนักสื่อความคิดว่า “ไทย” “เขมร” มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน”

4.1.2 การใช้อุปลักษณ์

Richardson (2007) อธิบายว่า ในการรายงานข่าว การใช้อุปลักษณ์อาจจัดเป็นการใช้รูปแบบภาษาวาทศิลป์ประเภทหนึ่งเพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านยอมรับว่า การบรรยายและการตีความของหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่มีความเหมาะสม อุปลักษณ์เป็นแนวคิดหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันกว้างขวาง ในความหมายทั่วไป อุปลักษณ์เกี่ยวข้องกับการรับรู้สิ่งหนึ่งผ่านอีกสิ่งหนึ่ง

ประเภทข่าว ปรากฏในอัตราส่วน 1 ต่อ 800 คำ ทั้งนี้อัตราส่วนดังกล่าวนี้เป็นอัตราส่วนโดยเฉลี่ย (เฉพาะคอลัมน์และข้อเขียนข่าวที่ปรากฏการใช้คำกริยากลุ่มนี้)

(Richardson, 2007) อย่างไรก็ดี เมื่อกล่าวถึงคำว่า “อุปลักษณ” คนส่วนใหญ่มักนึกถึงกลวิธีทางวาทศิลป์และสุนทรียที่ปรากฏในงานวรรณคดีหรือวรรณกรรม อนึ่ง Lakoff and Johnson (1980) อธิบายไว้ว่า อุปลักษณเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งในภาษาประจำวันของมนุษย์ อันเป็นผลมาจากวิธีที่มนุษย์คิด รับรู้ และกระทำ Lakoff and Johnson (1980) ยังยืนยันว่า อุปลักษณมีความเป็นระบบ ดังนั้นรูปภาพที่ใช้เพื่อสื่อหรือถ่ายทอดอุปลักษณจึงมีความเป็นระบบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีระบบระหว่างมโนอุปลักษณและถ้อยคำอุปลักษณหรือรูปภาพแสดงอุปลักษณทำให้เราสามารถศึกษาถ้อยคำอุปลักษณเพื่อนำไปสู่การเข้าใจมโนอุปลักษณได้

จากการศึกษาหนังสือพิมพ์ไทยที่ใช้ในงานวิจัย พบว่า มีการใช้ภาษาในรูปแบบของการเปรียบเทียบเพื่อแสดงระบบมโนทัศน์ (conceptual system) อยู่ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ทั้งนี้มีมโนทัศน์หลายมโนทัศน์ปรากฏอยู่ในวาทกรรมดังกล่าว อีกทั้งมโนทัศน์แต่ละมโนทัศน์มีความโดดเด่น¹⁵ แตกต่างกัน มโนอุปลักษณหรืออุปลักษณในเชิงความคิด (conceptual metaphor) ที่ปรากฏโดดเด่นมากที่สุด¹⁶ ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย คือ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม]

4.1.2.1 [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม]

หนังสือพิมพ์ไทยที่ใช้ในงานวิจัยนำคำที่ใช้ในวงความหมายของการต่อสู้ในสงครามมาใช้ในบริบทการเสนอข่าวกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบขององค์ประกอบของการดำเนินการทางการทูตกับการต่อสู้ในสงคราม กระบวนการทางความหมายของมโนอุปลักษณที่กล่าวถึงคือ การถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง (source domain) ซึ่งในที่นี้คือ การต่อสู้ในสงคราม ไปยังวงความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งคือ การดำเนินงานทางการทูต ทั้งนี้สามารถแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการต่อสู้ในสงครามกับการดำเนินการทางการทูต¹⁷ ได้ ดังนี้

¹⁵ ความโดดเด่นในที่นี้หมายถึงความถี่ในการปรากฏใช้

¹⁶ การพิจารณาข้อมูล (corpus) ของตัวบทแสดงให้เห็นว่า ถ้อยคำอุปลักษณสงคราม (การต่อสู้ในสงคราม) จะปรากฏทุก ๆ 425 คำ โดยเฉลี่ย ความถี่ของการใช้ถ้อยคำอุปลักษณดังกล่าวสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ถ้อยคำอุปลักษณที่สะท้อนมโนอุปลักษณอื่น ๆ

¹⁷ คำว่า การทูต ในที่นี้ ใช้ในความหมายกว้าง หมายถึง การเจรจาหรือการสื่อสารระหว่างประเทศ (ดูเพิ่มเติม ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

วงความหมายต้นทาง: การต่อสู้ในสงคราม	⇒	วงความหมายปลายทาง: การดำเนินการทางการทูต
สงคราม	⇒	การโต้แย้งทางการทูตระหว่าง “ไทย” และ “เขมร”
คู่สงคราม	⇒	ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร”
ผู้เกี่ยวข้องกับการรบ	⇒	บุคลากรของแต่ละฝ่าย
ยุทธวิธี	⇒	การดำเนินการหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้อง
พื้นที่สู้รบ/สมรภูมิ	⇒	ช่องทางในการดำเนินการ
ผลของสงครามที่คาดหวัง	⇒	ผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย ฯลฯ

ถ้อยคำอุปลักษณ์กลุ่มนี้สะท้อนมโนอุปลักษณ์ว่า การดำเนินการทางการทูตระหว่างฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” เป็นการทำสงครามระหว่างสองฝ่าย การได้ครอบครองพื้นที่ทับซ้อนหรือการได้ผลประโยชน์อื่น ๆ ถือเป็นชัยชนะของแต่ละฝ่าย เช่น หากฝ่าย “เขมร” ได้ครอบครองพื้นที่พิพาท ถือว่า ฝ่าย “เขมร” เป็นผู้ชนะ และฝ่าย “ไทย” เป็นผู้แพ้ ส่วนการดำเนินการหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องเปรียบเป็นยุทธวิธีในสมรภูมิรบ และบุคลากรของฝ่ายต่าง ๆ เปรียบเป็นนักรบหรือผู้เกี่ยวข้องกับการรบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(44)

ในบทความเรื่อง “เปิดแฟ้มคำพิพากษา คดี “เขาพระวิหาร” 15 มิถุนายน 2505 (1962)” ได้เล่าถึงประวัติศาสตร์คดีพิพาทปราสาทพระวิหาร ความตอนหนึ่งกล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในช่วงเวลาก่อนหน้าที่จะมีการนำเรื่องพิพาทดังกล่าวขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศว่า ประเทศทั้งสองได้กล่าวหากันอย่างหนัก โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังนี้

ปี 2501 เดือนพฤศจิกายน ไทยกับกัมพูชาเปิดฉากทำสงครามน้ำลาย โจมตีกันอย่างหนัก กัมพูชาประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย ต่อมาในเดือนมกราคม 2502 เจ้าสีหนุประกาศว่า ไทยมีแผนการโค่นล้มระบอบการปกครองของพระองค์ (มติชน, 19 กุมภาพันธ์ 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า สงคราม ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการต่อสู้ในสงคราม หมายถึงการรบ (นวรวรรณ, 2550: 407) เมื่อนำมาใช้ในบริบทการโต้แย้งทางการทูตระหว่างฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา จึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การกล่าวหากันไปมา

ระหว่างฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ในช่วงเวลานั้นเปรียบเป็นการทำสงครามกัน ทั้งสองฝ่ายจึงอยู่ในฐานะที่เป็นคู่สงครามหรือเป็นศัตรูต่อกัน นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำว่า *เปิดฉาก* ซึ่งหมายถึงเริ่มทำให้เกิดเหตุการณ์ อีกด้วย คำดังกล่าวเป็นสำนวนที่มักใช้กับการโจมตี (นววรรณ, 2550: 136) หรือการรบ

(45)

หลังจากการประชุมร่วมคณะกรรมการชายแดนไทย-กัมพูชา (เจบีซี) ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2551 สิ้นสุดลง ผลปรากฏว่า ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ และมีข่าวออกมาว่าฝ่ายเขมรพยายามจะใช้ช่องทางทางการทูตเพื่อกดดันฝ่ายไทยอีกช่องทางหนึ่ง หนังสือพิมพ์ได้กล่าวถึงการใช้อำนาจทางการทูตของฝ่ายเขมร ดังนี้

การเปิดสมรภูมิการทูตรอบด้านครั้งนี้ของกัมพูชา ก็เป็นการเปิดแนวรบด้านใหม่ ด้วยการดึงเอาประชาคมระหว่างประเทศมากดดันไทย ซึ่งน่าจะสร้างแรงหนุนเบื้องให้รัฐบาลกัมพูชาที่นำโดยสมเด็จจุน เซน ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในวันที่ 27 กรกฎาคมนี้อย่างท่วมท้น เพื่อกลับมาต่อกรกับไทยในเวทีโลกต่อไป (มติชน, 23 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า *สมรภูมิ* และ *แนวรบ* ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของการต่อสู้ในสงครามที่หมายถึง *บริเวณที่มีการสู้รบ* และ *แนวที่มีการสู้รบ* (นววรรณ, 2550: 534) ตามลำดับ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการดำเนินการทางการทูตระหว่างฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา จึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การหันมาใช้ช่องทางทางการทูตของฝ่าย “เขมร” ในการจัดการปัญหาพิพาทกับฝ่าย “ไทย” เปรียบเป็นการเปิดสมรภูมิหรือแนวรบด้านใหม่กับฝ่าย “ไทย”

(46)

ในช่วงกลางปี 2551 มีการจัดประชุมสมัชชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศสิงคโปร์ ในการประชุมดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชาพยายามดำเนินการให้ที่ประชุมเปิดให้มีการเจรจาข้อพิพาทระหว่าง “ไทย” และ “กัมพูชา” ทั้งนี้ยังได้เสนอเรื่องการจัดคณะกรรมการไกล่เกลี่ยด้วย หนังสือพิมพ์ไทยกล่าวถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกัมพูชาและการดำเนินการที่กล่าวถึง ดังนี้

เขมรเปิดเกมรุกทางการทูตถล่มสยามในทุกด้านพร้อมๆ กัน ไล่เลี่ยกันตีประเด็นให้ดังไปทั่วโลก ด้านหนึ่งอาศัยเวทีการประชุมอาเซียนที่สิงคโปร์ ซึ่งมีนักการทูตระดับภูมิภาคและระดับโลกอย่าง สหรัฐ จีน และรัสเซีย ที่เตรียมเข้าประชุมความมั่นคงอาเซียน (เออาร์เอฟ)

ฮอร์ นัมหง ขุนศึกการต่างประเทศของกัมพูชาเดินเกมผลักดันให้ที่ประชุมอาเซียนที่สิงคโปร์ เปิดการเจรจาข้อพิพาทนี้ เสนอตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ย 4 ชาติ อันประกอบไปด้วย อินโดนีเซีย ลาว สิงคโปร์ และเวียดนาม (โพสท์ทูเดย์, 23 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า ขุนศึก ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของการต่อสู้ในสงครามที่หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญการรบ (นววรรณ, 2550: 408) เมื่อนำมาใช้ในบริบทการดำเนินการทางการทูตระหว่างฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” จึงแสดงให้เห็นการเปรียบว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศกัมพูชาเปรียบเป็นขุนศึกซึ่งจัดเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการรบ และการทำให้นานาชาติเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทหรือการยกระดับปัญหาพิพาทจากรดับทวิภาคีเป็นพหุภาคีเปรียบเป็นชัยชนะในการรบของฝ่าย “เขมร” และในทางตรงกันข้ามก็เปรียบเป็นความพ่ายแพ้ของฝ่าย “ไทย”

(47)

คอลัมน์ “**หุ้นส่วนประเทศไทย**” ของหนังสือพิมพ์โพสท์ทูเดย์ ตีพิมพ์เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2551 อธิบายว่า การดำเนินการกรณีปราสาทพระวิหารและเขาพระวิหารของฝ่าย “เขมร” ควรถือเป็นบทเรียนของประเทศไทย นอกจากนี้ คอลัมน์ยังได้อธิบายเน้นเรื่องวิธีการดำเนินการของฝ่าย “เขมร” ด้วย ทั้งนี้โดยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย ดังนี้

สัปดาห์ที่แล้วผมเขียนบทความเรื่อง “บทเรียนจากการขึ้นทะเบียนปราสาท พระวิหาร” ลงในหนังสือพิมพ์นี้และหนังสือพิมพ์อื่นอีกหลายฉบับ [...] ผมจึงขอเขียนถึงเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่งในลักษณะของการสรุปบทเรียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว

[...] ฝ่ายกัมพูชาดำเนินการโดยมีแผนที่กำหนดเป้ายุทธศาสตร์ไว้ชัดเจน เป้ายุทธศาสตร์ นี้ไม่เคยเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนเฉพาะยุทธวิธีเมื่อถูกขัดขวางโดยคู่ต่อสู้¹⁸ แต่ยังมีมุ่งไปที่เป้ายุทธศาสตร์เดิม ในขณะที่ฝ่ายไทยดำเนินการโดยสนองตอบต่อปฏิบัติการของฝ่ายกัมพูชาเป็นครั้ง ๆ ไป เป้ายุทธศาสตร์ของฝ่ายกัมพูชาคือเป้าที่ว่ากัมพูชาจะต้องเป็นผู้เสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาทแห่งนี้ด้วยตนเองแต่ฝ่ายเดียวไม่มีการเสนอร่วมกับฝ่ายไทยเด็ดขาด

¹⁸ เมื่อพิจารณาตามบริบท คู่ต่อสู้ในที่นี้ หมายถึง คู่สงคราม

กัมพูชาเริ่มโดยเสนอขอขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียวตั้งแต่การประชุมคณะกรรมการมรดกโลกปี 2549 โดยเสนอแผนที่ที่ฝรั่งเศสทำไว้ [...] หากไทยไม่คัดค้านก็ควรจะเดินหน้าตามแนวทางนั้น แต่ไทยคัดค้านเมื่อต้นปี 2550 [...] จึงได้นำยุทธวิธีใหม่ มาใช้ นั่นก็คือการอธิบายประวัติศาสตร์แบบใหม่ขึ้นเพื่อตัดความต่อเนื่องกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ประเทศไทย

[...] ฝ่ายไทยคัดค้านทันที

[...] ฝ่ายกัมพูชาจึงดำเนินการเสริมบางเรื่องให้คัดค้านได้ยากและปรับยุทธวิธีอีกบางเรื่อง แต่ยังมียึดถือเป้าหมายยุทธศาสตร์เดิม [...] ยุทธวิธีที่ปรับก็คือ ลดพื้นที่ที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนลงให้เหลือเฉพาะส่วนที่อยู่ในเขตกัมพูชา โดยไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ทับซ้อนอีกต่อไป ซึ่งทำให้ข้อโต้แย้งของไทยเรื่องลำเขตแดนหมดน้ำหนักไป และยังสามารถเพิ่มยุทธวิธีเดินหมากการเมืองระหว่างประเทศ [...] ส่วนฝ่ายไทยนั้น การดำเนินการที่ผ่านมาเป็นไปในลักษณะสนองตอบปฏิบัติการแต่ละครั้ง จึงไม่มียุทธวิธีในการขัดขวางมิให้กัมพูชาเดินไปสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่วางไว้ได้อย่างเป็นระบบ (ไพศัทธิเดช, 28 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า ยุทธวิธี คู่ต่อสู้ และ เป้ายุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในความหมายของการต่อสู้ในสงครามที่หมายถึง วิธีรบ ผู้ที่ต่อสู้กันให้ได้รับชัยชนะ (นววรรณ, 2550: 407; 219) และ เป้าหมายของแผนงาน/กลยุทธ์ ตามลำดับ เมื่อนำมาใช้ในบริบทการดำเนินการทางทูตระหว่างระหว่างฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” จึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า การยื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารโดย “เขมร” แต่ฝ่ายเดียวเปรียบเป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ของสงคราม ฝ่าย “ไทย” เปรียบเป็นคู่ต่อสู้ในการรบของฝ่าย “เขมร” และการดำเนินการทางการทูตหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องซึ่งในที่นี้คือ การอธิบายประวัติศาสตร์แบบใหม่ การลดพื้นที่ที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนลงให้เหลือเฉพาะส่วนที่อยู่ในเขตกัมพูชา และการใช้การเมืองระหว่างประเทศ เปรียบเป็นยุทธวิธีที่ฝ่าย “เขมร” นำมาใช้ในสงครามกับ “ไทย”

จะเห็นว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้นสะท้อนมิติที่แสดงให้เห็นมุมมองและวิถีคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในกรณีเขาพระวิหารในระดับที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กล่าวคือ มิโนอุปลักษณ์ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] สะท้อนมิติของความขัดแย้งกรณีเขาพระวิหารว่า การดำเนินการทางการทูตระหว่างฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” เป็นเรื่องของการต่อสู้ในสงครามที่มุ่งเอาชนะกันเพื่อให้ได้รับชัยชนะ คือการสมประโยชน์ของฝ่ายตน จึงทำให้สรุปเป็นความคิดได้ว่า “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน”

อนึ่ง อาจอธิบายเหตุผลที่หนังสือพิมพ์ไทยซึ่งใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ได้เลือกใช้อุปลักษณสังเคราะห์เพื่ออธิบายการดำเนินการทางการเมืองการทูตในกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ได้ว่า ที่จริงแล้ว การดำเนินการทางการเมืองการทูตเป็นเรื่องของการเจรจาหรือการต่อรอง ซึ่งในแง่หนึ่งเป็นการดำเนินการในเชิงนามธรรม เนื่องจากเราไม่สามารถมองเห็นโครงสร้างของการเจรจาซึ่งเป็นเพียงการพูดคุยหรือการต่อรองได้ในเชิงรูปธรรม การเปรียบเทียบการดำเนินการทางการเมืองการทูตดังกล่าวเป็นการต่อสู้ในสงครามจะทำให้เราสามารถมองเห็นหรือเข้าใจการเจรจาดังกล่าวในเชิงรูปธรรมได้มากขึ้น กล่าวคือ เราสามารถมองเห็นคู่พิพาทได้ชัดเจนขึ้น เพราะอุปลักษณสังเคราะห์ได้จัดวางคู่ความขัดแย้งให้อยู่ตรงข้ามกันในลักษณะคู่ต่อสู้ในสงครามซึ่งแบ่งแยกออกจากกันอย่างชัดเจน และเรายังสามารถเข้าใจได้ว่า การดำเนินการทางการเมืองการทูตย่อมมีกระบวนการหรือลักษณะการดำเนินการเหมือนกับการต่อสู้ในสงครามย่อมมียุทธวิธี นอกจากนี้เรายังมองเห็นได้ชัดเจนขึ้นว่า การเจรจาย่อมมีเป้าหมายที่การแพ้ชนะเหมือนกับการต่อสู้ในสงคราม กล่าวได้ว่า การเปรียบเทียบการดำเนินการทางการเมืองการทูตว่าเป็นการต่อสู้ในสงคราม ทำให้เข้าใจการดำเนินการดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

นอกจากอุปลักษณสังเคราะห์แล้ว หนังสือพิมพ์ไทยยังใช้อุปลักษณอื่นอีก อุปลักษณที่สำคัญก็คือ อุปลักษณที่สนับสนุนความเชื่อที่ว่า ประเทศไทยเป็นเหมือนครอบครัว

4.1.2.2 [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว]

Lakoff (2002: 154) กล่าวว่าไว้ว่า *"I believe that the Nation As Family metaphor is what links conservative and liberal worldviews to family-based moralities we have been discussing"* กล่าวคือ ในสังคมอเมริกัน อุปลักษณ [NATION AS FAMILY] เป็นศูนย์กลางของวาทกรรมการเมือง ไม่ว่าจะกลุ่มอนุรักษนิยมหรือกลุ่มเสรีนิยม ต่างก็ใช้อุปลักษณครอบครัวทั้งสิ้น อุปลักษณครอบครัวที่ปรากฏในการเมืองอเมริกันประกอบด้วยมโนอุปลักษณย่อยได้แก่ [THE NATION IS A FAMILY] [THE GOVERNMENT IS A PARENT¹⁹] และ [THE CITIZENS ARE THE CHILDREN] (Lakoff, 2002: 154)

¹⁹ Lakoff (2002: 154) เสนอให้ใช้คำว่า พ่อ—แม่ หรือ parent แทนคำว่า ผู้มีอำนาจซึ่งแก่กว่า (older authority figure) ทั้งนี้เขาได้อธิบายว่า การใช้คำว่า พ่อ—แม่ ทำให้เข้าใจง่ายกว่าและใช้ง่ายกว่า

ในสังคมไทย อุปลักษณ์ครอบครัวพบใช้แพร่หลายในวาทกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเมือง ประเทศชาติ หรือสถาบันหลักของชาติ วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหารเป็นวาทกรรมการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกวาทกรรมหนึ่งที่ปรากฏการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ซึ่งสะท้อนมโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ถ้อยคำอุปลักษณ์จากวงความหมายเกี่ยวกับครอบครัวดังกล่าวมักใช้เพื่อกล่าวถึงหรืออธิบายเกี่ยวกับคนในสังคมไทยว่า มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่เป็นครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากพลังของอุปลักษณ์ครอบครัวมาจากประสบการณ์พื้นฐานของมนุษย์เกี่ยวกับจรรยาหรือศีลธรรมที่อิงสถาบันครอบครัว²⁰

หนังสือพิมพ์ไทยนำคำที่ใช้ในวงความหมายของครอบครัว มาใช้ในบริบทการเสนอข่าวความขัดแย้งและการแสดงความคิดเห็นกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของประเทศชาติกับครอบครัว อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัย พบว่า การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของประเทศชาติกับครอบครัวไม่เป็นระบบเหมือนกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของการดำเนินการทางการทูตกับการต่อสู้ในสงคราม²¹ ถึงกระนั้น มโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ที่ปรากฏในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ก็ประกอบไปด้วยมโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [พลเมือง คือ พี่น้อง] ตัวอย่างการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์เพื่อสะท้อนมโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] มีดังนี้

²⁰ Thatcher (1989) กล่าวถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว เมื่อครั้งที่ได้กล่าวถึงสหราชอาณาจักรว่า เป็นเหมือนครอบครัว ความว่า *"For the family is in the first place where we learn those habits of mutual love, tolerance and service on which every healthy nation depends for its survival."*

²¹ หากยึดตามที่ Lakoff and Johnson (1980) ได้กล่าวไว้ว่า อุปลักษณ์ทั้งปวงสามารถจัดอยู่ในอุปลักษณ์ประเภทใดประเภทหนึ่งใน 3 ประเภท ได้แก่ orientational metaphor ontological metaphor และ structural metaphor ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจัดมโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] เข้าไว้ในอุปลักษณ์ประเภท structural metaphor เนื่องจากมโนอุปลักษณ์ข้างต้นทำหน้าที่เสนอประสบการณ์/กิจกรรมซึ่งมีโครงสร้างอย่างหนึ่งกับประสบการณ์/กิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง ในที่นี้ องค์ประกอบของครอบครัว ได้แก่ พี่น้อง ได้เชื่อมโยงเข้ากับองค์ประกอบของประเทศชาติ ได้แก่ พลเมือง อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบอื่น ๆ ของครอบครัวไม่ได้นำมาใช้เชื่อมโยงกับองค์ประกอบของประเทศชาติ ในข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัย ทำให้ผู้วิจัยไม่อาจสรุปโครงสร้างการเชื่อมโยงความหมายไว้ในที่นี้ และต้องสรุปว่า การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของประเทศกับครอบครัวในที่นี้ไม่เป็นระบบ

(48)

แม้ว่านายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะออกมาขอโทษพี่น้องประชาชนคนไทยไปแล้วหากสิ่งที่พูดทำให้เกิดความเข้าใจผิด แต่คำพูดเพียงเท่านี้ไม่อาจลบภาพของเขาที่ถูกผูกติดกับพันธมิตรซึ่งนำไปสู่ ความเคลือบแคลงสงสัยในสายตาของหลายคนหลายฝ่ายได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้เขาเป็นหนึ่งในรัฐมนตรีที่ถูกจับจ้องมากที่สุดได้ใน รัฐบาลอภิสิทธิ์ (มติชน, 31 ธันวาคม 2551)

(49)

หลังศาลโลกตัดสินให้ "ปราสาทพระวิหาร" ตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา เมื่อปี 2505 พร้อมกับให้ถอนกำลังทหารหรือตำรวจผู้เฝ้ารักษาออกจากตัวปราสาทพระวิหาร พี่น้องชาวไทย²² รู้สึกเศร้าโศกเสียใจ (มติชน, 24 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำว่า พี่น้อง ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในวงความหมายของครอบครัวที่หมายถึง ผู้เกิดร่วมบิดามารดาเดียวกัน หรือร่วมบิดาเดียวกัน หรือร่วมมารดาเดียวกัน หรือหมายถึง คนในเชื้อสายวงศ์วาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 792) เมื่อนำมาใช้ในบริบทข้างต้น จึงแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่า พลเมืองไทยเปรียบเป็นพี่น้องกัน ทั้งนี้มีคำว่า ประชาชนคนไทย และ ชาวไทย ประกอบอยู่ด้วย คำที่มาประกอบนี้มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่เน้นนัยความหมายบางอย่างแตกต่างกัน กล่าวคือ ประชาชนคนไทย เน้นความหมายของความเป็นพลเมืองที่เป็นคนไทย ส่วน ชาวไทย เน้นความหมายของกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน อยู่ในถิ่นฐานเดียวกัน หรืออาจนับถือศาสนาาร่วมกันด้วย อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า คำที่มาประกอบกับคำว่า "พี่น้อง" มักเป็นคำว่า "ชาวไทย" มากกว่าคำว่า "ประชาชนคนไทย" หรือคำอื่น ๆ เนื่องจากคำว่า "ชาวไทย" มีความหมายที่สื่อถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันดังได้กล่าวไปแล้ว การเปรียบเทียบนี้จึงแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยด้วยกัน คือ ความเป็นพี่น้อง กล่าวคือ คนไทยทุกคนเป็นพี่น้องกัน อยู่ในวงศ์วานครอบครัวเดียวกัน คือ ประเทศไทย

จะเห็นว่า แบบเปรียบเทียบ "พี่น้อง" สะท้อนมโนอุปลักษณะย่อย ได้แก่ [พลเมือง คือ พี่น้อง] และน่าสังเกตว่า มโนอุปลักษณะย่อยของมโนอุปลักษณะ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ในข้างต้นแตกต่างไปจากมโนอุปลักษณะย่อยของอุปลักษณะ [NATION AS FAMILY] ที่ Lakoff (2002) เสนอไว้ ถึงกระนั้นประเด็นนี้อธิบายได้ว่า แม้ว่ามโนทัศน์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] จะปรากฏในวาทกรรมของสังคมอเมริกันและสังคมไทยเหมือนกัน แต่ประเทศชาติและครอบครัวใน

²² มีข้อน่าสังเกตว่า ในการปราศรัยของนักการเมือง คำว่า พี่น้อง มีการใช้จนเป็นขนบ

วัฒนธรรมของทั้งสองสังคมมีความแตกต่างกันทั้งในเชิงโครงสร้าง ในเชิงหน้าที่ และในเชิงการให้คุณค่า ทั้งนี้จะเห็นว่า มีการเปรียบเทียบพลเมืองในชาติว่า เป็นพี่น้องกัน ในวาทกรรมที่นำมาศึกษา แต่ Lakoff (2002) ไม่พบการเปรียบลักษณะนี้ในสังคมอเมริกัน หนึ่ง ในการสื่อสารของเรา เราอาจไม่รู้ลึกถึงความไม่สมเหตุสมผล เมื่อต้องเปรียบเทียบประเทศชาติกับครอบครัว Lakoff (2002: 154) อธิบายเหตุผลไว้ว่า “Nation As Family metaphor in our conceptual systems makes the logic seem to be just commonsense to most people” กล่าวคือ มโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ในระบบมโนทัศน์ของเราทำให้ตรรกะเรื่องการเปรียบเทียบประเทศชาติกับครอบครัวกลายเป็นเรื่องตามสามัญสำนึกของคนส่วนใหญ่

จึงกล่าวได้ว่า การใช้อุปลักษณ์ครอบครัวในที่นี้สื่อความคิดว่า **“คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน”** ความคิดดังกล่าวมีผลให้แง่ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดแบบครอบครัวซึ่งทำให้เกิดการยอมรับอำนาจปกครองแบบปิตาธิปไตยของรัฐบาล (ดูเพิ่มเติม Fraser, 2004) ตลอดจนทำให้เกิดการยอมรับจรรยาหรือศีลธรรมที่อิงสถาบันครอบครัวมาใช้กับพลเมืองที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมไทย เช่น คนไทยต้องไม่ทำร้ายกันเอง คนไทยต้องปกป้องผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน คนไทยตัดกันไม่ขาด คนที่ไม่ใช่คนไทยก็คือ “คนอื่น” ในแง่นี้ คนไทยที่ละเมิดบุคคลอื่นในสังคมไทยจึงมีโทษเพียงกระทำผิดกฎหมายเท่านั้น หากแต่ยังละเมิดศีลธรรมที่อิงสถาบันครอบครัวอีกด้วย อย่างไรก็ตามตัวอย่างการใช้แบบเปรียบเทียบพี่น้องข้างต้น (ตัวอย่างที่ 49) จะเห็นว่า มีการนำเสนอพฤติกรรมของนักการเมืองไทยที่ละเมิดต่อประชาชนคนไทยระคนอยู่ในการใช้อุปลักษณ์ครอบครัว การนำเสนอดังกล่าวได้สื่อความคิดว่า **“คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ”** เนื่องจากการที่นักการเมืองไทยละเมิดต่อคนไทย ก็เหมือนกับการที่คนในครอบครัวส่วนหนึ่งละเมิดต่อสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้ถือเป็นการแสดงออกว่า คนกลุ่มนั้นไม่รักครอบครัว

สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้รายงานเรื่องความขัดแย้งกรณีเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ด้วยการใช้อุปลักษณ์ซึ่งสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ต่าง ๆ ได้แก่ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] การใช้อุปลักษณ์ดังกล่าวช่วยสื่อความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ได้แก่ **“ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน** **“คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน”** และ **“คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ”**

หนึ่ง การปรากฏการใช้อุปลักษณ์สงครามและอุปลักษณ์ครอบครัวในการรายงานข่าวความขัดแย้งกรณีเขาพระวิหารยังช่วยให้เห็นว่า อุปลักษณ์บางอย่างสัมพันธ์กับเรื่องที่น่าเสนอในข่าว (Richardson, 2007: 66) กล่าวคือ อุปลักษณ์สงครามซึ่งเป็นอุปลักษณ์ที่มัก

ปรากฏในการโต้แย้งหรือการพิพาทในสังคมของวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็ปรากฏในการรายงานข่าว ความขัดแย้งกรณีเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในข้อมูลที่น่ามาวิจัยนี้ด้วย ส่วนอุปลักษณะครอบครัวยัง มักปรากฏในวาทกรรมการเมืองทั้งในสังคมไทยและสังคมที่มีวัฒนธรรมอื่นก็ได้ปรากฏใน วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ซึ่งถือว่าเป็นวาทกรรมการเมืองประเภทหนึ่งด้วยเช่นกัน

4.1.3 การใช้นามนัย

Charteris-Black (2005: 27) อธิบายว่า “A metonym is when a word, or phrase, is used to refer to something within the same semantic field.” กล่าวคือ นามนัย คือ การที่คำคำหนึ่งใช้แทนคำอีกคำหนึ่ง ทั้งสองคำนั้นอยู่ในวงความหมายเดียวกัน ดังที่เขาได้ ยกตัวอย่างว่า มโนทัศน์ของนามนัย [BLOOD FOR ETHNICITY]²³ เป็นที่ยอมรับได้เพราะมีความ เชื่อมโยงทางอรรถศาสตร์ระหว่างลักษณะของเชื้อชาติ (ethnicity) และสายเลือด (Charteris-Black, 2005) อนึ่ง Seto (1999) เสนอว่า สามารถจำแนกนามนัยได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) นามนัยซึ่งครอบคลุมความสัมพันธ์ที่เชื่อมกันระหว่าง “สิ่ง” (entity) และ “ส่วน” (parts) ซึ่ง Seto (1999) เรียกว่า E-Metonymies และ (2) นามนัยซึ่งครอบคลุมความสัมพันธ์ที่เชื่อมกัน ระหว่าง “ประเภท” (categories) และ “ประเภทย่อย” (subcategories) ซึ่ง Seto (1999) เรียกว่า C-Metonymies

ส่วนในภาษาไทย คำว่า นามนัย เป็นชื่อภาพพจน์ชนิดหนึ่งในทางวรรณคดี มี 2 ประเภทคือ (1) “อธินามนัย” เป็นการใช้ชื่อเรียกของ “สิ่งโดยรวม” แทนชื่อเรียกของ “สิ่งย่อย” ในทางวรรณคดีให้ “อธินามนัย” ตรงกับคำว่า metonymy ในภาษาอังกฤษ (2) “อนุนามนัย” เป็น

²³ การแสดงมโนอุปลักษณะ (conceptual metaphor) ในภาษาอังกฤษใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่และอยู่ใน โครงสร้างเฉพาะ เช่น [LIFE IS A JOURNEY] (Charteris-Black, 2005) ส่วนในภาษาไทย การแสดง มโนอุปลักษณะก็อยู่ในโครงสร้างเฉพาะ และมีวงเล็บเหลี่ยมคลุมด้วย เช่น [การเมือง คือ การเดินทาง] (รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม, 2551) อนึ่ง การแสดงมโนทัศน์ของนามนัยในภาษาอังกฤษก็ใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่และอยู่ใน โครงสร้างเฉพาะเช่นกัน เช่น [FACE FOR PERSON] (Hilpert, 2006) ส่วนในภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยยังไม่พบว่า มี ผู้เสนอการแสดงมโนทัศน์ของนามนัยไว้ในโครงสร้างใดเป็นการเฉพาะ จึงได้อุโลมตามแนวการแสดง มโนอุปลักษณะทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาไทยเพื่อใช้แสดงมโนทัศน์ของนามนัยในภาษาไทย คือ ให้มีวง เหลี่ยมคลุมข้อความที่กล่าวถึงมโนทัศน์ของนามนัย โดยให้ใช้คำว่า “แทน” ต่างคำว่า “FOR” ในภาษาอังกฤษ เช่น [บ้าน แทน ครอบครัว]

การใช้ชื่อเรียกของ “ส่วนใดส่วนหนึ่ง” แทนชื่อเรียกของ “สิ่งทั้งหมด” ในทางวรรณคดีให้ “อนุนามนัย” ตรงกับคำว่า synecdoche ทั้งนี้จะเห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นคำอธิบายของ Seto (1999) หรือคำอธิบายในทางวรรณคดี ประเด็นร่วมที่สำคัญ คือ นามนัยเป็นเรื่องของการแทน “สิ่งที่ใหญ่กว่าหรือเป็นหลักมากกว่า” ด้วย “สิ่งที่เล็กกว่าหรือย่อยมากกว่า” หรือในทางตรงกันข้าม ทั้งนี้การแทนดังกล่าวต้องอยู่ในวงความหมายเดียวกัน หนึ่งในนี้ ผู้วิจัยจึงมิได้มุ่งอธิบาย “สิ่ง” ที่ใช้แทนกัน หากแต่เน้นการอธิบายการแทนว่า สื่อความคิดอะไรเป็นสำคัญ

อนึ่ง นามนัยอาจเป็นปรากฏการณ์เชิงมโนทัศน์ที่เป็นมากกว่าการแทนคำคำหนึ่ง ด้วยคำอีกคำหนึ่ง โดยเฉพาะในมุมมองภาษาศาสตร์ปริชาน นามนัยเป็นกระบวนการทางปริชาน ซึ่งความหมายเชิงมโนทัศน์หนึ่งที่เรียกว่า แบบเปรียบเทียบ ได้ช่วยให้เข้าถึงกระบวนการทางจิตของความหมายเชิงมโนทัศน์อีกความหมายหนึ่งที่เรียกว่า สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ทั้งนี้ความหมายทั้งสองประเภทอยู่ในแบบแผนทางปริชานเดียวกัน (Radden and Kövecses, 1999) จึงเห็นได้ว่า นามนัยใกล้เคียงกับอุปลักษณ์มาก อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาในแง่ของหน้าที่ของการใช้ภาษาหรือกลวิธีทางภาษา นามนัยสามารถจำแนกออกจากอุปลักษณ์ได้ เนื่องจากอุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่เน้นเรื่องการเปรียบเทียบความเหมือน (similarity) ในขณะที่นามนัยเป็นกลวิธีทางภาษาที่เน้นเรื่องการเชื่อมโยง (association) (Montgomery et al., 2000)

ตามปกติ นามนัยเป็นการเชื่อมโยงหรือการแทนที่มีหลายรูปแบบ (Montgomery et al., 2000; Reisigl and Wodak, 2001) ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในการวิจัย พบการใช้นามนัยที่สื่อมโนทัศน์ [ประเทศ แทน รัฐบาล] ตัวอย่างการใช้การแทนแบบนามนัย (metonymic replacement) มีดังนี้

(50)

โดยที่ผ่านมากกระทรวงต่างประเทศพยายามที่จะดำเนินการร่วมมือกับกัมพูชา ตามมติข้อตกลงของยูเนสโก แต่กัมพูชากลับบ่ายเบี่ยงมาตลอด ในขณะที่เดียวกันกัมพูชากลับไปขอความร่วมมือจากคณะผู้เชี่ยวชาญนักโบราณสถาน และนักโบราณคดี จากประเทศสหรัฐอเมริกา อิตาลี อินเดีย จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น เพื่อให้ส่งผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยเหลือให้ข้อมูลแนะนำทำแผนการบริหารจัดการ และมีการทำแผนบริการจัดการเสร็จเรียบร้อยโดยที่ประเทศไทยไม่รับรู้อะไร (แนวหน้า, 11 มีนาคม 2251)

(51)

การที่ประธานมรดกโลกของประเทศไทยเสนอให้มีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารร่วมกันระหว่างไทยและกัมพูชานั้น ต้องเข้าใจว่าตัวปราสาทเป็นของกัมพูชามาตั้งแต่แรก ตามพื้นที่ของเขาพื้นที่กันชนหรือบัฟเฟอร์โซนด้านใต้และตะวันออก เขาขึ้นทะเบียนก่อนแล้วคนเดียว และเป็นกรรมสิทธิ์ของเขาตามคำตัดสินของศาลโลก ซึ่งขอฟุดเมื่อไว้ก่อนเดียวจะมีคำถามว่าทำไมทางประเทศไทยไม่ขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกด้วย (มติชน, 25 พฤษภาคม 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้นามนัย (ประเทศ) ไทย → รัฐบาลไทย และ (ประเทศ) กัมพูชา → รัฐบาลเขมร โดยสรุปเป็นมโนทัศน์ได้ว่า [ประเทศไทย แทน รัฐบาลไทย] และ [ประเทศกัมพูชา แทน รัฐบาลเขมร] กล่าวคือ ประเทศไทย/ประเทศกัมพูชาใช้แทนรัฐบาลของทั้งสองประเทศที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ที่กล่าวถึงในตัวบท เรื่องการใช้ประเทศแทนรัฐบาลของประเทศหรือการใช้ประเทศหรือรัฐแทนบุคคลที่อาศัยในประเทศนั้นเป็นเรื่องที่พบได้เป็นปกติในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ (Reisigl and Wodak, 2001; Richardson, 2007)

เมื่อพิจารณาในแง่หน้าที่ของการแทน การแทนรัฐบาลด้วยประเทศในที่นี้ช่วยให้เห็นว่า การดำเนินงานของรัฐบาลก็คือ การดำเนินการในนามของประเทศที่องค์ประกอบทุกอย่างในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือสถาบันต่าง ๆ มีความรับผิดชอบร่วมกันในลักษณะเป็นหนึ่งเดียวกัน²⁴ ในที่นี้ การบอกว่า “ประเทศไทย” หรือ “ประเทศเขมร” ทำอะไร ไม่ทำอะไร ได้อะไร ไม่ได้อะไร หรือเสียอะไร ก็ประกอบสร้างความหมายว่า สิ่งเหล่านั้นจะกระทบต่อคนไทยหรือคนเขมรทุกคน แม้ว่าที่จริงแล้วเรื่องดังกล่าวจะดำเนินการโดยรัฐบาลของทั้งสองประเทศตามลำพังก็ตาม เช่น ในที่นี้ เมื่อรัฐบาลไทยอ้างว่าไม่รับรู้ในการกระทำใด ๆ ของฝ่าย “เขมร” แล้วหนังสือพิมพ์ไทยรายงานว่ ประเทศไทย “ไม่รับรู้” ก็สื่อความว่า คนทั้งชาติเองก็ “ไม่รับรู้” ในเรื่องนั้นด้วย ทั้งนี้มีใช้เพียงแต่รัฐบาลไทย

²⁴ ในหนังสือชื่อ *Metonymy and metaphor in grammar* Panther et al. (2009) กล่าวว่า นามนัย COUNTRY FOR GOVERNMENT มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นโดย “การบังคับ” (constrain) ของมโนอุปลักษณ์ RELATIONSHIP IS PROXIMITY ในแง่นี้ ความคิดเชิงเปรียบเทียบที่ว่า ความสัมพันธ์ (ของคน) คือ ความแนบแน่น ได้ทำให้เกิดความคิดว่า “รัฐบาล” ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในประเทศชาติอันประกอบไปด้วยคนหรือสถาบันจำนวนมากที่สัมพันธ์กัน แนบแน่นกับส่วนอื่น ๆ ในชาติ จนไม่อาจแยกออกไปอยู่ต่างหากได้ ดังนั้น จึงมีการใช้ประเทศ/ชาติแทนหน่วยต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ภายในชาติได้

จะเห็นว่า ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 การแทนแบบนามนัยที่ปรากฏมีส่วนช่วยสื่อความคิดบางประการ ได้แก่ “ไทย” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน” และ “เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน”

4.1.4 การใช้มูลบท

การใช้มูลบทที่กล่าวถึงในที่นี้เป็นการใช้มูลบททางอรรถศาสตร์ (semantic presupposition) เนื่องจากมูลบทดังกล่าวมีรูปภาพาคอยบ่งชี้อยู่ ทั้งนี้รูปภาพที่เอื้อต่อการตีความมูลบท (presupposition trigger) หมายถึง รูปคำหรือลักษณะโครงสร้างทางภาษาบางประการที่ทำให้ตีความ (infer) ได้ว่า ความรู้ที่เป็นภูมิหลังของสิ่งที่ผู้พูดพูดคืออะไร (กฤษฎาวรรณ หงส์ลดารมภ์, 2547)

โครงสร้างทางภาษาที่ช่วยให้ตีความมูลบทมีอยู่หลายรูปแบบ จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในงานวิจัย พบรูปภาพบ่งชี้มูลบทรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.7 รูปภาพบ่งชี้มูลบทในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

ประเภทของรูปภาพบ่งชี้มูลบท	ตัวอย่างรูปภาพบ่งชี้มูลบท
คำกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ	ระงับ ยกเลิก ฯลฯ
คำกริยาที่แสดงการกล่าวยืนยันความจริง	ยอมรับ ฯลฯ
คำกริยาที่แสดงความหมายโดยนัย	หลีกเลี่ยง ฯลฯ
คำบอกการซ้ำ	ภาค 2 ฯลฯ
คำบอกเวลา	ในขณะนี้ ฯลฯ

อนึ่ง ตัวอย่างการใช้มูลบทมีดังต่อไปนี้

(52)

ฝ่ายกัมพูชาจะระงับการยื่นเรื่องให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็น) ไร้ชั่วคราว แต่สถานการณ์ตามแนวชายแดนยังคงตึงเครียด (คม ชัด ลึก, 27 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่าง คำกริยา ระวัง บ่งชี้มูลบทว่า ในช่วงเวลาก่อนหน้านี้ ฝ่าย “เขมร” ได้ยื่นคำร้องต่อองค์การสหประชาชาติเรื่องกรณีพิพาทเขาพระวิหาร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับคำ ว่า *ชั่วคราว* ยังแสดงให้เห็นว่า “เขมร” ยังคงมีความคิดที่จะยื่นคำร้องในระดับสากลอยู่ มูลบทดังกล่าวได้เน้นย้ำความคิดที่ว่า “เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียประโยชน์ ทั้งนี้การยื่นคำร้องต่อองค์การสหประชาชาติหรือการยกระดับความขัดแย้งให้เป็นระดับโลกถือเป็นการทำให้ฝ่าย “ไทย” เสียผลประโยชน์ เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2551 มีการเสนอทางเลือกในการระงับข้อพิพาทเขาพระวิหารในระดับสากล โดยการกำหนดให้พื้นที่ที่พิพาทกันอยู่กลายเป็นพื้นที่จัดการร่วมกันของนานาชาติ ทั้งนี้หากข้อพิพาทไปถึงองค์การสหประชาชาติ และมีการดำเนินการดังกล่าวไป ก็ย่อมทำให้มีหลายฝ่ายเข้ามาแบ่งผลประโยชน์กันมากขึ้น ซึ่งเป็นการทำให้ฝ่าย “ไทย” เสียผลประโยชน์ หรือนอกจากนี้ หากความขัดแย้งยกระดับไปสู่กระบวนการขององค์การสหประชาชาติ ก็มีความเป็นไปได้ที่จะต้องอาศัยการระงับข้อพิพาทระดับในสากลต่อไป เช่น การพิจารณาข้อพิพาทในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้ฝ่าย “ไทย” เกรงว่า อาจจะนำไปสู่การแพ้คดีและการสูญเสียสิทธิ์ที่ฝ่ายตนคิดว่าพึงมีเหมือนเมื่อกว่า 5 ทศวรรษที่แล้วที่ฝ่าย “ไทย” พ่ายแพ้ในคดีปราสาทพระวิหาร

(53)²⁵

นายนพดล ใจอวดด้วยว่า ถ้าผมไม่ได้เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ผมเรียนโดยตรงว่า เขาอาจจะขึ้นทะเบียนทั้งแบบที่ 1 และ 2 แต่เมื่อผมเข้ามาเป็นรัฐมนตรี ก็ช่วยให้ขึ้นทะเบียนเพียงแบบที่ 1 ไม่มี 2

ฟังดูเหมือนนายนพดลจะขอความดีความชอบในการเจรจาครั้งนี้เสียด้วย

แต่ในเวทีการพูด สิ่งที่นายนพดลทำไปอย่างที่ทำให้สัมภาษณ์ กลับเป็นความผิดพลาดอย่างร้ายแรงยิ่งในเวทีการเจรจาดินแดนระหว่างประเทศ เพราะนายนพดลยอมรับว่า กำลังเล่นตามเกมที่ฝ่ายกัมพูชาเป็นผู้กำหนด โดยฝ่ายไทยไม่มีไพ่ในมือเลย (ไทยรัฐ, 20 มิถุนายน 2551)

จากตัวอย่าง คำกริยา ยอมรับ บ่งชี้มูลบทว่า นายนพดล “กำลังเล่นตามเกมที่ฝ่ายกัมพูชาเป็นผู้กำหนด โดยฝ่ายไทยไม่มีไพ่ในมือเลย” จริง มูลบทดังกล่าวได้เน้นย้ำทรรคนะที่ว่า นายนพดล บัทมะ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ต้องเดินหมากตามที่ฝ่ายกัมพูชาได้วางเกมไว้แล้ว ทั้งนี้จึงเป็นสื่อความคิดว่า “นักการเมืองไทยเพลี่ยงพล้ำแก่

²⁵ ข้อความตัวอย่างไม่ใช่ข้อความที่ยกมากล่าวอ้าง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของคอลัมนิสต์ที่จับประเด็นซึ่งนายนพดล บัทมะ ให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าวไว้ แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่

“เขมร” ในแง่นี้การสื่อความคิดดังกล่าวในที่นี้จึงเป็นการดำเนินการทำงานของภาครัฐที่สุ่มเสี่ยงหรือเปลืองพลังที่จะทำให้ประเทศไทยเสียผลประโยชน์

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาการนำเสนอข่าวว่านายพลต้องเล่นเกมตามแผนการของฝ่าย “เขมร” ให้ดี จะเห็นว่า “เกม” ในที่นี้มีความหมายว่า การแสดงที่ใช้กลวิธีหรือเล่ห์เหลี่ยมหักล้างกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 139) ดังนั้นเมื่อพิจารณาร่วมกับความคิดที่มูลบทสื่อออกมาในช่วงต้นย่อมทำให้เข้าใจว่า “**นักการเมืองไทยเปลืองพลังให้แก่ “เขมร”**” ก็เพราะ “เขมร” ใช้เล่ห์เพทุบายนั่นเอง

(54)

ทางกัมพูชาฝั่ง จ.บันเตียเมียนเจย พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ อาทิ การเข้ามาสร้างชุมชนในพื้นที่ฝั่งไทย การปักหลักเขตแดนใหม่ การปลอมเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาสังเกตการณ์ในพื้นที่ปราสาท เพื่อเก็บข้อมูล เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจจับและปะทะกับเจ้าหน้าที่ของไทย เพราะหลังเหตุการณ์ เมื่อวันที่ 5 ส.ค.ที่ผ่านมา ผบก.กก.ตชด.ที่ 12 ได้ดำเนินการเจรจากับฝ่ายกัมพูชาให้ถอนหลักเขตแดนที่ปักใหม่ออกไปจากพื้นที่ฝั่งไทย (ไทยรัฐ, 11 สิงหาคม 2551)

จากตัวอย่าง คำกริยา หลีกเลี่ยง บังชี้อมูลบทว่า การตรวจจับและปะทะกับเจ้าหน้าที่ของไทยถือเป็นการกระทำเชิงลบ (negative act) ทั้งนี้ในที่นี้คือ เป็นการกระทำเชิงลบที่มีผลต่อฝ่าย “เขมร” ที่ลอบเข้ามาในเขตไทยตามมุมมองของหนังสือพิมพ์ไทย ในแง่นี้ ทำให้เข้าใจได้ว่าการกระทำของฝ่าย “เขมร” ที่กล่าวถึงในข่าวจะต้องถูกขัดขวางหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของฝ่าย “ไทย” หรือกล่าวในอีกนัยหนึ่งคือ การกระทำของฝ่าย “ไทย” ก่อให้เกิดผลเสียต่อแผนการของฝ่าย “เขมร” ดังนี้แล้วจะเห็นว่า แนวทางในการปฏิบัติของทั้งสองประเทศดังตัวอย่างข้างต้นอยู่ การรายงานข่าวที่นำเสนอความคิดดังกล่าวนี้จึงสื่อความหมายอย่างชัดเจนว่า **“ไทย” และ “เขมร” มีความขัดแย้งกัน**

(55)

ไทย-เขมร แม้จะเป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียง รั้วรอบขอบชิดติดกันแต่ศึกเขาพระวิหาร เมื่อปี 2505 นั้น มักบาดหัวใจคนไทยเมื่อ 40 ปีก่อนให้เจ็บลึก รัฐมนตรี และผู้เกี่ยวข้อง "เขาพระวิหาร ภาค 2" ควรหยิบมาเป็นครู (ผู้จัดการรายวัน, 25 มกราคม 2551)

การใช้คำขยายคำนาม (noun modifier) (Beaver, 2001: 12) ว่า ภาค 2 ในข้างต้น เพื่อให้ผู้อ่านตีความได้ว่า ปัญหาเขาพระวิหารเคยเกิดขึ้นมาก่อนครั้งหนึ่งแล้ว (ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงที่ว่า ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาเคยพิพาทกันเรื่องเขาพระวิหาร (ปราสาทพระวิหาร) เมื่อกว่า 5 ทศวรรษก่อน) ทำให้ผู้อ่านได้รับถ่ายทอดความคิดว่า ปัญหาอย่างเดิมเกิดขึ้นอีกแล้ว และการนำเสนอว่า ปัญหาพิพาทเขาพระวิหารในครั้งนี้มีลักษณะเหมือนกันกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหารในครั้งก่อนหน้า ย่อมสื่อความคิดว่า “ไทย” (จะ) แพ้ “เขมร เหมือนกับที่เคยแพ้มาแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2505 ที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมีคำพิพากษาให้ประเทศกัมพูชามีอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารอันมีผลให้การครอบครองปราสาทพระวิหารของ “ไทย” สิ้นสุดลง

(56)

ในขณะที่กัมพูชาก็จะเอาเขาพระวิหารทั้งหมดให้ได้ [...] คนในประเทศก็ถูกต้องรักษาเขาพระวิหารให้ได้ (ไทยรัฐ, 2 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่าง คำบอกเวลา ในขณะที่ บ่งชี้มูลบทว่า ฝ่าย “เขมร” รุกจะเอาเขาพระวิหารทั้งหมดให้ได้จริง มูลบทดังกล่าวเน้นย้ำทรรศนะที่ว่า การดำเนินการต่าง ๆ ของฝ่าย “เขมร” มีเป้าหมายสุดท้ายคือ การได้ครอบครองเขาพระวิหารทั้งหมด โดยเฉพาะพื้นที่ทับซ้อนที่ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” กำลังพิพาทกันอยู่

จะเห็นว่า การนำเสนอข่าวที่มีมูลบทดังกล่าวทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่า ฝ่าย “เขมร” เป็นปฏิปักษ์กับฝ่าย “ไทย” เนื่องจากต้องการจะยึดครองพื้นที่เขาพระวิหารซึ่งฝ่ายไทยได้อ้างสิทธิ์อยู่หนึ่ง เมื่อพิจารณาคำว่า รักษา ในประโยค คนในประเทศก็ถูกต้องรักษาเขาพระวิหารให้ได้ ทำให้เข้าใจได้ว่า เขาพระวิหารเป็นพื้นที่ที่ฝ่ายไทย “เป็นเจ้าของ” อยู่ (แต่ฝ่ายกัมพูชาพยายามจะแย่งไป) หากพิจารณาการใช้ศัพท์ในข้างต้นประกอบไปกับมูลบทที่กล่าวถึงในข้างต้นแล้ว จะเห็นความขัดแย้งระหว่างฝ่ายกัมพูชาและฝ่ายไทยที่หนังสือพิมพ์นำเสนอได้อย่างชัดเจน ดังนั้น มูลบทข้างต้นจึงสื่อความคิดว่า “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน”

(57)

กระทรวงการต่างประเทศไทยได้แต่เบะ ๆ ยังไม่ได้ตอบโต้อะไรเลย รู้เรื่องกัมพูชายื่นฟ้องยูเอ็นหลังจากที่เขาฟ้องไปแล้ว ทูตไทยในยูเอ็นยื่นรายงานกลับมาให้ทราบ รัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ก็ยังไม่รู้จะจัดการอย่างไร โยนเรื่องให้ทหารรับหน้าเสื่อไปเจรจา ทหารก็โยนกลับไปกระทรวง

การต่างประเทศ หากคนรับผิดชอบไม่ได้ ในขณะที่กัมพูชาถูกฆาตไทยเรียบบร้อยไปแล้ว (ไทยรัฐ, 22 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่าง คำบอกเวลา ในขณะที่ บ่งชี้มูลบทว่า มีเหตุการณ์ที่ฝ่ายกัมพูชา “ถูกฆาต” ฝ่ายไทยเรียบบร้อยไปแล้ว มูลบทดังกล่าวได้เน้นความคิดที่ว่า ฝ่ายกัมพูชาได้ “เดินหมาก” ที่ จะบรรลุปเป้าหมายตามที่ฝ่ายตนต้องการได้แล้วจริง ทั้งนี้หากฝ่ายกัมพูชาพลาดเป้าหมายนั้นไป ก็ยังไม่ถือว่าสูญเสียเปล่าทั้งหมด เพราะอย่างน้อยก็ยังได้ประโยชน์อย่างอื่นอยู่²⁶

การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์โดยใช้มูลบทดังกล่าวได้สื่อความหมายให้แก่ผู้อ่านว่า ฝ่ายไทยได้เสียผลประโยชน์ที่สำคัญไป กล่าวคือ “ไทย” แพ้ “เขมร” การนำเสนอข่าวในลักษณะนี้นอกจากจะแสดงให้เห็นความขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาแล้ว ยังตำหนิการทำงานของรัฐบาลไทยในขณะนั้นว่าไม่มีประสิทธิภาพและสุ่มเสี่ยงที่จะทำให้ฝ่ายไทยสูญเสียผลประโยชน์อันสำคัญไปอีกด้วย

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 สรุปได้ว่า การใช้มูลบทช่วยสื่อความคิดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ “เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์ นักการเมืองไทยเปลืองพล้ำให้แก่ “เขมร” “ไทย” แพ้ “เขมร” และ “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน

4.1.5 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ (modality)

Simpson (1993) อธิบายว่า การแสดงทัศนภาวะในโครงสร้างประโยค หมายถึง การที่ผู้พูดแสดงเจตคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าความจริงของประพจน์ที่แสดงโดยประโยค ทั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับความจริง (truth modality) และการแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับภาระผูกพัน (obligation modality) การแสดงทัศนภาวะสามารถทำได้โดยการใช้คำแสดงทัศนภาวะต่าง ๆ เช่น คำช่วยกริยา คำกริยาวิเศษณ์ อนึ่ง คำแสดงทัศนภาวะมีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์กับคำกริยาซึ่งแสดงความหมายเกี่ยวกับอาการ สภาพ หรือการกระทำในประโยค ในฐานะส่วนขยายที่แสดงเจตคติเกี่ยวกับความหมายของคำกริยา ดังนั้น คำ

²⁶ อนุโลมตามความหมายของคำว่า *รุกฆาต* ซึ่งมีความหมายว่า เดินหมากรุกเข้าไปจะกินขุนของอีกฝ่ายหนึ่ง พร้อมกันนั้นก็เตรียมจะกินหมากอีกตัวหนึ่งด้วย ถ้าฝ่ายนั้นถอยขุนหนึ่งก็จะกินหมากตัวที่เหลือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 959)

แสดงทัศนภาวะจึงมิได้แสดงความหมายเกี่ยวเจตคติได้โดยเอกเทศ แต่ต้องอิงอยู่กับความหมายของคำกริยา

ยกตัวอย่างเช่น คำกริยาวิเศษณ์ *มาก* ในประโยค *เขาเลวมาก* และ *เขาดีมาก* จัดเป็นคำแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับความจริงที่ว่า *เขา* มีสภาพอย่างไร ในประโยคแรก *มาก* เน้นย้ำความหมายของคำกริยา *เลว* โดย *มาก* แสดงเจตคติในทางลบว่า *เขา* เลวแบบที่เรียกว่า *เลวมาก* ส่วนในประโยคที่ 2 เน้นย้ำความหมายของคำกริยา *ดี* โดย *มาก* แสดงเจตคติในทางบวกว่า *เขา* ดีแบบที่เรียกว่า *ดีมาก* จะเห็นว่า คำแสดงทัศนภาวะใช้สื่อความคิดเห็นได้ก็ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์ในทางวากยสัมพันธ์กับคำกริยาของประโยค การใช้คำแสดงทัศนภาวะซึ่งเกี่ยวข้องกับ การแสดงเจตคติหรือความคิดเห็นดังกล่าวจึงจัดเป็นกลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่งในการประกอบสร้าง ความหมายที่ส่งผลต่อความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ทั้งนี้ในวาทกรรม เหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในการวิจัยพบการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ดังนี้

ตารางที่ 4.8 คำแสดงทัศนภาวะในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

ประเภทของคำแสดงทัศนภาวะ	ตัวอย่างคำแสดงทัศนภาวะ
คำแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับภาวะผูกพัน ²⁷	ต้อง ฯลฯ
คำแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับความจริง	จะ อาจ เคย ฯลฯ

ตัวอย่างการใช้คำแสดงทัศนภาวะมีดังนี้

(58)

เห็นชัดเจนว่า วิธีการของกัมพูชานั้นมีลูกเล่น [...]

เอกสารฉบับนี้ ยังทำให้คนไทยต้องเจ็บปวดหัวใจด้วย เพราะมีการทำความถึงการขึ้นศาลโลก เมื่อปี 2505 หรือเมื่อ 45 ปีก่อน ที่ว่าไทยนั้นแพ้คดีอย่างไร ลงละเอียดทีเดียว เป็นการตอกย้ำว่า ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของกัมพูชา ซึ่งไทยไม่เคยยกประเด็นเรื่องนี้ขึ้นมาอีกเลย (คมชัดลึก, 25 มิถุนายน 2551)

จากตัวอย่าง คำช่วยกริยา *ต้อง* ทำหน้าที่แสดงเจตคติต่อคำกริยา *เจ็บปวด* ในแง่ที่ว่า ความเจ็บปวดของคนไทยเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้น ดังนั้น คำช่วยกริยาดังกล่าวจึงจัดเป็นคำแสดงทัศนภาวะแบบภาวะผูกพัน อนึ่ง การใช้คำแสดงทัศนภาวะในที่นี้สื่อความคิดว่า ความเจ็บปวดที่

²⁷ หมายถึง คำแสดงทัศนภาวะที่แสดงเจตคติว่า อากาหรือสภาพที่คำกริยาสื่อออกมาจะต้องเกิดขึ้น

เกิดกับคนไทยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นภาวะอันเป็นภาระผูกพันต่อมาจากการกระทำของฝ่าย “เขมร” (ในที่นี้คือ การแสดงเอกสารฉบับหนึ่ง) ในแง่นี้ ผู้อ่านได้รับการโน้มน้าวให้เชื่อว่า ฝ่าย “เขมร” ได้สร้างความเจ็บปวดที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้แก่คนไทย นับว่าเป็นการสร้างทัศนคติที่เป็นลบเกี่ยวกับฝ่าย “เขมร” ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้หากลองพิจารณาตัดคำว่า ต้อง ซึ่งเป็นคำแสดงทัศนภาวะออกไปจากประโยค เจตคติเกี่ยวกับภาระผูกพันจะหายไป เนื่องจากความเจ็บปวดที่จะเกิดกับคนไทยไม่ใช่สิ่งที่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นอีกต่อไป

(59)

แม้รัฐมนตรีในพดลจะชี้แจงผ่านสื่อและสภาผู้แทนราษฎรหลายครั้ง ว่า “งานนี้ไม่มีอะไรในกอไผ่” แต่ก็ดูเหมือนสังคมจะยังไม่คลายความคับข้องใจ [...]

ความหลังฝังใจที่ประเทศไทยเคยเสีย “เขาพระวิหาร” ให้กับกัมพูชาไปครั้งหนึ่งแล้ว จากคำพิพากษาของศาลโลกเมื่อ พ.ศ.2505 ทำให้ใน พ.ศ.นี้ ย่อมจะมีความหวาดหวั่นว่า ไทยจะสูญเสียพื้นที่โดยรอบเขาพระวิหารราว 4.6 ตารางกิโลเมตรไปอีก [...] (กรุงเทพธุรกิจ, 18 พฤษภาคม 2551)

(60)

[...] นายพดล ปัทมะ ได้มาเป็นรมว.ต่างประเทศ ได้แอบไปตกลงในลักษณะแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทย-เขมร ยินยอมให้เขมรจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกเพียงฝ่ายเดียว [...]

เรื่องนี้ใหญ่หลวงนักแน่ๆ ไทยอาจเสียอธิปไตยเหนือดินแดนนี้ (แนวหน้า, 26 กรกฎาคม 2551)

ในตัวอย่างที่ 59 และ 60 กล่าวถึงประเด็นเดียวกันคือ การตกลงแถลงการณ์ร่วมกับฝ่าย “เขมร” ว่า “ไทย” สนับสนุนการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารของ “เขมร” อาจมีผลต่ออำนาจอธิปไตย²⁸ของฝ่าย “ไทย” บริเวณเขาพระวิหาร อย่างไรก็ดี ในตัวอย่างที่ 59 มีการใช้คำช่วยกริยา จะ ขยายคำกริยา สูญเสีย ในประโยค ไทยจะสูญเสียพื้นที่โดยรอบเขาพระวิหารราว 4.6 ตารางกิโลเมตรไปอีก ส่วนในตัวอย่างที่ 60 มีการใช้คำช่วยกริยา อาจ ขยายคำกริยา เสีย ในประโยค ไทยอาจเสียอธิปไตยเหนือดินแดนนี้ ความแตกต่างในการใช้คำแสดงทัศนภาวะในที่นี้มีผลต่อความคิดของผู้อ่าน กล่าวคือ การที่ “ไทย” จะ เสียดินแดนแสดงว่า มีความเป็นไปได้สูงมาก

²⁸ อำนาจอธิปไตยเกี่ยวข้องกับตรงกับการเข้าครอบครองดินแดน ดังนั้นในที่นี้ไม่ว่าจะเสียดินแดนหรือเสียอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนก็คือการสูญเสียในสิ่งเดียวกัน

ว่า การสูญเสียดินแดนจะเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนการที่ “ไทย” อาจ เสียดินแดนแสดงว่า มีความเป็นไปได้อยู่บ้างที่ไทยจะเสียดินแดนในอนาคต

เหตุที่คำแสดงทัศนภาวะทั้งสองมีผลต่อความเข้าใจของผู้อ่านแตกต่างกัน คือ คำกริยาช่วย จะ เป็นคำแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับความจริงที่สื่อเจตคติเกี่ยวกับความแน่นอน ส่วน คำกริยาช่วย อาจ เป็นคำแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับความจริงที่สื่อเจตคติเกี่ยวกับความไม่แน่นอน การใช้คำช่วยกริยาสื่อเจตคติที่ต่างกันในช่วงต้นทำให้ผู้อ่านรับรู้ความเป็นไปได้ที่ฝ่าย “ไทย” จะสูญเสียดินแดนในระดับที่ต่างกัน ทั้งนี้จะมีผลกระทบโดยตรงต่อความคิดหรือความเข้าใจเกี่ยวกับฝ่าย “เขมร” ซึ่งเป็นฝ่ายที่ทำให้ฝ่าย “ไทย” เสียดินแดนหรือเข้าครอบครองดินแดนแทนฝ่าย “ไทย”

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า (1) การใช้คำแสดงทัศนภาวะเป็นกลวิธีทางภาษาที่ต้องปรากฏ ร่วมกับกลวิธีทางภาษาอื่น เช่น การเลือกใช้คำศัพท์ ทั้งนี้ในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัย คำแสดงทัศนภาวะมัก ปรากฏรวมกับการเลือกใช้คำกริยาที่แสดงกระทำของฝ่าย “ไทย” คำกริยาเหล่านั้นโดยมากแสดงลักษณะ การกระทำเกี่ยวกับการเสีย (เพราะอูบาย) เช่น เสีย หรือสภาพเกี่ยวกับความรู้สึกไม่สบาย เช่น เจ็บปวด ทั้งนี้จะเห็นว่า ลักษณะการกระทำที่คำกริยาสื่อออกมาดังกล่าวได้สื่อทรรศนะว่า “ไทย” เสียผลประโยชน์ ให้แก่ “เขมร” นอกจากนี้ (2) การเสนอข่าวเป็นการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การแสดงทัศนภาวะ ของผู้เขียนจึงมักไม่ค่อยปรากฏ ดังนั้นหากปรากฏการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ก็อาจพิจารณาได้ว่าเป็นความตั้งใจเพื่อสื่อความคิดหรือทรรศนะบางประการ

จากการศึกษาการใช้คำแสดงทัศนภาวะในช่วงต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กลวิธีทางภาษานี้ ช่วยสื่อความคิดว่า “เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด และ “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร”

4.1.6 การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบ

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (1998) อธิบายว่า ในภาษาไทย ถ้อยคำซึ่งใช้สื่อความหมาย ตรงข้ามกับความหมายตามรูปเสมออาจเรียกว่า “ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบ” ความหมายแบบนัย ผกผันของถ้อยคำดังกล่าวเริ่มจากความหมายบ่งชี้เป็นนัยจากการสนทนา (โดยอาศัยบริบทใน การตีความ) ภายหลังถ้อยคำเหล่านั้นได้ละความหมายตามรูปไป ความหมายของถ้อยคำเหล่านั้น จึงเหลือแต่ความหมายบ่งชี้เป็นนัยเท่านั้น ทั้งนี้ความหมายบ่งชี้เป็นนัยได้มาแทนที่ความหมาย ตามรูปที่มีอยู่เดิมโดยมีต้องอาศัยบริบทช่วยในการตีความอีกต่อไป สรุปได้ว่า ถ้อยคำนัยผกผัน

แบบชนบมีความหมายบ่งชี้เป็นนัยจากรูปภาษาเสมอ และไม่มีการใช้ความหมายตามรูปของ
ถ้อยคำเหล่านั้นอีกต่อไปแล้ว

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (1998) ให้ตัวอย่างถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบ ได้แก่ งามหน้า
พ่อตัวดี (แม่ตัวดี) ปากดี ผู้ดีแปดสาแหรก ประเสริฐ สวยเต็มประดา (สวยตาย/สวยตายห่า)
สวยชะไม่มี วิเศษ และยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในบางครั้งมีเงื่อนไขเกี่ยวกับภาษาทางการ (formal or
literary) และภาษาพูด (colloquial) มาเกี่ยวข้องกับความหมายบ่งชี้เป็นนัยเหล่านั้นด้วย จาก
การศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้
ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบอย่างที่ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (1998) ได้ให้ตัวอย่างไว้ ได้แก่ ปากดี²⁹ ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

(61)

ครวก่อนรัฐบาลเขมรหาเรื่อง เอาความเท็จไปฟ้องนานาชาติว่า ไทยกระหายเลือดอยาก
ก่อสงครามแย่งดินแดน แต่ครั้งนี้เห็นกันจะจะทั้งโลกว่า รัฐมนตรีต่างประเทศ "สมพงษ์
อมรวิวัฒน์" เดินทางไปคารวะผู้นำเขมรด้วยมิตรจิตมิตรใจถึงบ้านถึงถิ่น คล้อยหลังกลับ แก้อ้อไม่
ทันหายอุ้น นายฮุน เซน - นายฮอร์ นัม ฮง ก็ทำปากดี ทำดีทำต่อ (คมชัดลึก, 16 ตุลาคม 2551)

จะเห็นว่า ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบในตัวอย่างสามารถอนุมานความหมายบ่งชี้
เป็นนัยได้จากการตีความบริบทก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บริบทในตัวอย่างช่วยในการอนุมาน
ความหมายของถ้อยคำนัยผกผัน อย่างไรก็ตาม หากลองตัดบริบทที่แวดล้อมออกไป เช่น นายฮุน เซน
- นายฮอร์ นัม ฮง [...] ทำปากดี จะเห็นว่า ถ้อยคำนัยผกผันดังกล่าวยังสามารถอนุมาน
ความหมายบ่งชี้เป็นนัยได้จากถ้อยคำ หนึ่ง จากตัวอย่าง การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบมักใช้
แสดงการกระทำในทางลบของฝ่ายเขมรหรือฝ่ายไทยที่มีภาพลักษณ์ว่า เป็นพวกเดียวกับเขมร จึง
สรุปได้ว่า กลวิธีทางภาษานี้ช่วยสื่อความคิดว่า “นักการเมืองเขมรประพาดตัวไม่ดี

²⁹ ในที่นี้ ผู้วิจัยเรียงตัวอย่างถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบตามความถี่จากมากไปหาน้อย หนึ่ง แม้ว่า
ตัวอย่างถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบที่พบในข้อมูลที่นำมาศึกษาวิจัยจะไม่หลากหลาย แต่ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า
ถ้อยคำดังกล่าวมักปรากฏเมื่อกล่าวถึงฝ่าย “เขมร” หรือฝ่าย “ไทย” (นักการเมืองไทย) ที่มีภาพลักษณ์ว่า เป็น
พวกเขมร อยู่เสมอ กล่าวคือ ไม่พบว่า ถ้อยคำดังกล่าวใช้กับฝ่าย “ไทย” กลุ่มอื่น ๆ แต่อย่างใด

4.1.7 การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท

Fairclough (2003) กล่าวว่า การรายงานข่าวอาจประกอบด้วย (1) ข้อความของสื่อมวลชน (2) ข้อความที่ยกมากล่าวอ้างซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เช่น ความคิดเห็น และ (3) ข้อมูลเบื้องหลังอื่น ๆ

จากที่ได้กล่าวข้างต้นว่า การกล่าวอ้างพบเห็นได้เป็นปกติในการรายงานข่าว และหากมองในมุมมองหน้าที่ของการกล่าวอ้าง ก็อาจกล่าวได้ว่า การกล่าวอ้างเป็นกลวิธีทางภาษาที่พบได้บ่อยครั้งเป็นอันดับต้น ๆ ในข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิจัย อนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่า ควรกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของกลวิธีการกล่าวอ้างในที่นี้โดยสังเขปก่อน แล้วจึงกล่าวถึงประเด็นอื่นต่อไป

ผู้วิจัยสังเกตว่า ในวาทกรรมที่น่ามาศึกษาวิจัย การกล่าวอ้างมีหน้าที่ในฐานะกลวิธีทางภาษา พิจารณาได้ใน 2 มิติคือ หน้าที่ในการสร้างความน่าเชื่อถือ และหน้าที่ในการทำให้เกิดสหบท ทั้งสองหน้าที่มีส่วนในการสื่อความคิดหรือทรรศนะบางประการ

หน้าที่ในการสร้างความน่าเชื่อถือนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เกิดจากการที่ผู้ให้ข้อมูลหรือเจ้าของคำกล่าวที่ยกมาอ้างมักเป็นผู้ที่มีสถานภาพหรือมีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในสังคม ในแง่ที่ย่อมส่งผลทางจิตวิทยา คือ ทำให้ข้อความที่ยกมาอ้างมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อันจะส่งผลให้ประเด็นที่กล่าวถึงในส่วนนั้นหรือในข้อความที่ยกมานั้นมีความชัดเจนขึ้นด้วย อนึ่ง ญัฐพรพานโพธิ์ทอง (2549: 274-275) ได้ศึกษากลวิธีทางภาษาในการโฆษณาชวนเชื่อของนักการเมืองไทยจากมุมมองวาทปฏิบัติศาสตร์ ก็พบว่า “การยกคำกล่าวของบุคคลที่น่าเชื่อถือก็ย่อมเป็นหลักฐานสนับสนุนให้เรื่องมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(62)

“ผมอยากชี้แจงว่า สำหรับประเทศไทยแล้วมีกระบวนการอยู่พอสมควร แต่ว่าเราก็ไม่ได้ชั๊กช้า ตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคมเป็นต้นมา ทุกหน่วยพยายามเร่งรัดเพื่อที่จะพูดคุยหาหรือหาแนวทางกันต่อเนื่องมาทุกวัน ก็อยากขอให้ติดตามสถานการณ์ต่อไป ส่วนการประชุมในระดับต่อไปนั้นยังไม่รับทราบ ซึ่งโดยหลักการก็ต้องติดต่อกันในระดับนโยบายแน่นอนในเวลาอันใกล้” นายชฎกกล่าว (ไทยโพสต์, 2 สิงหาคม 2551)

จากตัวอย่าง แม้ว่า นายชฎ ในตัวอย่างที่ยกมาจะไม่ทำให้ทราบรายละเอียดของตัวบุคคล แต่ทว่าในเนื้อข่าวก่อนหน้าตัวอย่างที่ยกมานี้ (ในที่นี้ไม่ได้ยกมา) ได้แจ้งให้ทราบแล้วว่า นายชฎ หมายถึง นายชฎ จรุงวัฒน์ อธิบดีกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ผู้มีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการเกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทปราสาทพระวิหาร พ.ศ. 2551 ดังนั้นเมื่อผู้รับสารอ่านข้อความมาถึงข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ ย่อมรู้สึกคล้อยตามความคิดเห็นของ นายชฎ เนื่องจากบุคคลผู้นี้มีสถานภาพทางสังคม และมีความน่าเชื่อถือในสิ่งที่พูดหรือแสดงความคิดเห็นและไม่ใช่มนุษย์ทั่วไป เช่น คนเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งถ้าแสดงความคิดเห็นอย่างเดียวกันกับข้อความตัวอย่าง ผู้รับสารย่อมเชื่อถือความคิดเห็นนั้นน้อยกว่าของ นายชฎ

นอกจากนี้ การกล่าวอ้างยังเป็นการแสดงว่า ข้อความที่ยกมากล่าวอ้างเป็นคำพูดของบุคคลอื่น หนังสือพิมพ์หาใช่ผู้ที่เขียนขึ้นเอง ในแง่นี้หนังสือพิมพ์ย่อมพ้นภาวะที่จะต้องรับผิดชอบต่อผลที่อาจเกิดขึ้นตามมา

ส่วนหน้าที่ในการทำให้เกิดสับสนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การกล่าวอ้างมีหน้าที่ดังกล่าวเนื่องจากหากพิจารณาความหมายกว้าง ๆ ของ “สับสน” จะพบว่า “สับสน” คือ การที่ตัวบทก่อนหน้า (prior text) มาปรากฏอยู่ในตัวบทปัจจุบัน (present text) (Leitch, 1983) ในแง่นี้ ถ้าตัวบทก่อนหน้ามีความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือ “เสียง” ของคน/กลุ่มอื่นย่อมมีที่ทางในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยได้ อนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสับสนมีส่วนช่วยในการสื่อทฤษฎีเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการกล่าวอ้างในมุมมองของหน้าที่ในการทำให้เกิดสับสนโดยละเอียดต่อไป

จากการวิเคราะห์การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสับสนในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในการวิจัย พบว่า การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสับสนมี 2 วิธี ได้แก่ การกล่าวอ้างโดยตรง และการกล่าวอ้างโดยอ้อม

“การกล่าวอ้างโดยตรง” ในที่นี้ คือ การใช้คำตรงตัว (exact words) ของผู้ให้ข้อมูลในการรายงานข่าว วิธีการนี้เป็นวิธีที่พบได้บ่อยที่สุดในการรายงานข่าวทั่วไป (Richardson, 2007) รวมทั้งข้อมูลที่น่าสนใจที่ศึกษาวิจัยนี้ด้วย อนึ่ง การตีความข้อความที่ยกมากล่าวอ้างยังถูกตีกรอบโดยตัวบทแวดล้อม (co-text) ซึ่งคือแนวทางการรายงานข่าวของข่าวนั้น ๆ (Richardson, 2007: 102) ส่วน “การกล่าวอ้างโดยอ้อม” ในที่นี้ คือ การที่ผู้รายงานข่าวได้สรุปเนื้อหาของคำกล่าวหรือข้อเขียนมานำเสนอ โดยมีได้ใช้คำตรงตัว (Fairclough, 2003) อนึ่ง คำกริยาที่ใช้ในการกล่าวอ้าง

โดยข้อนี้มักเปลี่ยนแปลงไปจากคำตรงตัวในคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลเพื่อสื่อทรรศนะบางอย่าง (Richardson, 2007: 103) การกล่าวอ้างทั้งสองวิธีข้างต้นมีตัวอย่างดังนี้

(63)

“ผมอยากจะชี้แจงว่า สำหรับประเทศไทยแล้วมีกระบวนการอยู่พอสมควร แต่ว่าเราก็ไม่ได้ชักช้า ตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคมเป็นต้นมา ทุกหน่วยพยายามเร่งรัดเพื่อที่จะพูดคุยหาหรือหาแนวทางกันต่อเนื่องมาทุกวัน ก็อยากจะขอให้ติดตามสถานการณ์ต่อไป ส่วนการประชุมในระดับต่อไปนั้นยังไม่รับทราบ ซึ่งโดยหลักการก็ต้องติดต่อกันในระดับนโยบายแน่นอนในเวลาอันใกล้” นายถุดกล่าว (ไทยโพสต์, 2 สิงหาคม 2551)

“ไทยได้ดำเนินการทางการทูตตามครรลองระหว่างประเทศ โดยยื่นหนังสือประท้วงต่อรัฐบาลกัมพูชาไปแล้วถึง 4 ครั้งตั้งแต่ปี 2547 เพื่อให้กัมพูชาดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้บันทึกความเข้าใจดังกล่าว แต่ไม่ได้รับการตอบสนองใดๆ สิ่งที่ไทยดำเนินการตลอดมาและดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ก็เพื่อต้องการให้เกิดเงื่อนไขตามบันทึกความเข้าใจ ซึ่งจะเปิดทางให้คณะกรรมการสิทธิการปักปันเขตแดนทั้ง 2 ฝ่ายสามารถดำเนินการตามกรอบที่ตกลงกันไว้แล้วดังนั้น การที่ทหารไทยเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าวจึงไม่ได้หมายความว่าเรารุกราน” (ไทยโพสต์, 28 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า มีการกล่าวอ้างโดยใช้วิธียกคำกล่าวมาอ้างโดยตรง ทั้งนี้ข้อความที่ยกมากล่าวอ้างได้สื่อทรรศนะว่า “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย”

(64)

นายปณิธาน วัฒนายากร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์ถึงปัญหาเขาพระวิหาร ที่ทางกัมพูชาจะเสนอเป็นมรดกโลกว่า ... เรื่องนี้มองว่าน่าจะมีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดข้อพิพาทขึ้นมาอีก ... ในประเทศกัมพูชากำลังจะมีการเลือกตั้งดังนั้นจึงหวั่นวิตกประเด็นชาตินิยมขึ้นมาหาเสียง เพราะไทยถือเป็นประเทศที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจการเมืองวัฒนธรรม เหนือกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ ซึ่งเป็นประเด็นคล้ายกับการเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา ดังนั้นจึงเลือกจะใช้ประเทศไทยเป็นประเด็นหาเสียงทางการเมือง (มติชน, 27 มกราคม 2551)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า มีการกล่าวอ้างโดยใช้วิธีสรุปกล่าวของผู้ให้ข้อมูล มาเสนอ หรือที่เรียกว่า “การกล่าวอ้างโดยอ้อม” ทั้งนี้ข้อความที่ยกมากล่าวอ้างได้สื่อความคิดว่า “**“เขมร”³⁰ ไร้เล่ห์เหลี่ยม**” กล่าวคือ จากตัวอย่าง ฝ่าย “เขมร” กล่าวโจมตีฝ่าย “ไทย” ก็เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง จึงส่อให้เห็นพฤติกรรมเจ้าเล่ห์ของฝ่าย “เขมร” ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศเพื่อจะให้ได้ผลประโยชน์จากความขัดแย้งดังกล่าว

(65)

สมเด็จพระสุนทร เสน กล่าววว่า ① ทั้ง 2 ประเทศจำเป็นต้องจำกัดวงความขัดแย้งลง ใน ขณะเดียวกันก็เพิ่มความร่วมมือและมิตรภาพให้มากยิ่งขึ้น เพราะกัมพูชาไม่สามารถยกประเทศ ไทยทิ้งไปได้และในเวลาเดียวกันก็ย้ายประเทศหนีไทยไม่ได้เช่นกัน ไทยกับกัมพูชาจะต้องอยู่ ร่วมกันต่อไปอีกนับเป็นหมื่นๆ ปีต่อจากนี้ ② ผู้นำกัมพูชายังตำหนิใบปลิวเรียกร้องให้บอยคอต สินค้าไทยอันสืบเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งกรณีประสาทพระวิหารว่าถือเป็นการไม่สมควร อย่างยิ่ง

③ “ความขัดแย้งชายแดนใดๆ ไม่ควรถูกหยิบยกขึ้นมาทำให้ทั้งสองประเทศกลายเป็นศัตรู ซึ่งกันและกันไม่ว่าจะในแง่มุมใดๆ ทั้งสิ้น การทำเช่นนั้นถือว่าเป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวง” นายกรัฐมนตรีกัมพูชากล่าว พร้อมกับเสริมว่า ④ ไม่ใช่เป็นเพราะตนเองอ่อนแอในกรณีนี้แต่เป็น เพราะหากเกิดสงครามขึ้น มีแต่จะทำให้ทั้ง 2 ประเทศประสบความสูญเสียในแง่ของความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างกันเท่านั้น (มติชน, 7 สิงหาคม 2551)

จะเห็นว่า ในตัวอย่างข้างต้น มีการกล่าวอ้าง 2 วิธีระคนกันอยู่ คือ การกล่าวอ้าง โดยตรง (③) และการกล่าวอ้างโดยอ้อม (①, ②, ④) อย่างไรก็ตาม การกล่าวอ้างทั้งสองรูปแบบ ต่างมีข้อความที่สื่อสื่อทรรศนะสอดคล้องกัน คือ “**“ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน**” จะเห็นว่า แม้ว่าความคิดดังกล่าวจะสื่อมาจากข้อความที่นายสุนทร เสน เป็นผู้กล่าวหรือผู้ให้ ข้อมูล แต่เมื่อพิจารณาว่า หนังสือพิมพ์ไทยข้างต้นเลือกกล่าวอ้างข้อความดังกล่าว ทำให้พิจารณา ได้ว่า หนังสือพิมพ์ไทยก็ต้องการสื่อความคิดข้างต้นเช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยยังพิจารณาเห็นว่า ข้อความ ที่ปรากฏแวดล้อมข้อความข้างต้น ยังมีได้นำเสนอความคิดอื่นที่หักล้างความคิดที่สื่อจากข้อความ ดังกล่าวอีกด้วย

³⁰ ในงานวิจัยนี้ คำว่า *เขมร* ในเครื่องหมายคำพูด (“เขมร”) เป็นคำที่มีความหมายเป็นกลาง ๆ อาจ หมายถึงประชาชนหรือประเทศก็ได้ ในส่วนที่หมายถึง ประชาชน อาจหมายถึง คนเขมรทั้งหมด หรือคนเขมร บางส่วนก็ได้ เช่น นักการเมืองเขมร

(66)

"หากมีปัญหาคู่ขัดข้องกันถือเป็นเรื่องธรรมดา ที่จะต้องมีทั้งทุกข์และสุข แต่หัวใจสำคัญคือพี่น้องทั้งสองประเทศมีความเข้าใจกัน ชาวอาเซียนมีความคลาดเคลื่อนบ้าง ถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา" พล.ท.พลางกูรกล่าว (ไทยโพสต์, 26 มกราคม 2551)

จะเห็นว่า ในตัวอย่างข้างต้น มีการกล่าวอ้างโดยตรง ทั้งนี้การกล่าวอ้างดังกล่าวมีสื่อสื่อพรรณนาว่า **"ไทย" และ "เขมร" เป็นพี่น้องกัน** เนื่องจากข้อความที่ยกมากล่าวอ้างมีศัพท์ที่ใช้อ้างถึงฝ่าย "ไทย" และ "เขมร" แบบรวมกันซึ่งสื่อความหมายเกี่ยวกับความเป็นพี่น้องของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา

สรุปได้ว่า การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหพันธที่พบในงานวิจัยนี้มี 2 วิธีคือ การกล่าวอ้างโดยตรงและการกล่าวอ้างโดยอ้อม ทั้งนี้ในข้อความที่ยกมากล่าวอ้างยังปรากฏกลวิธีทางภาษาประเภทต่าง ๆ อยู่ด้วย ความคิดเกี่ยวกับ "ไทย" และ "เขมร" ที่การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหพันธสื่อออกมา ได้แก่ **"ไทย" ดำเนินการตามกฎหมาย" "เขมร" ใช้เล่ห์เหลี่ยม" "ไทย" และ "เขมร" เป็นพี่น้องกัน" "ไทย" และ "เขมร" ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน"**

4.2 กลวิธีทางภาษาด้านการเรียบเรียงความ

ในที่นี้ กลวิธีทางภาษาด้านการเรียบเรียงความ หมายถึง การเล่าเรื่อง (Richardson, 2007) หรือการใช้โครงสร้างของการบรรยายเรื่อง/เนื้อหาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมักมีผลต่อความเข้าใจของผู้อ่านหรือผู้รับสาร กล่าวคือ โดยปกติ เหตุการณ์ต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นตามลำดับเวลา แต่ในการเล่าเหตุการณ์หรือการบรรยายเหตุการณ์ ผู้เล่าอาจสลับที่ส่วนต่าง ๆ ในเหตุการณ์ก็ได้ การสลับที่ส่วนต่าง ๆ ในเหตุการณ์ในการเล่าเรื่องย่อมส่งผลต่อการรับรู้และความคิดของผู้รับสารได้ กล่าวได้ว่า การใช้โครงสร้างของการเล่าเรื่องหรือการบรรยายเนื้อหามีส่วนประกอบสร้างและสื่อความคิดหรือความหมายไปยังผู้อ่านหรือผู้รับสาร ดังนั้นจึงจัดว่า การใช้โครงสร้างของการบรรยายเนื้อหาเป็นกลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่ง

จากศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในงานวิจัย พบว่าโดยมากตัวบทมีโครงสร้างของเรื่องเล่าที่มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านรับถ่ายทอดความคิดบางอย่างเกี่ยวกับ "เขมร" ทั้งนี้สามารถเขียนโครงสร้างของเรื่องเล่าดังกล่าวได้ดังนี้

ตารางที่ 4.9 โครงสร้างของเรื่องเล่าในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

การปรากฏ	องค์ประกอบย่อย	องค์ประกอบหลัก
บังคับปรากฏ	(1.1) พฤติกรรมของ “เขมร” ที่เป็นสาเหตุของปัญหา	(1) การดำเนินการของฝ่าย “เขมร” ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่ฝ่าย “ไทย”
เลือกปรากฏ	(1.2) ผลกระทบต่อฝ่าย “ไทย”	
บังคับปรากฏ	(2.1) พฤติกรรมการทำความเข้าใจกับฝ่าย “เขมร” หรือการแก้ไขปัญหของ “ไทย”	(2) การดำเนินการของฝ่าย “ไทย” เพื่อทำความเข้าใจกับฝ่าย “เขมร” หรือเพื่อแก้ไขปัญหา
บังคับปรากฏ	(2.2) ผลการดำเนินงานของ “ไทย”	

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างของเรื่องเล่าในที่นี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบหลักที่ 1 ว่าด้วยการดำเนินการของฝ่าย “เขมร” ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่ฝ่าย “ไทย” ทั้งนี้องค์ประกอบนี้ยังประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่มีลักษณะการปรากฏที่แตกต่างกัน ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ว่าด้วยพฤติกรรมของ “เขมร” ที่เป็นสาเหตุของปัญหา ซึ่งมีลักษณะบังคับปรากฏ และองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ว่าด้วยผลกระทบต่อฝ่าย “ไทย” ซึ่งมีลักษณะเลือกปรากฏ ส่วนองค์ประกอบหลักที่ 2 เป็นองค์ประกอบที่ว่าด้วยการดำเนินการของฝ่าย “ไทย” เพื่อทำความเข้าใจกับฝ่าย “เขมร” หรือเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบเช่นกัน คือ องค์ประกอบย่อยที่ 2.1 ว่าด้วยพฤติกรรมการทำความเข้าใจกับฝ่าย “เขมร” หรือการแก้ไขปัญหของฝ่าย “ไทย” และองค์ประกอบย่อยที่ 2.2 ว่าด้วยผลการดำเนินงานของ “ไทย” องค์ประกอบย่อยทั้งสองดังกล่าวมีลักษณะบังคับปรากฏเหมือนกัน

อนึ่ง จากการศึกษาโครงสร้างของเรื่องเล่าข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า โครงสร้างดังกล่าวมีลักษณะตายตัว กล่าวคือ โครงสร้างนี้ปรากฏอยู่ในการรายงานข่าวอยู่บ่อยครั้งโดยไม่มีการสลับลำดับ แม้ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในงานวิจัยคนละชื่อฉบับหรือฉบับเดียวกันก็ตาม

การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าในลักษณะดังกล่าวช่วยตอกย้ำความคิดให้เห็นเป็นเรื่องราวธรรมดาหรือเป็นธรรมชาติว่า “เขมร” เป็นฝ่ายสร้างปัญหาตลอดเวลา เหมือนกับว่าคุณลักษณะนี้ติดตัวฝ่าย “เขมร” อยู่ กล่าวคือ เพราะเป็น “เขมร” จึงมักสร้างปัญหา อีกทั้งฝ่าย “ไทย” ก็เป็นฝ่ายที่ต้องแก้ไขหรือคอยทำความเข้าใจกับฝ่าย “เขมร” อยู่เสมอ ตัวอย่างการใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าที่กล่าวถึงมีดังนี้

(67) (ไทยโพสต์, 28 มกราคม 2551)

[...] นายรั้วก เฮง อดีตรองนายอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ในฐานะประธานเขาพระวิหาร ได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของฝ่ายไทยว่า ผวจ.พระวิหาร ได้มีมติสั่งห้ามไม่ให้ทหาร, ตำรวจ, ข้าราชการ พลเรือนของไทย แต่งเครื่องแบบขึ้นไปบนเขาพระวิหาร หากจะขึ้นไปบนเขาพระวิหารไม่ว่าเพื่อการใดต้องแต่งกายด้วยชุดพลเรือนเท่านั้น นอกจากนี้ ยังได้ให้ฝ่ายไทยกำชับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มที่จะเดินทางขึ้นไปเที่ยวชม ปราสาทเขาพระวิหารให้แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ถ้าไม่เช่นนั้นจะไม่อนุญาตให้ขึ้นไปบนเขาพระวิหารอย่างเด็ดขาด

+

--ไม่ปรากฏ--

+

[...] พันเอกธัญญา เกียรติสาร ผบ.กรมฯ จึงได้เจรจากับนายรั้วก เฮง ประธานเขาพระวิหาร เพื่ออนุญาตให้ทหารพรานจากกองร้อย 223 ผามออีแดง แต่งเครื่องแบบแต่ไม่ติดอาวุธหรือเครื่องมือสื่อสารทุกชนิด เดินทางขึ้นไปบนเขาพระวิหารเพื่อดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

+

[...] แต่ไม่ได้รับอนุญาต [...] เป็นผลให้ [...] นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติไม่กล้าเดินทางขึ้นไปเที่ยวบนเขาพระวิหาร [...] บริษัททัวร์หลายบริษัทยกเลิกทริปนำนักท่องเที่ยวขึ้นเขาพระวิหาร [...]

(68) (แนวหน้า, 12 มีนาคม 2551)

ชาวบ้านกัมพูชา มีการสร้างชุมชนประมาณ 500 คน เปิดเป็นร้านค้าขายประมาณ 50 ร้าน บริเวณทางขึ้นปราสาทพระวิหาร ซึ่งเป็นเขตของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวของฝ่ายปกครองของกัมพูชา ส่วนที่ 2 มีการสร้างวัดลำเขามาในเขตไทยประมาณ 200-300 เมตร ที่มีการสร้างขึ้นเมื่อปี 2542

+

[...] ผลกระทบจากชุมชนของกัมพูชา 500 คน สร้างปัญหามลภาวะน้ำเสีย ลงสู่แม่น้ำสระ
ตราว หรือบาราย เป็นธารน้ำอยู่ตรงบริเวณลานหินเชิงเขาพระวิหาร

+

[...] จึงมีการประชุม ครม.ระหว่างไทย-กัมพูชา ที่ จ.อุบลราชธานี จึงมีมติให้ตั้ง
คณะกรรมการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย แต่เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2550 ไทยมีการขนหิน เพื่อกั้น
ทำเป็นป่อบำบัด

+

แต่ฝ่ายกัมพูชากลับประท้วงว่าไทยละเมิดข้อตกลง MOU ที่จะไม่ทำอะไรกระทบต่อสัตว์
เป็นเรื่องข้อตกลงเขตแดน ภายใน 3 วัน กระทรวงต่างประเทศสั่งให้ยุติจากผลกระทบจาก
น้ำเสีย" ประเทศไทยจึงต้อง"ปิดเขตแดน"

(69) (คมชัดลึก, 3 สิงหาคม 2551)

ทหารเขมร 50 พร้อมอาวุธครบมือบุกปราสาทตาเมือน อ่างข่อยเขียมชมปราสาท

+

--ไม่ปรากฏ--

+

แต่โดนทหารไทยขวางไม่ให้ขึ้น ผู้บังคับการกรมทหารพรานในพื้นที่ห้วยเขมรลอบเข้ามาวาง
กำลัง

+

ทำให้พลตรีไปเฮงต้องผิดหวัง และเดินทางกลับไป

จากตัวอย่างในข้างต้น องค์ประกอบย่อยที่มีลักษณะบังคับปรากฏจะปรากฏอยู่ใน
โครงสร้างของเรื่องเล่าเสมอ ในขณะที่องค์ประกอบย่อยที่มีลักษณะเลือกปรากฏอาจไม่ปรากฏใน
บางครั้ง นอกจากนี้ ลำดับการปรากฏขององค์ประกอบต่าง ๆ ในโครงสร้างของเรื่องเล่าจะคงที่
เสมอ แม้ว่าหนังสือพิมพ์ (ที่ใช้ในงานวิจัยนี้) ซึ่งรายงานข่าวนั้น ๆ จะต่างฉบับหรือชื่อฉบับกันก็ตาม

อนึ่ง ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ภายในองค์ประกอบย่อยดังแสดงในข้างต้น มีการจัดเรียงโครงสร้างลักษณะที่ใช้จุดสำคัญนำ (climax-first structure) หรือพีรามิดกลับหัว (Richardson, 2007)

Franklin et al. (2005) ได้อธิบายว่า พีรามิดกลับหัว คือ รูปแบบมาตรฐานของการเขียนข่าวหนัก (hard news) ซึ่งจัดวางข้อมูลที่สำคัญที่สุดไว้ส่วนต้นของเรื่อง และด้วยข่าวหนักได้จัดเรียงข้อมูลตามลำดับความสำคัญดังกล่าวไป ข่าวประเภทนี้จึงมักมีได้เรียงข้อมูลตามลำดับเหตุการณ์ ยกตัวอย่างเช่น องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ในตัวอย่างที่ 69 ได้แสดงให้เห็นโครงสร้างที่ใช้จุดสำคัญนำดังแสดงได้ในรูปของตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.10 ตัวอย่างโครงสร้างที่ใช้จุดสำคัญนำ

	องค์ประกอบ	ลำดับเหตุการณ์
ทหารเขมร 50 พร้อมอาวุธครบมือบุก ปราสาทตาเมือน	ใคร; อะไร	2 ↑
อ้างขอยึดมณฑลปราสาท	ทำไม	1

จะเห็นว่า นอกจากโครงสร้างของเรื่องเล่าที่กล่าวถึงในข้างต้นจะช่วยสื่อความคิดว่า เขมรเป็นฝ่ายสร้างปัญหาแล้ว โครงสร้างภายในองค์ประกอบย่อยที่อยู่โครงสร้างของเรื่องเล่าก็มีส่วนเน้นย้ำความคิดดังกล่าวด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในองค์ประกอบย่อยของโครงสร้างของเรื่องเล่า มักเน้นความสำคัญของการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเขมรโดยการจัดวางไว้ในส่วนแรกขององค์ประกอบ ดังเช่นในตารางที่ 4.10 การนำเสนอพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเขมร (“ทหารเขมร 50 พร้อมอาวุธครบมือบุกปราสาทตาเมือน”) ไว้ในส่วนต้น จากนั้นจึงเสนอเหตุผลของการแสดงพฤติกรรมนั้นตามมาแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเขมรเป็นส่วนที่หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญ ในแง่นี้การจัดวางภายในองค์ประกอบย่อยของโครงสร้างของเรื่องเล่าจึงช่วยเน้นย้ำความคิดด้านลบเกี่ยวกับ “เขมร” ดังได้กล่าวไป

สรุปได้ว่า การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าดังกล่าวข้างต้นช่วยสื่อความคิดว่า “**เขมร**” **มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”**

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า นอกจากรูปภาษา³¹ จะทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบในการสร้างประโยคเพื่อบอกเล่าถึงบุคคล สิ่งของ กระบวนการ เหตุการณ์ หรือการกระทำแล้ว รูปภาษาดังกล่าวยังทำหน้าที่สื่อความคิดหรืออุดมการณ์ บางอย่างเกี่ยวกับฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ด้วย ดังนั้น รูปภาษาดังกล่าวจึงจัดเป็นกลวิธีทางภาษา ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาที่พบแบ่งได้เป็น 2 ด้านคือ กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และ วจนปฏิบัติศาสตร์ และกลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ

กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวจนปฏิบัติศาสตร์มีตัวอย่างเช่น การเลือกใช้ศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้มุขบท ส่วนกลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ คือ การใช้โครงสร้างของ เรื่องเล่า หนึ่ง กลวิธีทางภาษาเหล่านี้มิได้ทำหน้าที่สื่อความคิดได้เสมอกัน ยกตัวอย่างเช่น การใช้คำ แสดงทัศนภาวะต้องปรากฏรวมกับการเลือกใช้ศัพท์หรือกลวิธีทางภาษาอื่น ๆ จึงจะสามารถสื่อ ความคิดได้ ในขณะที่การเลือกใช้ศัพท์หรือการใช้อุปลักษณ์สามารถสื่อความคิดได้โดยตรง กลวิธี ภาษาดังกล่าวสื่อความคิดย่อยเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ดังนี้

ความคิดย่อยเกี่ยวกับ “ไทย” ได้แก่ ““ไทย” ดำเนินการตามกฎหมายเกณฑ์” ““ไทย” มีความเป็น หนึ่งเดียวกัน” “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” “คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ” “คนไทย บางส่วนรักชาติ” “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน” และ “เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่”

ความคิดย่อยเกี่ยวกับ “เขมร” ได้แก่ ““เขมร” ไร้เล่ห์เหลี่ยม” ““เขมร” มีความเป็นหนึ่ง เดียวกัน” “เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี” และ “นักการเมืองเขมรบางส่วนประพฤติตัวไม่ดี”

ความคิดย่อยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร” ได้แก่ ““เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์” ““เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด” ““เขมร” เป็นศัตรูของ “ไทย”” ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ไทย” ““ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร”” ““ไทย” แพ้ “เขมร”” ““ไทย” และ “เขมร” เป็นพี่น้องกัน” ““ไทย” และ “เขมร” เป็น ศัตรูกัน” ““ไทย” และ “เขมร” (ควร) มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” ““ไทย” เสียผลประโยชน์ ให้แก่ “เขมร”” และ “นักการเมืองไทยเพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร””

³¹ รูปภาษาในที่นี้หมายถึงรวมถึงโครงสร้างของการจัดวางประโยคหรือข้อความด้วย

ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะนำความคิดย่อย ๆ เหล่านี้ มาพิจารณาว่า มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หรือขัดแย้งกันอย่างไร และความคิดย่อย ๆ เหล่านี้ นำเสนอชุดความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ว่าอย่างไร

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยเสนอความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” หลายความคิดด้วยกัน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอที่ละกลุ่มในข้อ 5.1 ดังนี้ 1) อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” 2) อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” และ 3) อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร” ทั้งนี้บางครั้งความคิดย่อยบางความคิดมีความสัมพันธ์กันจนสามารถจัดรวมเป็นชุดความคิดได้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงส่วนนี้โดยละเอียดต่อไป ส่วนในข้อ 5.2 ผู้วิจัยจะนำเสนอชุดความคิดที่พบโดยนำไปเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่รายงานข่าวนำเสนอและท้ายสุดในข้อ 5.3 ผู้วิจัยจะสรุปชุดความคิดสำคัญในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

5.1 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

จากที่แสดงให้เห็นในบทที่แล้ว (บทที่ 4) ว่า กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยได้นำเสนอความคิดบางประการเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะนำความคิดย่อย ๆ ที่วิเคราะห์ได้ในบทที่ 4 มานำเสนอเป็นชุดความคิดในบทนี้ต่อไป

5.1.1 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย”

อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” เป็นอุดมการณ์ประกอบด้วยชุดความคิดย่อยเกี่ยวกับ “ไทย” ซึ่งกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ได้นำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” ประกอบไปด้วยชุดความคิดย่อยต่าง ๆ ได้แก่ ชุดความคิด ““ไทย” ดำเนินการตามกฎเกณฑ์” ชุดความคิด ““คนไทยบางส่วนรักชาติและบางส่วนไม่รักชาติ”

ชุดความคิด “คนไทยอยู่ครอบครัวเดียวกัน” และชุดความคิด “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” ดังต่อไปนี้

1. ชุดความคิด “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย”

ชุดความคิด “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “ไทย” ในแง่ที่ว่า “ไทย” ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทเขาพระวิหารด้วยหลักการหรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ได้ทำได้ไปตามอารมณ์หรือความรู้สึก อื่นๆ ชุดความคิด “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงการดำเนินการของฝ่าย “ไทย” ในเรื่องกิจการด้านการต่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ชุดความคิด “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” เป็นชุดความคิดที่ปรากฏบ่อยครั้งและตลอดทั่วทั้งตัวบทที่นำมาศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ชุดความคิด “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย”) และการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท

การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “ไทย” มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

(1)

การประชุมครั้งนั้น คณะกรรมการมรดกโลกมีมติให้ไทยและกัมพูชาร่วมมือจัดทำแผนบริหารจัดการเสนอต่อที่ประชุมสมัยที่ 32 หลังจากนั้น ฝ่ายไทยดำเนินการทางการทูตเพื่อรักษาสีทธิและท่าทีทางกฎหมายในเรื่องเขตแดนและอธิปไตย (โพสต์ทูเดย์, 9 กรกฎาคม 2551)

ส่วนการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบทในที่นี้คือ การยกข้อความที่มีเนื้อหาอธิบายการดำเนินการตามกฎหมายของฝ่าย “ไทย” มา “จัดวาง” ไว้ในตัวบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(2)

"ไทยได้ดำเนินการทางการทูตตามครรลองระหว่างประเทศ โดยยื่นหนังสือประท้วงต่อรัฐบาลกัมพูชาไปแล้วถึง 4 ครั้งตั้งตั้งแต่ปี 2547 เพื่อให้กัมพูชาดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้บันทึกความเข้าใจดังกล่าว แต่ไม่ได้รับการตอบสนองใดๆ สิ่งที่ไทยดำเนินการตลอดมาและดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ก็เพื่อต้องการให้เกิดเงื่อนไขตามบันทึกความเข้าใจ ซึ่งจะเปิดทางให้คณะกรรมการสิทธิการปกป้องเขตแดนทั้ง 2 ฝ่ายสามารถดำเนินการตามกรอบที่ตกลงกันไว้แล้วดังนั้น การที่ทหารไทยเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าวจึงไม่ได้หมายความว่าเรารุกกราน" (ไทยโพสต์, 28 กรกฎาคม 2551)

2. ชุดความคิด "คนไทยบางส่วนรักชาติและบางส่วนไม่รักชาติ"

ชุดความคิด "คนไทยบางส่วนรักชาติและบางส่วนไม่รักชาติ" เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ "ไทย" ในแง่ที่ว่า ในสังคมไทย คนแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ คนไทยที่รัก และคนไทยที่รักชาติซึ่งมักแสดงออกผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การทรยศต่อชาติ การละเลยต่อหน้าที่อันจะมีผลต่อความมั่นคงของชาติ ชุดความคิดนี้มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของฝ่าย "ไทย" เมื่อต้องจัดการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 หรือต้องติดต่อสัมพันธ์กับฝ่าย "เขมร"

อนึ่ง ชุดความคิด "คนไทยบางส่วนรักชาติและบางส่วนไม่รักชาติ" ประกอบไปด้วยความคิดย่อย 3 ความคิดซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ความคิด "คนไทยบางส่วนรักชาติ" ความคิด "คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ" และความคิด "เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่" ดังนี้

ความคิด "คนไทยบางส่วนรักชาติ"

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด "คนไทยบางส่วนรักชาติ" เป็นความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับไทยในแง่ที่ว่า ในสังคมไทย มีทั้งกลุ่มคนที่รักชาติ และกลุ่มคนที่ไม่รักชาติ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเนื้อหาของข่าวร่วมด้วย ทำให้เข้าใจได้มากขึ้นว่า คนไทยที่รักชาติในที่นี้หมายถึงคนไทยที่เรียกร้องให้รัฐบาลไม่อ่อนข้อให้ "เขมร" และมีจุดยืนว่า ประเทศไทยไม่ควรจะต้องตกลงหรือ

เจาะอะไรกับ “เขมร” เนื่องจากพื้นที่พิพาทเป็นพื้นที่ของประเทศไทยอย่างชัดเจน หนึ่งความคิด “คนไทยบางส่วนรักชาติ” มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่อ้างถึงฝ่าย “ไทย” ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “คนไทยบางส่วนรักชาติ” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย”) ทั้งนี้มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

(3)

รัฐบาลชุดนี้กำลังดำเนินการให้ประเทศไทยสละสิทธิข้อโต้แย้งในพื้นที่ทับซ้อน และประกาศดินแดนเป็นครั้งแรกในรัชสมัยนี้ โดยไม่ต้องมีการลงพระปรมาภิไธยใช่หรือไม่? เป็น การดำเนินการที่ไม่เปิดเผยถามความเห็นประชาชนเป็นการล่วงหน้า เข้มเกริมถึงขั้นไม่สนใจกระบวนการและขั้นตอนที่ยกปราสาทพระวิหาร และดินแดนรอบปราสาทพระวิหารที่ต้องขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาอันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 190 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ใช่หรือไม่? คนไทยที่รักชาติรักแผ่นดินที่อดรนทนไม่ได้ จึงต้องออกมาชุมนุมร่วมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (ผู้จัดการรายวัน, 25 มิถุนายน 2551)

ความคิด “คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย”) และการใช้มโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว]

การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” สามารถแบ่งเป็นกลวิธีทางภาษาย่อย ได้แก่ การใช้บุรุษสรรพนาม และการตั้งชื่อ ทว่าการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ทำหน้าที่นำเสนอความคิด “คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ” คือ การตั้งชื่อ หนึ่ง การตั้งชื่อในที่นี้หมายถึง การเลือกใช้คำและกลุ่มคำที่มักสื่อทรรศนะบางอย่างเกี่ยวกับ “ไทย” ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์ที่อ้างถึงฝ่าย “ไทย” ในที่นี้มีดังนี้

(4)

กัมพูชาว่า นักการเมืองไทยที่ทรยศชาติเอาผลประโยชน์ชาติไปแลกกับผลประโยชน์ในทะเล จึงหยิบมาโจมตีไทย [...] ถึงเวลาแล้วที่ไทยต้องทบทวนและใช้นโยบายเด็ดขาด แต่ไม่ก้าวร้าว (ข่าวสด, 16 ตุลาคม 2551)

ส่วนการใช้นิอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ในที่นี้คือ การใช้มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวในบริบทที่เปรียบเทียบให้เห็นว่า การกระทำไม่ดีต่อคนในชาติก็เสมือนกับการทำไม่ดีต่อคนในครอบครัว ตัวอย่างการใช้นิอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ดังนี้

(5)

แม้ว่านายเกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะออกมาขอโทษพี่น้องประชาชนคนไทยไปแล้วหากสิ่งที่พูดทำให้เกิดความเข้าใจผิด แต่คำพูดเพียงเท่านั้นไม่อาจลบภาพของเขาที่ถูกผูกติดกับพันธมิตรซึ่งนำไปสู่ ความเคลือบแคลงสงสัยในสายตาของหลายคนหลายฝ่ายได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้เขาเป็นหนึ่งในรัฐมนตรีที่ถูกจับจ้องมากที่สุดใน รัฐบาลอภิสิทธิ์ (มติชน, 31 ธันวาคม 2551)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของฝ่าย “ไทย” เมื่อต้องดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

ความคิด “เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ ในที่นี้หมายถึงเฉพาะผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่ายไทยเท่านั้น เนื่องจากในบางครั้งกลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับ “เขมร” ด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ร่วมเหตุการณ์อาจหมายถึง “เขมร” ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไป ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “ไทย” มีดังนี้

(6)

ขณะที่พล.ต.กนก เนตรระคะณะ ผู้บัญชาการกองกำลังสุรนารี ทำเอกสารแถลงชี้แจงถึงการทำงานของกองกำลังสุรนารี หลังถูกตั้งข้อสังเกตว่า ปล่อยปละละเลยจนมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างบริเวณเขตแนวของไทย (แนวหน้า, 4 กรกฎาคม 2551)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “**เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่**” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงวิธีปฏิบัติและลักษณะจิตใจของฝ่าย “ไทย” เมื่อปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

3. ชุดความคิด “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน”

ชุดความคิด “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “ไทย” ในแง่ที่ว่า สังคมไทยมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน และมีสายสัมพันธ์กันเสมือนญาติพี่น้อง ชุดความคิด “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน” มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่อ้างถึงคนไทย

หนึ่ง ชุดความคิด “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน” ประกอบไปด้วยความคิดย่อย 2 ความคิดซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ความคิด “**“ไทย” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน**” และความคิด “**คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน**” ดังนี้

ความคิด “**“ไทย” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน**”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “**“ไทย” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน**” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้นามนัย ตัวอย่างการใช้นามนัยในที่นี้ มีดังนี้

(7)

การที่ประธานมรดกโลกของประเทศไทยเสนอให้มีการขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารร่วมกันระหว่างไทยและกัมพูชานั้น ต้องเข้าใจว่าตัวปราสาทเป็นของกัมพูชามาตั้งแต่แรก ตามพื้นที่ของเขาพื้นที่กันชนหรือบัฟเฟอร์โซนด้านใต้และตะวันออก เขาขึ้นทะเบียนก่อนแล้วคนเดียว และเป็นกรรมสิทธิ์ของเขาตามคำตัดสินของศาลโลก ซึ่งขอพูดเผื่อไว้ก่อนเดี๋ยวจะมีคำถามว่าทำไมทางประเทศไทยไม่ขอขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกด้วย (มติชน, 25 พฤษภาคม 2551)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “ไทย” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ของฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” เกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

ความคิด “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้มโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ตัวอย่างของการใช้มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวให้ดูการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ (ที่ขีดเส้นใต้) ในตัวอย่างที่ 2 ของบทนี้

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของฝ่าย “ไทย” เมื่อต้องดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

4. ชุดความคิด “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา”

ชุดความคิด “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “ไทย” ในแง่ที่ว่า ในสังคมไทย มีทั้งกลุ่มคนที่มี “ปัญญา” และกลุ่มคนที่ไร้ “ปัญญา” ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเนื้อหาของข่าวร่วมด้วย ทำให้เข้าใจได้มากขึ้นว่า คนไทยที่มีความรู้และปัญญาในที่นี้หมายถึงคนไทยที่ไม่คลั่งชาติ และมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ไทยและประเทศกัมพูชาอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้แสวงหาความรู้ที่รอบด้าน หนึ่ง ชุดความคิด “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่อ้างถึงฝ่าย “ไทย” ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ความคิด “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” เป็นความคิดที่ปรากฏไม่บ่อยครั้งนัก และมักปรากฏเฉพาะบางบริบทเท่านั้น

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย”) ทั้งนี้มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

(8)

ผม¹ถือว่าการอภิปรายเรื่องเขาพระวิหารในสภาครั้งนี้เป็นการเปิดหูเปิดตาคนไทยใน ความสำคัญของประวัติศาสตร์ของประเทศ และสร้างความรู้สึกลงห่วงแหนต่อสมบัติของชาติมากขึ้น อย่างยิ่ง ฟังการอภิปรายทุกฝ่ายแล้ว คนไทยที่มีความรู้และสติปัญญายอมไม่ถูก “ล้างสมอง” ให้ เกิดกระแสลั่งชาติอย่างที่กำลังวาทกัน เพราะได้ข้อมูลจากทั้งฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล นัก ประวัติศาสตร์ นักการทูต นักโบราณคดี นักรัฐศาสตร์ และนักนิติศาสตร์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (กรุงเทพธุรกิจ, 27 มิถุนายน 2551)

5.1.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร”

อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” ประกอบด้วยชุดความคิดย่อยเกี่ยวกับ “เขมร” ได้แก่ ชุดความคิด “เขมร ประพัตติตัวไม่ดี” ชุดความคิด “เขมร ใช้เล่ห์เหลี่ยม” และชุดความคิด “เขมรมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน”

1. ชุดความคิด “เขมร ประพัตติตัวไม่ดี”

ชุดความคิด “เขมร ประพัตติตัวไม่ดี” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “เขมร” ในแง่ที่ว่า “เขมร” มีความประพัตติที่ไม่ดี เช่น การแสดงความเกรี้ยวกราด

¹ ในที่นี้หมายถึงผู้เขียนคอลัมน์ ดังนั้นข้อความตัวอย่างจึงมิใช่ข้อความที่ยกมากล่าวอ้าง นอกจากนี้คำว่า *ผม* ยังแสดงให้เห็นลักษณะของคอลัมน์ที่เป็นบทความแสดงความคิดเห็น

ความเห็นแก่ตัว ชุดความคิดนี้มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของฝ่าย “เขมร” ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ชุดความคิด “**“เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี**” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ 1) การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “เขมร”) 2) การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “ไทย”) และ 3) การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบขนบ

1) การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงฝ่าย “เขมร” สามารถแบ่งเป็นกลวิธีทางภาษาย่อย ได้แก่ การใช้บุรุษสรรพนาม และการตั้งชื่อ แต่ทว่าการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ที่ทำหน้าที่นำเสนอความคิด “**“เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี**” คือ การตั้งชื่อ หนึ่ง การตั้งชื่อในที่นี้หมายถึง การเลือกใช้คำและกลุ่มคำที่มักสื่อทรรคนะบางอย่างเกี่ยวกับ “เขมร” ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์ที่อ้างถึงฝ่าย “ไทย” ในที่นี้มีดังนี้

(9)

รัฐบาลไทยควรจะบอกให้คนเขมรที่รุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ทับซ้อนออกไป และต้องไม่เปิดทางให้คณะกรรมการ 7 ประเทศ เข้ามาพัฒนาพื้นที่ (ไทยรัฐ, 20 กรกฎาคม 2551)

2) ส่วนการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ หมายถึง การใช้คำเพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “เขมร” ที่สื่อความคิดว่า “**“เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี**” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(10)

[...] เขมรเริ่มไปฟ้องยูเอ็น กระตุกขากางเกงยูเนสโก ไปปดมดเท็จกล่าวหาไทยในอาเซียน และกำลังจะนำเรื่องไปสู่ศาลโลก เพื่อพิพาทฯ ให้ไทยเป็นผู้ร้ายเหมือนปี พ.ศ. 2505 อีกครั้ง (แนวหน้า, 24 กรกฎาคม 2551)

3) การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบขนบในที่นี้คือ ถ้อยคำซึ่งใช้สื่อความหมายตรงข้ามกับความหมายตามรูปเสมอเพื่อสื่อความคิด “**“เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี**” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(11)

คราวก่อนรัฐบาลเขมรหาเรื่อง เอาความเท็จไปฟ้องนานาชาติว่า ไทยกระหายเลือดอยาก ก่อสงครามแย่งดินแดน แต่ครั้งนี้เห็นกันจะจะทั้งโลกว่า รัฐมนตรีต่างประเทศ "สมพงษ์ อมรวิวัฒน์" เดินทางไปคารวะผู้นำเขมรด้วยมิตรจิตมิตรใจถึงบ้านถึงถิ่น คล้อยหลังกลับ เก้าอี้ไม่ทันหายอุ่น นายฮุน เซน - นายฮอร์ นัม ฮง ก็ทำปากดี ทำดีทำต่อ (คมชัดลึก, 16 ตุลาคม 2551)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของรายงานข่าวซึ่งมีชุดความคิด “**เขมร**” **ประพัตติตัวไม่ดี**” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึง พฤติกรรมของฝ่าย “เขมร” เมื่อต้องดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

2. ชุดความคิด “**เขมร**” ใช้เล่ห์เหลี่ยม”

ชุดความคิด “**เขมร**” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ ไทยในแง่ที่ว่า “เขมร” เป็นพวกเจ้าเล่ห์เพทุบาย กล่าวคือ “เขมร” มักใช้กลอุบายหรือเล่ห์เหลี่ยม ของตนเองในการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 อนึ่ง ชุดความคิด “**เขมร**” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงการดำเนินการของฝ่าย “เขมร” ใน เรื่องกิจการด้านการต่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ ชุดความคิด “**เขมร**” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” เป็นความคิดที่ปรากฏบ่อยครั้งและตลอดทั่วทั้งตัวบทที่ นำมาศึกษาวิจัย อย่างไรก็ตาม ความคิดนี้ไม่ปรากฏว่าสามารถจัดเข้าเป็นชุดความคิดร่วมกับ ความคิดอื่นได้

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จาก หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ชุดความคิด “**เขมร**” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” เป็นความคิดที่ ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่อ แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ (ฝ่าย “เขมร”) ทั้งนี้ดัง ตัวอย่างดังต่อไปนี้

(12)

เล่ห์เขมรเล่นบทสองหน้า (ไทยโพสต์, 27 ตุลาคม 2551)

(13)

เห็นหรือยังว่ากัมพูชา มีกลเม็ดเด็ดพรายในการ "หลอกใช้" ผู้นำไทยเพื่อบรรลุเป้าหมาย เรื่องเขาพระวิหารของเขาอย่างไร? (กรุงเทพฯธุรกิจ, 25 มิถุนายน 2551)

(14)

เล่น์เขมรเล่นบทสองหน้า (ไทยโพสต์, 27 ตุลาคม 2551)

(15)

ปูดซ้ำกัมพูชาช่องสุ่มกำลังต่างชาติ 3 พันมาช่วยรบ แฉเล่น์เขมรใช้โล่มนุษย์และปราสาท พระวิหารเป็นเกราะ (ไทยโพสต์, 17 ตุลาคม 2551)

3. ชุดความคิด “เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน”

ชุดความคิด “เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “เขมร” ในแง่ที่ว่า “เขมร” มีความกลมเกลียวแนบแน่นเป็นหนึ่งเดียว อันนี้ชุดความคิด “เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน” มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่พฤติกรรมของฝ่าย “เขมร” เมื่อต้องดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ชุดความคิด “เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียว” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้คำนัย กล่าวคือ มีการใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวกับ “ประเทศกัมพูชา” แทนที่ “รัฐบาลเขมร” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พลเมืองทั้งหมดในประเทศมีความคิดหรือเจตจำนงร่วมกัน

5.1.3 อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร”

อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” และ “เขมร” เป็นอุดมการณ์ประกอบด้วยชุดความคิดย่อยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” และ “เขมร” ซึ่งกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ได้นำเสนอ อุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” และ “เขมร” ประกอบไปด้วยชุดความคิดย่อยต่าง ๆ ได้แก่

ชุดความคิด ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”” ชุดความคิด ““ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน” ชุดความคิด ““ไทย” เปลี่ยนพลั่วให้แก่ “เขมร”” และชุดความคิด ““ไทย” และ “เขมร” (ควร) มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” หนึ่ง ในแต่ละชุดความคิดก็อาจประกอบด้วยความคิดย่อยดังต่อไปนี้

1. ชุดความคิด ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย””

ชุดความคิด ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “เขมร” และ “ไทย” ในแง่ที่ว่า “เขมร” เป็นผู้สร้างปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ “ไทย” ทั้งทางด้านจิตใจและด้านผลประโยชน์ ชุดความคิดนี้มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของฝ่าย “เขมร” เมื่อดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

หนึ่ง ชุดความคิด ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”” ประกอบไปด้วยความคิดย่อย 3 ความคิดซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ความคิด ““เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด” ความคิด ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”” และความคิด ““เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์” ดังนี้

ความคิด ““เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด ““เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนภาวะ

การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนภาวะที่กล่าวถึงในที่นี้ได้เน้นย้ำให้เห็นว่า พฤติกรรมของฝ่ายเขมรนั้นเป็นสาเหตุให้ (คน) ไทยต้องรู้สึกเจ็บใจเพราะผิดหวังหรือเจ็บปวดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้² ทั้งนี้คำแสดงทัศนภาวะดังที่กล่าวถึงมี ต้อง เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

² คำแสดงทัศนภาวะที่พบในข้อมูลที่น่าสนใจมี 2 ประเภทคือ คำแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับภาวะผูกพันและคำแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับความจริง

(16)

เห็นชัดเจนว่า วิธีการของกัมพูชานั้นมีลูกเล่น [...]

เอกสารฉบับนี้ ยังทำให้คนไทยต้องเจ็บปวดหัวใจด้วย เพราะมีการทำความเข้าใจถึงการขึ้นศาลโลก เมื่อปี 2505 หรือเมื่อ 45 ปีก่อน ที่ว่าไทยนั้นแพ้คดีอย่างไร ลงละเอียดทีเดียว เป็นการตอกย้ำว่า ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของกัมพูชา ซึ่งไทยไม่เคยยกประเด็นเรื่องนี้ขึ้นมาอีกเลย (คมชัดลึก, 25 มิถุนายน 2551)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “**“เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด**” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงปฏิกริยาของฝ่าย “ไทย” ที่มีต่อพฤติกรรมของ “เขมร” ในกรณีเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

ความคิด “**“เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”**”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “**“เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”**” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ คือ การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า

การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าเป็นการใช้โครงสร้างเนื้อหาของการรายงานข่าวเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกว่า เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเป็นกิจวัตรที่เกิดขึ้นซ้ำซาก (routine) ซึ่งในที่นี้คือพฤติกรรมของ “เขมร” ที่เป็นต้นเหตุของปัญหา ทั้งนี้เนื้อหาของส่วนนี้จัดวางอยู่ในส่วนแรกของโครงสร้างของเรื่องเล่าเพื่อเน้นความสำคัญในการรายงานข่าว³ อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “**“เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”**” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของเขมรในกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 หรือปฏิกริยาของฝ่ายไทยที่มีต่อพฤติกรรมของเขมรในกรณีพิพาทดังกล่าว

ความคิด “**“เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์**”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “**“เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย”**”

³ ดูเพิ่มเติม ตัวอย่างการใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า ใน บทที่ 4

เสียผลประโยชน์” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และ
 วจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้มูลบท

การใช้มูลบทที่กล่าวถึงในที่นี้ได้สื่อให้เห็นว่าฝ่ายเขมรมีการจัดการหรือ
 ดำเนินการในลักษณะบางอย่างที่มีผลให้เกิดความขัดแย้งหรือความไม่ลงรอยกับฝ่าย “ไทย” และมี
 แนวโน้มจะทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์ ทั้งนี้มักปรากฏรูปภาษาประเภทคำกริยาที่แสดง
 การเปลี่ยนแปลงสภาพ อาทิ *ระงับ ยกเลิก* ช่วยในการตีความมูลบทที่แสดงความคิด “**เขมร**”
ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์” อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของ
 การรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “**เขมร**” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” **เสีย**
ผลประโยชน์” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึง
 การดำเนินงานของฝ่ายเขมรในกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 อนึ่ง การใช้มูลบทดังกล่าวมี
 ตัวอย่างดังนี้ ยกตัวอย่างเช่น

(17)

ฝ่ายกัมพูชา**ระงับการยื่นเรื่อง**ให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็น) **ไว้**
ชั่วคราว แต่สถานการณ์ตามแนวชายแดนยังคงตึงเครียด (คม ชัด ลึก, 27 กรกฎาคม 2551)

2. ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน”

ชุดความคิด “**ไทย**” และ “**เขมร**” **เป็นศัตรูกัน**” เป็นชุดความคิดที่ให้
 ความหมายเกี่ยวกับ “**เขมร**” และ “**ไทย**” ในแง่ที่ว่า “**ไทย**” และ “**เขมร**” ไม่ถูกกัน และ “**เขมร**” และ
 “**ไทย**” ยังถือเป็นคนละพวกกัน ในประเด็นนี้ มิได้หมายถึงคนละพวกในลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้องกัน
 แต่ทว่าเป็นคนละพวกที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกัน อนึ่ง ชุดความคิดนี้ปรากฏอย่างกว้างขวางทั้งใน
 เนื้อหาส่วนที่กล่าวถึง “**ไทย**” และ “**เขมร**” โดยทั่วไป และอย่างเด่นชัดในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึง
 พฤติกรรมของฝ่าย “**เขมร**” ที่กระทำต่อ “**ไทย**” ในลักษณะที่เป็นอมิตรหรืออย่าง “**ข้าศึก**” กระทำ
 ต่อกัน

ชุดความคิด “**ไทย**” และ “**เขมร**” **เป็นศัตรูกัน**” ประกอบไปด้วยความคิดย่อย
 3 ความคิดซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ความคิด “**เขมร**” **เป็นศัตรูของ “ไทย”**” ความคิด “**ไทย**”
 และ “**เขมร**” **เป็นศัตรูกัน**” และความคิด “**ไทย**” และ “**เขมร**” **ไม่ใช่พวกเดียวกัน**” ดังนี้

ความคิด “เชมร” เป็นศัตรูของ “ไทย”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “เชมร” เป็นศัตรูของ “ไทย” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “เชมร” ทั้งนี้ตัวอย่างการเลือกใช้ศัพท์ดังกล่าวเพื่อสื่อความคิด “เชมร” เป็นศัตรูของ “ไทย” มีดังนี้

(18)

ทหารกัมพูชาได้เสริมกำลังจากฐานบ้านปะโอง อ.สำโรง จ.อุดรมีชัย กว่า 1 กองร้อย ประมาณ 200 คน และอาวุธหนัก เข้ามายังประสาทตาควาย โดยมีเป้าหมายยึดปราสาทตาเมือนธมที่รัฐบาลกัมพูชายืนยันว่าเป็นของเขา ภายในวันที่ 20 ตุลาคมนี้ ปราสาทตาเมือนธมอยู่ในกลุ่มปราสาทตาเมือนที่ทหารกัมพูชานุกเข้ามายึดครอง ก่อกวน ภายหลังกรณีข้อพิพาทปราสาทพระวิหารไม่นาน⁴ (คมชัดลึก, 16 ตุลาคม 2551)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “เชมร” เป็นศัตรูของ “ไทย” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของ “เชมร” ที่กระทำต่อประเทศไทยอย่างศัตรู

ความคิด “ไทย” และ “เชมร” เป็นศัตรูกัน

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “ไทย” และ “เชมร” เป็นศัตรูกัน” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ 1) การใช้มโนอุปลักษณ์ [การดำเนินการทางทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] และ 2) การใช้มูลบท

⁴ ศัพท์ที่ใช้แสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “เชมร” ที่สื่อความคิดว่า “เชมร” เป็นศัตรูของ “ไทย” อาจปรากฏเป็นองค์ประกอบหนึ่งในศัพท์ที่ใช้อ้างถึงฝ่าย “เชมร” ได้ เช่น คนเชมร ที่บุกรุกทำมาหากินในดินแดนไทย ในกรณีดังกล่าว ผู้วิจัยจัดให้ศัพท์เหล่านั้นสื่อความคิดว่า “เชมร” ประพฤติตัวไม่ดี” เนื่องจากศัพท์ที่สื่อความหมายถึงความเป็นศัตรูที่ใช้เป็นคำอ้างถึงมีจำนวนไม่มากนัก

การใช้มโนอุปลักษณ์ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] เพื่อสื่อความคิด “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน” สะท้อนให้เห็นได้จากการปรากฏของถ้อยคำที่ใช้ในวงความหมายของการต่อสู้ในสงครามซึ่งนำมาใช้ในบริบทการเสนอข่าวการดำเนินการทางการทูตกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 การใช้อุปลักษณ์ดังกล่าวมีตัวอย่างดังนี้

(19)

การเปิดสมรภูมิการทูตรอบด้านครั้งนี้ของกัมพูชา ก็เป็นการเปิดแนวรบด้านใหม่ ด้วยการดึงเอาประชาคมระหว่างประเทศมากดดันไทย ซึ่งน่าจะสร้างแรงหนุนเบื้องให้รัฐบาลกัมพูชาที่นำโดยสมเด็จเจ็ญน เชน ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในวันที่ 27 กรกฎาคมนี้อย่างท่วมท้น เพื่อกลับมาต่อกรกับไทยในเวทีโลกต่อไป (มติชน, 23 กรกฎาคม 2551)

ส่วนการใช้มูลบทในที่นี้คือ การใช้มูลบททางอรรถศาสตร์ที่อาศัยคำบอกเวลาช่วยในการตีความ ทั้งนี้มีตัวอย่างดังนี้

(20)

ในขณะที่กัมพูชาก็รุกจะเอาเขาพระวิหารทั้งหมดให้ได้ [...] คนในประเทศก็รุกต้องรักษาเขาพระวิหารให้ได้ (ไทยรัฐ, 2 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่างที่ 20 คำบอกเวลา ในขณะที่ บ่งชี้มูลบทว่า ฝ่าย “เขมร” รุกจะเอาเขาพระวิหารทั้งหมดให้ได้จริง มูลบทดังกล่าวเน้นย้ำทรรศนะที่ว่า การดำเนินการต่าง ๆ ของฝ่าย “เขมร” มีเป้าหมายสุดท้ายคือ การได้ครอบครองเขาพระวิหารทั้งหมด โดยเฉพาะพื้นที่ทับซ้อนที่ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” กำลังพิพาทกันอยู่

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของ “เขมร” ที่กระทำต่อประเทศไทยอย่างศัตรู

ความคิด “ไทย” และ “เขมร” ไม่ใช่พวกเดียวกัน”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “ไทย” และ “เขมร” ไม่ใช่พวกเดียวกัน” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” ตัวอย่างของการใช้บุรุษสรรพนามมีดังนี้

(21)

ปราสาทของเค้า บันไดของเรา ต้องคุยกันให้รู้เรื่อง (ไทยรัฐ, 28 พฤษภาคม 2551)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “ไทย” และ “เขมร” ไม่ใช่พวกเดียวกัน” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” โดยทั่วไป

3. ชุดความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร”

ชุดความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “เขมร” และ “ไทย” ในแง่ที่ว่า “ไทย” พลาดท่าเสียทีให้แก่ฝ่าย “เขมร” ชุดความคิดนี้มักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของฝ่าย “ไทย” เมื่อดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่าย “เขมร” โดยตรง

อนึ่ง ชุดความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” ประกอบไปด้วยความคิดย่อย 4 ความคิดซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” ความคิด “ไทย” แพ้ “เขมร” ความคิด “นักการเมืองไทยเพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” และความคิด “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร” ดังนี้

ความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” เป็นความคิดที่ถ่ายทอด

ผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดง การกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์ฝ่าย “ไทย” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(22)

ไทยเสียด่ากัมพูชาซึ่งขึ้นทะเบียนปราสาท (โพสต์ทูเดย์, 25 พฤษภาคม 2551)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำ ให้แก่ “เขมร” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงการกระทำ หรือสภาพของฝ่าย “ไทย” ที่มีต่อพฤติกรรมของ “เขมร” ในกรณีเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551

ความคิด “ไทย” แพ้ “เขมร”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์ รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “ไทย” แพ้ “เขมร” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทาง ภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้มูลบท ทั้งนี้ความคิด “ไทย” แพ้ “เขมร” ปรากฏอยู่น้อยครั้งมากในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัย โดยเมื่อเปรียบเทียบกับความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า เหตุที่ความคิด “ไทย” แพ้ “เขมร” ไม่ปรากฏ บ่อยครั้งคือ ความคิดดังกล่าวอาจขัดต่อความรู้สึกของสังคมไทยโดยรวมที่มองว่า “ไทย” ไม่อาจ แพ้ “เขมร” ได้ นอกจากนี้ เหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหารก็ยังไม่สิ้นสุด ดังนั้นจึงยังไม่มีผู้แพ้-ผู้ชนะ อย่างชัดเจน ตัวอย่างการใช้มูลบทเพื่อสื่อความคิด “ไทย” แพ้ “เขมร” มีดังนี้

(20)

กระทรวงการต่างประเทศไทยได้แต่เบะ ๆ ยังไม่ได้ตอบโต้อะไรเลย รู้เรื่องกัมพูชายืนฟ้อง ยูเอ็นหลังจากที่เขาฟ้องไปแล้ว ทูตไทยในยูเอ็นรายงานกลับมาให้ทราบ รัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช ก็ยังไม่รู้จะจัดการอย่างไร โยนเรื่องให้ทหารรับหน้าเสื่อไปเจรจา ทหารก็โยนกลับไป ที่ กระทรวงการต่างประเทศ หากคนรับผิดชอบไม่ได้ ในขณะที่กัมพูชารุกฆาตไทยเรียบร้อยแล้ว (ไทยรัฐ, 22 กรกฎาคม 2551)

จากตัวอย่างข้างต้น มูลบทที่ดีความได้จากรูปภาษาก็คือ “เขมร” ได้เอาชนะ “ไทย” ไปเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ในอีกนัยหนึ่งคือ “ไทย” แพ้ “เขมร” ไปแล้วนั่นเอง

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “ไทย” แพ้ “เขมร” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงปฏิกริยาของฝ่าย “ไทย” ที่มีต่อการกระทำของฝ่าย “เขมร” ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิพาทกันเรื่องเขาพระวิหาร ทั้งนี้โดยเฉพาะในแง่ที่ “ไทย” ดำเนินการอย่างล่าช้าจนไม่ทันการณ์

ความคิด “นักการเมืองไทยเปลี่ยงปล้ำให้แก่ “เขมร”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “นักการเมืองไทยเปลี่ยงปล้ำให้แก่ “เขมร” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้มูลบท ทั้งนี้ตัวอย่างการใช้มูลบทเพื่อสื่อความคิด “นักการเมืองไทยเปลี่ยงปล้ำให้แก่ “เขมร” มีดังนี้

(21)

แต่ในเวทีการพูด สิ่งที่น่าขนพดลทำไปอย่างที่ทำให้สัมภาษณ์ กลับเป็นความผิดพลาดอย่างร้ายแรงยิ่งในเวทีการเจรจาดินแดนระหว่างประเทศ เพราะนายพดลยอมรับว่า กำลังเล่นตามเกมที่ฝ่ายกัมพูชาเป็นผู้กำหนด โดยฝ่ายไทยไม่มีไพ่ในมือเลย (ไทยรัฐ, 20 มิถุนายน 2551)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “นักการเมืองไทยเปลี่ยงปล้ำให้แก่ “เขมร” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมของนักการเมืองไทยที่อาจมีผลให้ “ไทย” พ่ายแพ้ฝ่าย “เขมร” ในเวทีเจรจาระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องเขาพระวิหาร

ความคิด “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การใช้ถ้อยคำแสดงทัศนภาวะ ทั้งนี้ตัวอย่างการใช้ถ้อยคำแสดงเพื่อสื่อความคิด “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร” มีดังนี้

(22)

[...] นายพนพดล ปัทมะ ได้มาเป็นรมว.ต่างประเทศ ได้แอบไปตกลงในลักษณะ แลกงการณ์ร่วมระหว่างไทย-เขมร ยินยอมให้เขมรจดทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก เพียงฝ่ายเดียว [...]

เรื่องนี้ใหญ่หลวงนักแน่ๆ ไทยอาจเสียอธิปไตยเหนือดินแดนนี้ (แนวหน้า, 26 กรกฎาคม 2551)

อนึ่ง เมื่อพิจารณาเนื้อหาของกรรณการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงสภาพของประเทศไทยที่จะเป็นไปได้หลังการดำเนินงานบางอย่างของรัฐบาลไทย เช่น การเจรจาตกลงเรื่องแลกเปลี่ยนที่วัดด้วยการสนับสนุน “เขมร” ในการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก

4. ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” (ควร) มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน”

ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” (ควร) มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” เป็นชุดความคิดที่ให้ความหมายเกี่ยวกับ “เขมร” และ “ไทย” ในแง่ที่ว่า “ไทย” และ “เขมร” (ควร) แสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรบริเวณพื้นที่พิพาทร่วมกัน เพราะทั้งสองฝ่ายต่างก็เป็นประเทศเพื่อนบ้านของกันและกัน จึงไม่สามารถหนีออกจากกันได้ ทั้งยังมีสายสัมพันธ์ร่วมกันมาเสมือนพี่น้อง อนึ่ง ชุดความคิดนี้ปรากฏในบริบทที่จำกัด กล่าวคือ ชุดความคิดนี้โดยมากปรากฏเฉพาะในเนื้อหาส่วนที่มีการกล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร (พ.ศ. 2551)

ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” (ควร) มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” ประกอบไปด้วยความคิดย่อย 3 ความคิดซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ความคิด “ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” ความคิด “ไทย” และ “เขมร” มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” และความคิด “ไทย” และ “เขมร” เป็นพี่น้องกัน” ดังนี้

ความคิด “ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และ วจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท ทั้งนี้ตัวอย่างของการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบทดังกล่าวมีดังนี้

(23)

สมเด็จพระสันตะปาปา เชน กล่าววาทะที่ 2 ประเทศจำเป็นต้องจำกัดวงความขัดแย้งลง ในขณะเดียวกันก็เพิ่มความร่วมมือและมิตรภาพให้มากยิ่งขึ้น เพราะกัมพูชาไม่สามารถแยกประเทศไทยทิ้งไปได้และในเวลาเดียวกันก็ย้ายประเทศหนีไทยไม่ได้เช่นกัน ไทยกับกัมพูชาจะต้องอยู่ร่วมกันต่อไปอีกนับเป็นหมื่นๆ ปีต่อจากนี้ [...] (มติชน, 7 สิงหาคม 2551)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการรายงานข่าวซึ่งมีความคิด “ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร (พ.ศ. 2551)

ความคิด “ไทย” และ “เขมร” มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน”

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด “ไทย” และ “เขมร” มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ทั้งนี้ตัวอย่างของการเลือกใช้ศัพท์ดังกล่าวมีดังนี้

(24)

เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องผิดปกติ เพราะตลอดแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา ก็ยังมีพื้นที่ที่ยังไม่ได้ปักปันเขตแดนกันเสร็จสิ้นอยู่อีกหลายแห่ง ไม่เฉพาะแต่บริเวณเขาพระวิหารนี้เท่านั้น ซึ่งรัฐบาลสองฝ่ายก็ได้หารือและทำงานร่วมกันมาระยะหนึ่งแล้วเพื่อแก้ปัญหาฉันทมิตร ตั้งแต่ปี 2543 รัฐบาลไทยและกัมพูชาได้เห็นชอบพร้อมกัน จัดตั้งคณะกรรมการจัดการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (Joint

Boundary Commission - JBC) ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-กัมพูชา พ.ศ.2543 มีกลไกพร้อมอยู่แล้ว ในส่วนของรัฐบาลไทยก็ยังมี ยูนิคและพร้อมที่จะทำงานร่วมกับกัมพูชาภายใต้กลไกนี้ต่อไป (มติชน, 13 มีนาคม 2551)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของกรรายงานข่าวซึ่งมีความคิด **“ไทย” และ “เขมร” มีความสัมพันธ์ที่ติดต่อกัน”** ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร (พ.ศ. 2551)

ความคิด **“ไทย” และ “เขมร” เป็นพี่น้องกัน”**

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า ความคิด **“ไทย” และ “เขมร” เป็นพี่น้องกัน”** เป็นความคิดที่ถ่ายทอดผ่านกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท ทั้งนี้มีตัวอย่างดังนี้

(25)

“หากมีปัญหาข้อขัดข้องกันถือเป็นเรื่องธรรมดา ที่จะต้องมีทั้งทุกข์และสุข แต่หัวใจสำคัญคือพี่น้องทั้งสองประเทศมีความเข้าใจกัน ชาวอาเซียนความคลาดเคลื่อนบ้าง ถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา” พล.ท.พลางกูรกล่าว (ไทยโพสต์, 26 มกราคม 2551)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของกรรายงานข่าวซึ่งมีความคิด **“ไทย” และ “เขมร” เป็นพี่น้องกัน”** ปรากฏอยู่ พบว่า ความคิดดังกล่าวมักปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงการทำความเข้าใจกันระหว่าง “ไทย” และ “เขมร”

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้น จะเห็นว่า อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” และอุดมการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร” ประกอบไปด้วยชุดความคิดต่าง ๆ ซึ่งภายในยังประกอบไปด้วยความคิดย่อยอีกจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ความคิดเหล่านั้นนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาหลากหลายประเภท อย่างไรก็ตาม การที่ผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่า กลวิธีทางภาษาประเภทใดประเภทหนึ่งนำเสนอความคิดอย่างไรอย่างหนึ่ง ก็มีได้จะหมายความว่า ความคิดดังกล่าวจะนำเสนอผ่าน

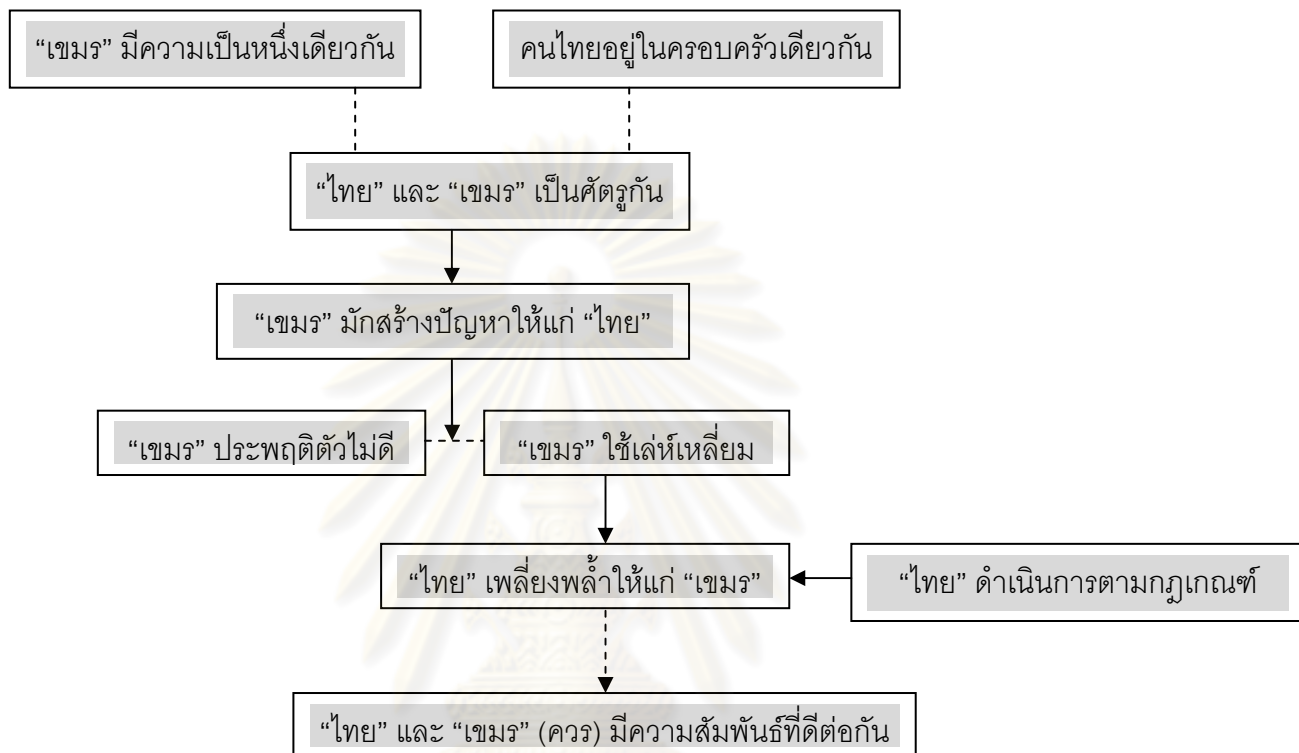
กลวิธีทางภาษาประเภทนั้น ๆ เท่านั้น แต่ทว่าผู้วิจัยต้องการจะแสดงให้เห็นว่า ความคิดเหล่านั้น “มัก” นำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาดังกล่าวเป็นสำคัญในงานวิจัยนี้

5.2 ชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่รายงานข่าว เหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 นำเสนอ

เมื่อพิจารณาความหมายของชุดความคิดและความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ที่ปรากฏในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้ อาจมีผู้เห็นว่า ชุดความคิดหรือความคิดดังกล่าวบางความคิดมีความขัดแย้งกันเอง แต่ทว่าเมื่อพิจารณาชุดความคิดและความคิดเหล่านั้นตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องดังปรากฏในเนื้อหาของข่าว จะเห็นได้ชัดว่า ชุดความคิดและความคิดเหล่านั้นสอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ผู้วิจัยพบว่า สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในวาทกรรมที่ศึกษานำเสนอไว้ได้เป็น 2 สถานการณ์คือ สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา และสถานการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศไทยอันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ดังนี้

1) เมื่อพิจารณาชุดความคิดและความคิดที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาที่พบในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า ชุดความคิดและความคิดส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาโดยตรง และควรพิจารณาโดยอาศัยบริบทของสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อให้เข้าใจชุดความคิดและความคิดเหล่านั้นได้ดีขึ้น ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณาชุดความคิดและความคิดเหล่านั้นโดยอาศัยสถานการณ์ที่กล่าวถึงแล้ว ผู้วิจัยสามารถแสดงความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ของชุดความคิดนั้น ดังแสดงในรูปแบบภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 5.1 ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ของชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551⁵ (ตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้)

จากแผนภูมิข้างต้น จะเห็นว่า ชุดความคิด ““เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน” และชุดความคิด “คนไทยอยู่ครอบครัวเดียวกัน” ถือเป็นกรอบความคิดพื้นฐานที่แบ่งแยก “ไทย” ออกจาก “เขมร” เนื่องจากชุดความคิดดังกล่าวได้เน้นย้ำทัศนคติในสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา “ไทย” และ “เขมร” เป็นคนอื่นของกันและกัน ทั้งนี้ ชุดความคิดดังกล่าวสัมพันธ์กับชุดความคิด ““ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน” ในแง่ที่ว่า ชุดความคิด ““เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน” และชุดความคิด “คนไทยอยู่ครอบครัวเดียวกัน” ได้ก่อให้เกิดชุดความคิด ““ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน” ในที่สุด เนื่องจากแนวคิดเรื่องความเป็นอื่นดังที่กล่าวไป

⁵ เครื่องหมายเส้นประ หมายถึง ชุดความคิดมีความสัมพันธ์กันในทางใดทางหนึ่ง เครื่องหมายลูกศร หมายถึง ชุดความคิดที่อยู่ปลายลูกศรเป็นผลลัพธ์หรือผลสืบเนื่องจากชุดความคิดที่อยู่ต้นลูกศร และ เครื่องหมายลูกศรเส้นประ หมายถึง ชุดความคิด/ความคิดที่อยู่ปลายลูกศร “อาจ” เป็นผลลัพธ์หรือผลสืบเนื่องจากชุดความคิดที่อยู่ต้นลูกศร

ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน” สัมพันธ์กับชุดความคิด “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย” ในแง่ที่ว่า ชุดความคิด “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย” เป็นผลลัพธ์ของชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน” เนื่องจากเมื่อเป็นศัตรูกัน ผลที่ตามมาคือ การสร้างความเดือดร้อนหรือปัญหาให้แก่กัน ชุดความคิด “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” และชุดความคิด “เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี” ได้ปรากฏขึ้นตามมาในฐานะตัวอย่างของแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของ “เขมร” ที่เกิดขึ้น เมื่ออยู่ในฐานะศัตรูของไทย โดยเฉพาะชุดความคิด “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม” ได้ช่วยอธิบายต่อมาว่า ทำไมจึงเกิดชุดความคิด “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” ทั้งนี้โดยการพิจารณาประกอบกับชุดความคิด “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” ไปด้วย สุดท้ายแล้ว เมื่อ “ไทย” เพลียงพล้ำให้แก่ “เขมร” ผลที่ตามมาคือ การปรากฏขึ้นของชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” (ควร) มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” ทั้งนี้ชุดความคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่เป็น “ทางออก” ของสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา

2) ผู้วิจัยพบว่า ชุดความคิดอีกส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศไทยอันเนื่องมาจากเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 (ตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้) ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยพิจารณาชุดความคิดเหล่านั้นโดยอาศัยสถานการณ์ที่กล่าวถึงแล้ว พบว่า ความคิด “คนไทยบางส่วนรักชาติ” และความคิด “คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ” มีความสัมพันธ์กันในการนำเสนอมิติที่แบ่งแยกคนไทยออกเป็นสองกลุ่ม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทการนำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในที่นี้ จะเห็นว่า กลุ่มที่รักชาติไทย หมายถึง กลุ่มคนไทยที่แสดงออกว่า จะไม่สนับสนุนการอ่อนข้อให้กับประเทศกัมพูชา และต้องการรักษาอธิปไตยของประเทศไทยไว้ โดยการไม่ยอมตกลงในเรื่องใด ๆ กับประเทศกัมพูชาอันจะเป็นเหตุให้ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศกัมพูชาหรือสูญเสียดินแดนให้แก่ประเทศกัมพูชา ส่วนกลุ่มที่ไม่รักชาติไทย หมายถึง นักการเมืองหรือนักวิชาการหรือแม้กระทั่งคนทั่วไปที่เห็นว่า ประเทศไทยควรประนีประนอมกับประเทศกัมพูชาในเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 เนื่องจากกลุ่มนี้ไม่เห็นว่าการดำเนินการในทางแข็งกร้าวกับประเทศกัมพูชาจะช่วยให้ประเทศไทยรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ได้

ส่วนความคิด “คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา” เมื่อพิจารณาร่วมกับเนื้อหาข่าวและบริบทเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องพบว่า ความคิดดังกล่าวได้นำเสนอมิติที่แบ่งคนไทยออกเป็น 2

กลุ่ม ทั้งนี้กลุ่มแรกหมายถึง กลุ่มคนไทยที่มีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น และไม่ประสงค์จะให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ทั้งนี้กลุ่มนี้ยังนำเสนอตัวเองว่าไม่ใช่พวกคลั่งชาติด้วย ส่วนกลุ่มที่สองคือ กลุ่มคนไทยที่ถูกคนกลุ่มแรกกล่าวหาว่าเป็นพวกคลั่งชาติ เพราะกลุ่มนี้มักเรียกร้องให้รัฐบาลไทยดำเนินการอย่างแข็งกร้าวกับประเทศกัมพูชาในกรณีเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่า ชุดความคิดในข้างต้นมีส่วนนำเสนอมิติที่แบ่งคนไทยออกเป็นกลุ่ม ๆ ทั้งนี้มีมิติที่ซ้อนทับกันอยู่บ้าง กล่าวคือ กลุ่มคนไทยที่บางตัวบทนำเสนอว่า เป็นกลุ่มไม่มีสติปัญญาเพราะสนับสนุนนโยบายแข็งกร้าวกับประเทศกัมพูชา ในบางตัวบทจะเรียกว่า เป็นคนไทยที่รักชาติ

โดยสรุปก็คือ ในภาพรวม ชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ดูเหมือนมีความขัดแย้งกัน แต่ทว่าเมื่อพิจารณาชุดความคิดเหล่านั้นโดยจำแนกตามสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาและสถานการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศไทยแล้ว จะเห็นว่าในสถานการณ์เหล่านั้น ชุดความคิดและความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” มีความสัมพันธ์กันในการประกอบสร้างทรรศนะเกี่ยวกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้

5.3 สรุปชุดความคิดสำคัญในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น สรุปได้ว่า ชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ที่วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย (ที่ใช้ในงานวิจัยนี้) มุ่งนำเสนอ ได้แก่

- 1) ““เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”” โดยที่ ““เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม”
- 2) ในทางกลับกัน ““ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” ทำให้ไม่ทัน “เกม” ของ “เขมร”
- 3) ผลที่ตามมาคือ ““ไทย” เพลียงพล้ำแก่ “เขมร””

4) ดังนั้น ในเมื่อ “ไทย” เสียที่ “เขมร” แล้ว หนทางที่ “ไทย” จะรักษามลประโยชน์ของตนไว้ได้ และไม่ต้องถลำไปสู่ความพ่ายแพ้อย่างสุดตัวก็คือ **“ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน**”

ชุดความคิดดังกล่าวข้างต้นซึ่งพิจารณาได้จากชุดคำศัพท์บางส่วนได้ทำให้เห็นว่า “เขมร” เป็นศัตรูที่มีความสามารถ และทำให้ “ไทย” เผลียงพล้ำได้ ทั้งนี้อาจดูเหมือนว่า ชุดความคิดที่พบในงานวิจัยนี้แตกต่างจากชุดความคิดเกี่ยวกับ “เขมร” ในวาทกรรมอื่น ๆ เช่น บริเจตเหตุการณ์ จลาจลเผาสถานทูตไทย พ.ศ. 2546 (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548) ที่มักนำเสนออุดมการณ์ **“ไทย” เหนือกว่า “เขมร”** หรือ **“เขมร” ด้อยกว่า “ไทย”** อย่างไรก็ดี หากพิจารณาคำศัพท์ที่พบใน **ความถี่สูงและพิจารณาตีความอีกชั้นหนึ่ง** ผู้วิจัยพบว่า วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย (ในงานวิจัยนี้) ยังคงนำเสนอชุดความคิด **“เขมร” ด้อยกว่า “ไทย”**

กล่าวคือ เมื่อมีการบอกว่า **“เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม** จน **“ไทย” เผลียงพล้ำ** ให้แก่ **“เขมร”** เนื่องจาก “ไทย” ไม่ได้ใช้เล่ห์เหลี่ยมเหมือน “เขมร” แต่ **“ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย** ในทางหนึ่งอาจหมายความว่า “ไทย” ไม่สามารถสู้ “เขมร” ในเหตุการณ์พิพาทครั้งนี้ได้ เพราะ “เขมร” มีความฉลาดแกมโกง แต่ทว่าหากตีความคำว่า **“ใช้เล่ห์เหลี่ยม”** และ **“ดำเนินการตามกฎหมาย”** ก็จะหมายความว่า “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” ด้านคุณธรรมและความเป็นอารยะ หากตีความในระดับลึกโดยอาศัยความสัมพันธ์ของอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่พบในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัยเช่นนี้ จะเห็นได้ว่า **“ไทย” ยังคงเหนือกว่า “เขมร”** และการที่ **“ไทย” (จะ) แพ้ “เขมร”** ก็ไม่ได้หมายความว่า “ไทย” ด้อยกว่า “เขมร” เพราะการพิพาทกันระหว่างทั้งสองฝ่ายนั้นไม่ยุติธรรม เนื่องจาก **“เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม**

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ตามแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์แบบภาษาศาสตร์ (linguistically oriented CDA) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาว่า มีการนำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” อย่างไรในวาทกรรมดังกล่าว และใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้างเพื่อสื่ออุดมการณ์เหล่านั้น ผลการศึกษามีทั้งส่วนที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อนึ่ง สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 กลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์ผ่านวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่สำคัญเพื่อนำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” 8 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ 7 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้อุปลักษณ์ การใช้นามนัย การใช้มูลบท การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การใช้ถ้อยคำนัยแฝงแบบขบขัน และการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท และกลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ 1 กลวิธี ได้แก่ การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า

6.1.1.1 กลวิธีทางภาษาด้านอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์

6.1.1.1.1 การเลือกใช้ศัพท์

ผลการวิเคราะห์วาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือรายวันภาษาไทย พบว่า มีการเลือกใช้ศัพท์เพื่อนำเสนอข่าวหรือเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร ทั้งนี้แบ่งเป็นการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ และการเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วม

เหตุการณ์ หนึ่ง ผู้ร่วมเหตุการณ์ในที่นี้ หมายถึง ฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” เป็นสำคัญ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายเป็นคู่พิพาทในข้อมูลวาทกรรมข่าวที่ศึกษา

6.1.1.1.1 การเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงของผู้ร่วมเหตุการณ์

ศัพท์ที่ใช้อ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ในที่นี้สามารถแบ่งเป็น 1) คำหรือกลุ่มคำลักษณะต่าง ๆ เพื่ออ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” และ 2) บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” จากการศึกษาวาทกรรมที่ใช้ในงานวิจัยนี้ พบว่ากลุ่มคำที่ใช้อ้างถึงฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ได้สื่อความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ว่า 1) คนไทยบางส่วนรักชาติ 2) คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ 3) คนไทยบางส่วนมีความรู้และสติปัญญา 4) “เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี ส่วนการใช้บุรุษสรรพนาม “พวกเรา” และ “พวกเขา” ได้สื่อความคิดว่า “เขมร” ไม่ใช่พวกเดียวกับ “ไทย” เพื่อแบ่งแยกคู่ความขัดแย้งออกจากกันและเสริมให้เห็นภาพความขัดแย้งระหว่าง “ไทย” และ “เขมร” ในรายงานข่าวชัดเจนขึ้น

6.1.1.1.2 การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยาย

สภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์

การแสดงพฤติกรรมหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของผู้ร่วมเหตุการณ์แตกต่างจากการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ในแง่ที่ว่า การแสดงพฤติกรรมหรือการบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติไม่ใช่การอ้างถึงบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถาบันที่ปรากฏหรือกล่าวถึงในประโยคหรือข้อความโดยตรงเหมือนการอ้างถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ แต่ทว่าเป็นการแสดงการกระทำ การบรรยายสภาพ หรือการบรรยายคุณลักษณะประจำตัวของผู้ร่วมเหตุการณ์เหล่านั้น เช่น วิธีปฏิบัติ ลักษณะจิตใจ การเลือกใช้ศัพท์เพื่อแสดงการกระทำหรือบรรยายสภาพหรือคุณสมบัติของฝ่าย “ไทย” และฝ่าย “เขมร” ที่พบในการวิจัยได้สื่อความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ว่า 1) เจ้าหน้าที่ไทยบางส่วนละเลยหน้าที่ 2) “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมายเกณฑ์ 3) “ไทย” เพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร” 4) “เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี 5) “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม 6) “เขมร” เป็นศัตรูของ “ไทย” และ 7) “ไทย” และ “เขมร” มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

6.1.1.1.2 การใช้อุปลักษณ์

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า มีการใช้ภาษาในรูปแบบของการเปรียบเทียบเพื่อแสดงระบบมโนทัศน์ต่าง ๆ ปรากฏอยู่ ทั้งนี้มโนทัศน์แต่ละมโนทัศน์มีความโดดเด่นแตกต่างกัน กล่าวคือ อุปลักษณ์ในเชิงความคิดหรือมโนอุปลักษณ์ที่ปรากฏโดดเด่นมากที่สุดในข้อมูลที่น่าสนใจคือ มโนอุปลักษณ์ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] และมโนอุปลักษณ์ที่มีความสำคัญรองลงไปคือ มโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว]

6.1.1.1.2.1 มโนอุปลักษณ์ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม]

กระบวนการทางความหมายของมโนอุปลักษณ์ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] ในที่นี้คือ การถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง คือ การต่อสู้ในสงคราม ไปยังวงความหมายปลายทาง คือ การดำเนินการทางการทูต ทั้งนี้มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวซึ่งสะท้อนผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ได้แสดงมโนทัศน์ว่าการดำเนินการทางการทูตของ “ไทย” และ “เขมร” เปรียบเป็นการต่อสู้กันของทั้งสองฝ่าย การได้ผลประโยชน์ เช่น การได้ครอบครองพื้นที่ทับซ้อน ถือเป็นชัยชนะของแต่ละฝ่าย ส่วนกระบวนการทางการทูตเปรียบเป็นยุทธวิธีในสนามรบ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเปรียบเป็นนักรบ

6.1.1.1.2.2 มโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว]

หนังสือพิมพ์ไทย (ที่ใช้ในการวิจัย) นำคำที่ใช้ในวงความหมายของครอบครัว มาใช้ในบริบทการเสนอข่าวความขัดแย้งและการแสดงความคิดเห็นกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของประเทศชาติกับครอบครัว มโนอุปลักษณ์ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ที่ปรากฏในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ประกอบไปด้วยมโนอุปลักษณ์ย่อย ได้แก่ [พลเมือง คือ พี่น้อง] มโนอุปลักษณ์เหล่านี้ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ได้แสดงมโนทัศน์ว่า ประเทศไทยเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ พลเมืองไทยถือเป็นพี่น้องกัน

จะเห็นว่า การใช้มโนอุปลักษณ์ [การดำเนินการทางการทูต คือ การต่อสู้ในสงคราม] และ [ประเทศชาติ คือ ครอบครัว] ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 สื่อความคิดว่า 1) “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน 2) คนไทยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน และ 3) คนไทยบางส่วนไม่รักชาติ

6.1.1.1.3 การใช้นามนัย

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 พบว่า มีการใช้นามนัย ได้แก่ รัฐบาลแทนด้วยประเทศ การแทนแบบนามนัยดังกล่าวมีส่วนช่วยสื่อความคิดบางประการ ได้แก่ 1) “ไทย” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน และ 2) “เขมร” มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ในทางกลับกัน การใช้นามนัยยังเป็นการเรียกแบบเหมารวม เช่น การใช้คำว่า “ไทย” อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่า หมายถึง ประเทศ และ ประชาชน ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริง ผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์เป็นคนไทยบางกลุ่มหรือรัฐบาลเท่านั้น

6.1.1.1.4 การใช้มูลบท

การใช้มูลบทในที่นี้เป็นการใช้มูลบททางอรรถศาสตร์ เนื่องจากมูลบทดังกล่าวมีรูปภาพคอบบ่งชี้อยู่ รูปภาพดังกล่าว คือ รูปคำหรือลักษณะโครงสร้างทางภาษาที่ทำให้ตีความความรู้ที่เป็นภูมิหลังของผู้ส่งสารได้ จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบรูปภาพบ่งชี้มูลบทรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ คำกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ คำกริยาที่แสดงการกล่าวยืนยันความจริง คำกริยาที่แสดงความหมายโดยนัย คำบอกการซ้ำ และคำบอกเวลา ผลการวิเคราะห์การใช้มูลบทในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัยทำให้สรุปได้ว่า การใช้มูลบทดังกล่าวสื่อความคิดว่า 1) “เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์ 2) นักการเมืองไทยเพียงพวักให้แก่ “เขมร” 3) “ไทย” แพ้ “เขมร” และ 4) “ไทย” และ “เขมร” เป็นศัตรูกัน

6.1.1.1.5 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ

การแสดงทัศนภาวะ หมายถึง การแสดงเจตคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำหรือสภาพที่แสดงในประโยค ทั้งนี้การแสดงทัศนภาวะทำได้โดยการใช้คำแสดงทัศนภาวะต่าง ๆ เช่น คำช่วยกริยา คำกริยาวิเศษณ์ จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 พบการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อแสดงทัศนภาวะ 2 ประเภท ได้แก่ การใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับความจริง และการใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อแสดงทัศนภาวะเกี่ยวกับภาระผูกพัน กลวิธีทางภาษานี้ได้ช่วยสื่อความคิดว่า 1) “เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด และ 2) “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร”

6.1.1.1.6 การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบ

ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบในที่นี้ หมายถึง ถ้อยคำที่มีความหมายบ่งชี้เป็นนัยจากรูปภาษาเสมอ และละความหมายตามรูปของรูปภาษาไปแล้ว จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 มีการใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบชนบ ได้แก่ *ปากดี* อนึ่ง การใช้ถ้อยคำนัยผกผันในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัยมักสื่อความคิดว่า “เขมร” ประพฤติตัวไม่ดี

6.1.1.1.7 การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท

การกล่าวอ้างเป็นกลวิธีทางภาษาที่พบได้ทั่วไปในหนังสือพิมพ์ไทยที่ใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ข้อความที่ยกมากล่าวอ้างมักเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำลังกล่าวถึง ความเห็นที่เกี่ยวข้อง หรือข้อมูลเบื้องต้น อนึ่ง การกล่าวอ้างมี 2 วิธีสำคัญ ได้แก่ การกล่าวอ้างโดยตรง และการกล่าวอ้างโดยอ้อม การกล่าวอ้างในการรายงานข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในที่นี้เป็นกลวิธีทางภาษาที่ช่วยทำให้น้ำหนักที่นำเสนอ ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการกล่าวอ้างส่วนใหญ่เป็นการยกข้อความมาจากคำกล่าวของบุคคลที่น่าเชื่อถือหรือมีสถานภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การกล่าวอ้างยังทำให้เกิดสหบทขึ้น เนื่องจากกลวิธีทางภาษานี้ได้เปิดช่องให้ตัวบทก่อนหน้ามาปรากฏอยู่ในตัวบทปัจจุบัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ “เสียง” ของ “คน/กลุ่มอื่น” มาปรากฏอยู่ในวาทกรรมหนังสือพิมพ์ไทยได้ การกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบทที่พบในวาทกรรมที่นำมา

ศึกษาได้สื่อความคิดหลายประการ ได้แก่ “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม “ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ “ไทย” และ “เขมร” เป็นพี่น้องกัน

6.1.1.2 กลวิธีทางภาษาด้านการเรียงเรียงความ

การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าหรือการใช้โครงสร้างของการบรรยายเรื่อง/เนื้อหาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมีผลต่อความเข้าใจของผู้รับสาร กล่าวคือ โดยปกติ เหตุการณ์ต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นตามลำดับเวลา แต่ทว่าในการเล่าเหตุการณ์เหล่านั้น ผู้เล่าอาจสลับที่ส่วนต่าง ๆ ของเหตุการณ์ได้ การกระทำดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการรับรู้และความคิดของผู้ฟังหรือผู้รับสาร จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า มีการใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าเพื่อถ่ายทอดความคิดเกี่ยว “เขมร” โครงสร้างดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 ว่าด้วยการดำเนินการของฝ่าย “เขมร” ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่ฝ่าย “ไทย” และองค์ประกอบหลักที่ 2 ว่าด้วยการดำเนินการของฝ่าย “ไทย” เพื่อทำความเข้าใจกับฝ่าย “เขมร” หรือเพื่อแก้ไขปัญหา

องค์ประกอบหลักที่ 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่มีลักษณะการปรากฏที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) องค์ประกอบย่อยที่ว่าด้วยพฤติกรรมของ “เขมร” ที่เป็นสาเหตุของปัญหาซึ่งมีลักษณะปรากฏแบบบังคับปรากฏ และ 2) องค์ประกอบย่อยที่ว่าด้วยผลกระทบต่อฝ่าย “ไทย” ซึ่งมีลักษณะปรากฏแบบเลือกปรากฏ ส่วนองค์ประกอบหลักที่ 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยที่มีลักษณะการปรากฏเหมือนกัน คือ แบบบังคับปรากฏ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ว่าด้วยพฤติกรรมการทำความเข้าใจกับฝ่าย “เขมร” หรือการแก้ไขปัญหาของ “ไทย” และองค์ประกอบที่ว่าด้วยผลการดำเนินงานของ “ไทย”

โครงสร้างของเรื่องเล่าในข้างต้นปรากฏซ้ำในดับทบอยครั้ง จนส่งผลให้เกิดการตอกย้ำให้เห็นเป็นธรรมดาว่า “เขมร” เป็นฝ่ายสร้างปัญหาตลอดเวลา สรุปได้ว่าการใช้โครงสร้างของเรื่องเล่าช่วยสื่อความคิดว่า “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”

6.1.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรม เหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

จากการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่า กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมดังกล่าวนำเสนอความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” หลายความคิดด้วยกัน ทั้งนี้ชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ที่วาทกรรม เหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย (ที่ใช้ในงานวิจัยนี้) มุ่งนำเสนอ ได้แก่

- 1) “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย” โดยที่ “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม”
- 2) ในทางกลับกัน “ไทย” ดำเนินการตามกฎหมาย” ทำให้ไม่ทัน “เกม” ของ “เขมร
- 3) ผลที่ตามมาคือ “ไทย” เพลี่ยงพล้ำแก่ “เขมร””
- 4) ดังนั้น ในเมื่อ “ไทย” เสียที่ “เขมร” แล้ว หนทางที่ “ไทย” จะรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ได้ และไม่ต้องถลำไปสู่ความพ่ายแพ้อย่างสุดตัวก็คือ “ไทย” และ “เขมร” ควรมี **ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน”**

อนึ่ง เมื่อพิจารณาชุดความคิดข้างต้นในระดับผิว อาจดูเหมือนว่า ไม่ปรากฏความคิด “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” และ “เขมร” ดูเหมือนจะเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบ “ไทย” แต่ทว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างชุดความคิดข้างต้นในระดับลึก จะเห็นว่า ชุดความคิดเหล่านี้ยังแสดงว่า “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” (“ไทย” มีคุณธรรมเหนือกว่า (morally superior) “เขมร”) กล่าวคือ แม้การมีคุณธรรมซึ่งในที่นี้ คือ การดำเนินการตามกฎหมาย จะเป็นเหตุให้ “ไทย” เพลี่ยงพล้ำให้แก่ “เขมร” และ “เขมร” ได้เปรียบไทย แต่ทว่า “เขมร” ก็ยังด้อยกว่า “ไทย” เนื่องจาก “เขมร” ใช้เล่ห์เหลี่ยม ไม่ทำตามกฎหมาย

ผลการวิจัยทำให้สรุปได้ว่า มีกลวิธีทางภาษาประเภทต่าง ๆ เช่น การเลือกใช้ศัพท์ การใช้ อุปลักษณ์ การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า ปรากฏอยู่ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในงานวิจัยนี้ อีกทั้งกลวิธีทางภาษาเหล่านั้นยัง

ได้นำเสนอชุดความคิด/อุดมการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” เช่น “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย”¹ “ไทย” และ “เขมร” (ควร) มีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จึงสรุปได้ว่า **ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า** 1) กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ได้แก่ การใช้อุปลักษณ์ การใช้โครงสร้างเนื้อหาที่มีลักษณะเฉพาะ (การใช้โครงสร้างของเรื่องเล่า) การใช้ความเชื่อเบื้องต้นเป็นเครื่องมือ (การใช้มูลบท) เป็นต้น และ 2) กลวิธีทางภาษาดังกล่าวนำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร”

อนึ่ง ผู้วิจัยยังพบว่า **ผลการวิจัยส่วนหนึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า** กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย นำเสนออุดมการณ์ **“ไทย” เหนือกว่า “เขมร”** กล่าวคือ ผู้วิจัยไม่พบการนำเสนออุดมการณ์ **“ไทย” เหนือกว่า “เขมร”** อย่างเด่นชัดในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ที่นำมาศึกษาวิจัยในงานวิจัยนี้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาชุดความคิดต่าง ๆ ซึ่งสื่อผ่านกลวิธีทางภาษาที่พบในงานวิจัยนี้ในภาพรวมแล้ว พบว่า ชุดความคิดดังกล่าวยังคงสื่อนัยยะว่า **“ไทย” เหนือกว่า “เขมร”** กล่าวคือ “ไทย” มีคุณธรรมเหนือกว่า “เขมร” แม้จะตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้หรือเสียที่ “เขมร”

6.2 อภิปรายผล

1) นอกจากงานวิจัยนี้ซึ่งได้กล่าวถึงชุดความคิด/อุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” จากวาทกรรมหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ใช้ในงานศึกษาวิจัย (ดู บทที่ 5 และ 6 ของงานวิจัยนี้) ยังมีงานวิจัยเรื่อง **อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” ในบริบทหนังสือพิมพ์ไทย: กรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546** ของชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ซึ่งได้ศึกษาอุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” “ในบริบทหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในช่วงเหตุจลาจลเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศกัมพูชา ผลการศึกษาของชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) พบว่า ภาพของ “เขมร” ที่ปรากฏในบริบทดังกล่าว ได้แก่ เขมร “ด้อยปัญญา” “เขมร” ป่าเถื่อน “เขมร” เป็น

¹ ชุดความคิดนี้ประกอบด้วยความคิดย่อย ได้แก่ “เขมร” ดำเนินการในลักษณะที่ทำให้ “ไทย” เสียผลประโยชน์” “เขมร” ทำให้ “ไทย” เจ็บปวด” “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย” และ “ไทย” เสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร”

² ชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ใช้คำว่า *อุดมการณ์* ในความหมายเดียวกับคำว่า *อุดมการณ์* ในงานวิจัยนี้

“ศัตรู” ของ “ชาติ” “เขมร” ต้องพึ่งไทย และ เขมร “ไว้ใจไม่ได้” หนึ่ง นอกจากผลการวิจัยได้เสนอภาพ “เขมร” ในด้านลบดังกล่าวแล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับภาพของ “ไทย” ในบริเฉทเดียวกัน พบว่า “ไทย” นั้นเป็น “คนดี” มากกว่า เพราะคนไทยนั้น “มีคุณธรรม”

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการศึกษาคูมการณณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมสื่อหนังสือพิมพ์ไทยในกรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกรุงเทพมหานครในงานวิจัยของชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) กับคูมการณณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมเหตุการณณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า คูมการณณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ในวาทกรรมทั้งสองมีส่วนที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน และส่วนที่แตกต่างกัน

ในส่วนที่สัมพันธ์กัน ผู้วิจัยพบว่า วาทกรรมทั้งสองนำเสนอคูมการณณ์ด้านลบเกี่ยวกับ “เขมร” เหมือนกัน กล่าวคือ ในบริเฉทหนังสือพิมพ์ไทยไทยกรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2546 (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548) ได้นำเสนอภาพลักษณะในด้านลบเกี่ยวกับ “เขมร” เช่น ความด้อยปัญญาและป่าเถื่อน ความไว้ใจไม่ได้ เหมือนกับที่วาทกรรมเหตุการณณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับ “เขมร” ว่า “เขมร” มีพฤติกรรมไม่ดี ทั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวหมายรวมถึง ความเกรี้ยวกราด ความเห็นแก่ตัว เป็นอาทิ นอกจากนี้วาทกรรมทั้งสองยังนำเสนอชุดความคิดที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงลบระหว่าง “ไทย” และ “เขมร” เหมือนกันอีกด้วย กล่าวคือ ชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) พบว่า ในบริเฉทที่นำมาศึกษา มีการนำเสนอภาพ “ไทย” และ “เขมร” ว่า “ไทย” เป็นฝ่ายที่ถูกกระทำโดยฝ่าย “เขมร” ส่วนในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัยในงานวิจัยนี้ ชุดความคิดเกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายว่า “เขมร” มักสร้างปัญหาให้แก่ “ไทย” ซึ่งส่งผลให้ไทยเสียผลประโยชน์ให้แก่ “เขมร”

ในส่วนที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยพบว่า ภาพของ “เขมร” ที่นำเสนอในบริเฉทหนังสือพิมพ์ไทยกรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกรุงเทพฯ พ.ศ. 2546 (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548) มีความแตกต่างจากชุดความคิดเกี่ยวกับ “เขมร” ที่นำเสนอในวาทกรรมเหตุการณณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยบางประการ กล่าวคือ ในงานวิจัยของชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) “เขมร” มีภาพลักษณะว่า ด้อยปัญญา แต่ในงานวิจัยนี้ “เขมร” กลับมีภาพลักษณะว่า เป็นพวกมีเล่ห์เหลี่ยม (ฉลาดแกมโกง) ทั้งนี้ความมีเล่ห์เหลี่ยมหรือฉลาดแกมโกงของ “เขมร” ยังทำให้ฝ่าย “ไทย” ถึงกลับเพลี่ยงพล้ำหรืออาจจะ “แพ้” “เขมร” ได้ในที่สุด ดังนั้น ใน

งานวิจัยนี้ ภาพหรือชุดความคิดเกี่ยวกับ “เขมร” นอกจากจะไม่ได้สื่อความคิดว่า “เขมร” ด้อยปัญญาแล้ว ยังเน้นย้ำความคิดว่า “ไทย” เพลียงพล้ำ หรืออาจจะ “แพ้” เขมร เพราะความเจ้าเล่ห์หรือความฉลาดแกมโกงของ “เขมร” ด้วย

2) ในสมมติฐานของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ข้อหนึ่งว่า กลวิธีทางภาษาที่พบในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัยได้นำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับ “ไทย” และ “เขมร” (ทั้งนี้ข้อสมมติฐานดังกล่าวผู้วิจัยได้กล่าวถึงไปแล้วในข้อ 6.1 สรุปผลการวิจัย) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาประเภทต่าง ๆ ที่พบในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัยไว้ว่า หนึ่งในอุดมการณ์ที่ “อาจ” พบได้คือ “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” เหตุที่ผู้วิจัยตั้งข้อสมมติฐานดังกล่าวก็เพราะชุดความคิด “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” เป็นชุดความคิดที่ปรากฏในแบบเรียนไทยซึ่งเป็นวาทกรรมที่มีอิทธิพลต่อวาทกรรมอื่น ๆ ในสังคม ดังที่ธิบตี บัวคำศรี (2552: 162) อธิบายว่า

“แบบเรียนที่กล่าวถึงเพื่อนบ้านของเราในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งที่กล่าวถึงโดยตรงหรือที่มีเนื้อความเกี่ยวเนื่องเป็นเครื่องสร้างความรับรู้และกรอบวิถีคิดเกี่ยวกับเพื่อนบ้านของเราที่สำคัญ งานเขียนอื่นไม่ว่าจะเป็นข่าวและคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ สารคดี ตลอดจนรวมไปถึงภาพยนตร์ งานโฆษณา ก็มักเป็นส่วนขยายของความรับรู้ในแบบเรียน”

กล่าวได้ว่า เมื่อต้องกล่าวถึงความคิดเกี่ยวกับ “เขมร” ที่ไหลเวียนในสังคมวัฒนธรรมไทยในครั้งใด จะละเลยไม่กล่าวถึง “เขมร” ในแบบเรียนไทยไปเสียมิได้ เพราะ “ความรู้เกี่ยวกับกัมพูชาของคนไทยก็และจะไม่ไกลไปกว่าที่เคยได้รู้จากแบบเรียน” (ธิบตี บัวคำศรี, 2552: 164)

ธิบตี บัวคำศรี (2552) อธิบายว่า ภาพของกัมพูชาในแบบเรียนไทยหรือที่ในที่นี้เรียกว่า อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” แตกต่างกันไปตามแหล่งที่มาของความรู้หรือแบบของความรู้ นอกจากนั้น อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” ในแบบเรียนไทยยังเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยด้วยแบบความรู้เกี่ยวกับ “เขมร” ในสังคมมีอยู่หลากหลายแบบ อย่างไรก็ตาม ธิบตี บัวคำศรี (2552: 169) อธิบายว่า แบบของความรู้ดังกล่าวมีอยู่ 3 แบบ หนึ่งในนั้นคือ “ความรู้แบบบูรพคดีศึกษา” ซึ่งเป็นแบบของความรู้ที่เป็นแหล่งที่มาของชุดความคิดหรืออุดมการณ์ “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” ใน

แบบเรียนไทย เนื่องจากแบบของความรู้ประเภทนี้ได้เสนอแนวคิดที่ “เขมร” ไม่ใช่ขอม (ธิตี บัวคำศรี, 2552: 172)

ธิตี บัวคำศรี (2552: 172-173) อธิบายผลสืบเนื่องของการช่วงใช้ความรู้/แนวคิดนี้ในแบบเรียนไทยไว้ว่า

“เมื่อขอมไม่ใช่เขมร ความรุ่งเรืองของอารยธรรมอันแสดงออกผ่านทางโบราณวัตถุสถานแบบขอมจำนวนมากที่มีอยู่ในดินแดนประเทศไทยจึงไม่ใช่ผลงานของเขมร รับกันดีกับการแจกบทให้เขมรเป็นประเทศ เป็นดินแดนเล็ก ๆ ที่อ่อนแอในพงศาวดารและประวัติศาสตร์ไทย”

จะเห็นว่า แนวคิดบุรพคตินิยมเรื่องขอมไม่ใช่ “เขมร” ได้ขนาบความรับรู้ของผู้ “เสพ” แบบเรียนว่า “เขมร” ไม่มีเกียรติภูมิอันใดจะเชื่อมโยงกับมหาอำนาจขอมได้ ทั้งนี้เพราะทั้งสองมิใช่ “สิ่งเดียวกัน” นอกจากนี้ “เขมร” เป็นเพียงพวกอ่อนด้อย โดยเฉพาะเมื่อปรากฏเทียบเคียงกับ “ไทย” ในพงศาวดารของไทยที่มุ่งเชิดชูให้เห็นความแข็งแกร่งและรุ่งเรืองของชาติไทยและขับเบียดให้ “เขมร” ตกไปอยู่ในสถานภาพของพวกอ่อนแอที่เป็นเพียงข้าขอบขัณฑสีมาของ “ไทย”

กล่าวได้ว่า แบบเรียนไทยได้นำเสนอชุดความ “**“เขมร” ด้อยกว่า “ไทย”**” หรือ “**“ไทย” เหนือกว่า “เขมร”**” โดยอาศัยแบบความรู้แบบบุรพคติศึกษา ทั้งนี้ชุดความคิดดังกล่าวย่อมมีอิทธิพลต่อวาทกรรมประเภทอื่น ๆ ในสังคมไทยดังที่ได้อ้างธิตี บัวคำศรี (2552) ข้างต้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ในงานวิจัยของชนกพร พัวพัฒนกุล (2548) ชุดความคิดหรือภาพของ “เขมร” ประการหนึ่งก็คือ “เขมร” ต้องพึ่งไทย การที่ “เขมร” ต้องพึ่งพาอาศัย “ไทย” ก็แสดงว่า “เขมร” ด้อยกว่า “ไทย” หรือ “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” นั่นเอง

ในวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า ความคิด “ไทย” เหนือกว่า “เขมร” ยังคงได้รับการผลิตซ้ำหรือตอกย้ำอยู่ เพียงแต่การนำเสนอความคิดดังกล่าวเป็นการนำเสนอในระดับลึก

3) ประเด็นที่ว่า “ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อาจเป็นอุดมการณ์รองหรือเป็นชุดความคิดที่ขัดแย้งกับชุดความคิดอื่นที่พบในการศึกษาวิจัยในงานวิจัยนี้”

ผู้วิจัยพบว่า ที่จริงแล้ว ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” **ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน** มิใช่ทั้งอุดมการณ์รองและอุดมการณ์ที่ขัดแย้งกับอุดมการณ์อื่น ๆ ที่พบในการศึกษาวิจัยในงานวิจัยนี้ เนื่องจากชุดความคิดดังกล่าวมิได้เป็นบทแย้งกับชุดความคิดอื่น ๆ ที่พบในการวิจัย หากแต่เป็นชุดความคิดที่เกี่ยวข้องเนื่องสัมพันธ์กับชุดความคิดอื่น ๆ ที่พบในวาทกรรมที่นำมาศึกษาวิจัย แม้ว่าจะพบในปริมาณที่ต่ำและในบริบทที่จำกัด ทั้งนี้บริบทที่ชุดความคิดดังกล่าวปรากฏอยู่มีส่วนให้สามารถเข้าใจความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างชุดความคิดนี้กับชุดความคิดอื่นได้เป็นอย่างดี

บริบทที่ชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” **ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน** ปรากฏอยู่โดยมากเป็นส่วนที่กล่าวถึงพฤติกรรมหรือแนวทางที่ฝ่าย “ไทย” (หรือฝ่าย “เขมร”) ควรดำเนินการต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาทเขาพระวิหารที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ชุดความคิดดังกล่าวมักนำเสนอผ่านการกล่าวอ้างเพื่อสร้างสหบท โดยที่ข้อความที่ยกมากล่าวอ้างส่วนใหญ่เป็นข้อความของผู้ให้ข้อมูลที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่จะระงับปัญหาข้อพิพาทเขาพระวิหารได้ ชุดความคิดที่นำเสนอในบริบทที่กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาคถณพิพาทเขาพระวิหารจึงอาจนำเสนอชุดความคิดที่มีความหมายขัดแย้งกับชุดความคิดอื่นที่ปรากฏในเนื้อหาส่วนที่กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่าง “ไทย” กับ “เขมร”

นอกจากนี้ หากพิจารณาเปรียบเทียบชุดความคิดที่พบในวาทกรรมที่นำมาศึกษาให้ดีแล้ว จะเห็นว่า ที่จริงแล้วชุดความคิด “ไทย” และ “เขมร” **ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน** มิได้เป็นบทแย้งของชุดความคิดอื่น ๆ แต่อย่างใด กล่าวคือ หากพิจารณาจากชุดความคิดที่ว่า “**เขมร** ใช้เล่ห์เหลี่ยม” “**ไทย** ดำเนินการตามกฎหมายเกณฑ์” และ “**ไทย** เพลี่ยงพล้ำให้แก่ **เขมร**” ทำให้เห็นได้ชัดว่า ฝ่าย “ไทย” คงจะไม่สามารถ “ชนะ” ในกรณีพิพาทเขาพระวิหารกับ “เขมร” ในครั้งนี้ได้หนทางที่จะเป็นทางออกให้แก่ปัญหานี้ได้ ก็คือ “**ไทย** และ **เขมร** **ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน**” ทั้งนี้เพื่อว่า “ไทย” ที่ไม่สามารถเอาชนะ “เขมร” ได้ จะได้สามารถร่วมหาประโยชน์กับ “เขมร” ต่อไปได้ในฐานะ “มิตร” หรือ “พี่น้อง”

6.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพบว่า ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจในการศึกษาวาทกรรมเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร พ.ศ. 2551 ดังนี้

1) การศึกษาการถ่ายโยงเนื้อหาจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยเพื่อไปใช้ในการรายงานข่าวในรายการ “เล่าข่าว” กล่าวคือ การศึกษาการที่ตัวบทในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยไปปรากฏในตัวบทการ “เล่าข่าว” ในลักษณะของ “สหบท”

2) การศึกษาการใช้พรัลักษณ (paralinguistics) เพื่อสื่อทรรศนะ เช่น การศึกษาการใช้เครื่องหมายวรรคตอนเพื่อสื่อความคิด ทั้งนี้เนื่องจากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ มักปรากฏการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ เช่น เครื่องหมายอัฒประกาศ เครื่องหมายอัศเจรีย์ หรือเครื่องหมายนลลลลลล เพื่อสื่อทรรศนะแฝงเกี่ยวกับคำหรือข้อความ เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน(น) ฮุน เซ(น)

3) การขยายแนวทางการวิจัยออกไปในทางสังคมวิทยามากขึ้น เช่น การศึกษาอิทธิพลต่อสังคมของหนังสือพิมพ์ไทยในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหาร ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) ยังคงมีการนำเสนอข่าวเหตุการณ์พิพาทเขาพระวิหารต่อจากปี พ.ศ. 2551 อย่างต่อเนื่อง แต่ทว่างานวิจัยที่เกี่ยวกับอิทธิพลต่อสังคมของหนังสือพิมพ์ไทยในการนำเสนอข่าวดังกล่าวกลับยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด

ศูนย์วิทยพัพยการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

“ปราสาทพระวิหารกับสามเส้าปัญหา – เลียนหนาม หรือ ความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.prachatai.com/05web/th/home/12629 สืบค้น 20 กันยายน 2552.

Charlie. “สงคราม “คนข่าว”.” *แพรว*, 26, 624 (2548): 144-145

กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์, พระราชวรวงศ์เธอ. *สามกรุง*. พระนคร: ศิลปาบรรณาคาร, 2514.

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์. *ปริเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์: รายงานผลการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์. *วัจนปฏิบัติศาสตร์*. (ม.ป.ท.), 2547.

กาญจนา เจริญเกียรติบวร. *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับมุมมองในข่าววัดพระธรรมกายที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

การสำรวจพฤติกรรมการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. ๒๕๔๘ กลุ่มสถิติประชากรและสังคม สำนักงานสถิติเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548.

ไถลู่รุ่ง อามระดิษ. “ภาพตัวแทนของคนไทยและเมืองไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมเขมร.” ใน *สุนทรชุตินธรานนท์*, (บรรณาธิการ), *โครงการวิจัยชุดไทยในการรับรู้และความเข้าใจของประเทศเพื่อนบ้าน*, หน้า 273-312. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2552.

จรรยา ประชิตโรมรัน. *การเสียดวงศรียุทธยาครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ชนกพร พัวพัฒนกุล. *อุดมการณ์เกี่ยวกับ “เขมร” ในปริเฉทหนังสือพิมพ์ไทย: กรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. *วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะและความเป็นอื่น*. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา, 2549.

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. “โฆษณาตนเองอย่างไรให้น่าเชื่อถือ.” ใน *กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และ จันทิมา เตียมานนท์*, (บรรณาธิการ) *มองสังคมผ่านวาทกรรม*, หน้า 325-363. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

- ธิดา สาระยา. **เขาพระวิหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ, 2541.
- ธิปไตย บัวคำศรี. “กัมพูชาในแบบเรียนของไทย.” ใน สุเนตร ชุตินธรานนท์, (บรรณาธิการ), **ชาตินิยมในแบบเรียนไทย**, หน้า 163-223. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2552.
- นวรรณ พันธเมธา. **คลังคำ**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2550.
- บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. **บทบาทหนังสือพิมพ์ต่อการพัฒนาการเมืองไทยหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535**. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **แฉเอกสาร “ลับที่สุด” ปราสาทพระวิหาร พ.ศ. 2505-2551**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2551.
- พงษ์พันธ์ พีงตน. **ปราสาทพระวิหาร: การเมืองวัฒนธรรมในกัมพูชายุคสังคมนิยม ค.ศ. 1955-1970**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม. **อุปสรรคที่นักการเมืองไทยใช้: การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ปริชานและวัจนปฏิบัติศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิชชิ่ง, 2546.
- สาวิตรี คทวณิช. “วาทกรรมศึกษาเพื่อการวิจัยทางสังคม: กรอบทฤษฎีเพื่อการวิจัยเชิงประจักษ์.” ใน กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์ และ จันทิมา เอี่ยมมานนท์, (บรรณาธิการ) **มองสังคมผ่านวาทกรรม**, หน้า 22-48. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. **ปราสาทเขาพระวิหาร: ศาสนบรรพตที่โดดเด่นที่สุดในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ, 2536.
- สุวัฒน์ กิขุนทด และคณะ. **ขแมร์-ไทย มิตรหรือศัตรู?** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อินโดไชน่าพับลิชชิ่ง, 2551.

ภาษาอังกฤษ

- Blommaert, J. **Discourse: A Critical Introduction**. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Charteris-Black, J. **Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor**. Palgrave Macmillan, 2005.
- De Cillia, R., Reisigl, M., and Wodak, R. “The Discursive Construction of National Identities.” **Discourse Society** 10, 2 (1999): 149-173.

- De Kantzow, M. **Targeting Media**. Blake Education, 2000.
- de Tracy, A. L. C. D. **Eléments D'Ideologie: Ideologie Proprement Dite**. Kessinger Publishing, 2010 [1826].
- Eagleton, T. **Ideology: An Introduction**. London: Verso, 1991.
- Fairclough, N. **Analysing discourse : textual analysis for social research**. London: Routledge, 2003.
- Fairclough, N. and Wodak, R. "Critical discourse analysis." In T. A. van Dijk, (ed) **Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction**. Vol. 2, pp. 258-284. London: Sage, 1997.
- Fairclough, N. **Discourse and Social Change**. Cambridge: Polity Press, 1992.
- Fowler R. **Language in the News: Discourse and Ideology in the Press**. London: Routledge, 1991.
- Franklin, B., Hamer, M., Hanna, M., Kinsey, M., and Richardson, J. E. **Key Concepts in Journalism Studies**. London: Sage, 2005.
- Fraser, E. **Delacroix, Art and Patrimony in Post-Revolutionary France**. Cambridge University Press, 2004.
- Frege, G. **The Basic Law of Arithmetic**. University of California Press, 1982.
- Gee, J. P. **An Introduction to Discourse Analysis: theory and method**. London: Routledge, 1999.
- Halmari, H. "Discourse of death: The function of the local newspaper coverage of Huntsville, Texas executions." In J. Verschueren, (ed) **Language and ideology: Selected papers from the 6th International Pragmatics Conference**, Vol. 1, pp. 179-205. Antwerp: International Pragmatics Association, 1999.
- Hilpert, M. "Chained metonymies in lexicon and grammar. A cross-linguistic perspective on body part term." In G. Raddden et al., (eds) **Aspect of Meaning Construction**, pp. 77-98. John Benjamins Publishing Company, 2006.
- Lakoff, G. and Johnson, M. **Metaphors We Live By**. University of Chicago Press, 1980.
- Lakoff, G. **Moral politics: how liberals and conservatives think**. University of Chicago Press, 2002.
- Leitch, V. B. **Deconstructive Criticism: An Advanced Introduction**. New York: Columbia University Press, 1983.
- Luke, S. **Power: A Radical View**. London: Macmillan Press, 1974.
- Marx, K. "Manifesto of the Communist Party (trans. T. Carver)." In M. Cowling, (ed) **The Communist Manifesto: New Interpretations**, pp. 14-37. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1998 [1848].
- Montgomery, M., Durant, A., Fabb, N., Furniss, T., and Mills, S. **Ways of reading: Advanced Reading Skills for Students of English Literature**. London: Routledge, 2000.

- Mumby, D. K. and Clair, R. P. "Organisational discourse." In T. A. van Dijk, (ed) **Discourse studies: A multidisciplinary introduction: Vol. 2. Discourse as structure and process**, pp. 181-205. Thousand Oaks, CA: Sage, 1997.
- Natthapom Panpothong. "Ironic context-free Ironics in Thai as conventionalized implicatures." *Manusya* 1,1 (1998): 88-95.
- Panther, K. U., Thornburgh, L. L., and Barcelona, A. **Metonymy and metaphor in grammar**. John Benjamins Publishing Company, 2009.
- Radden, G., and Kövecses, Z. "Towards a Theory of metonymy." In Panther, K. U. and Radden, G., (eds) **Metonymy in language and Thought**, pp. 17-60. John Benjamins Publishing Company, 1999.
- Reah, D. **The Language of Newspapers**. 2nd ed. London: Routledge, 1998.
- Reisigl, M., and Wodak, R. **Discourse and Discrimination: Rhetorics of racism and anti-Semitism**. New York: Routledge, 2001.
- Richardson, J. E. **Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis**. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan, 2007.
- Sandikcioglu, E. "More metaphorical warfare in the Gulf: Orientalist frames in news coverage." In Antonio Barcelona, (ed) **Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective**, pp. 299-320. Berlin: Mouton de Gruyter, 2000.
- Seto, K. "Distinguishing Metonymy from Synecdoche." In K. U. Panther & G. Radden, (eds) **Metonymy in Language and Thought**, pp. 91-120, 1999.
- Simpson, P. **Language, ideology and point of view**. London; New York: Routledge, 1993.
- Thatcher, M. **The revival of Britain**. Aurum Press, 1989.
- Thompson, J. B. **Studies in the Theory of Ideology**. University of California Press, 1984.
- van Dijk, T. A. "Critical Discourse Analysis." In D. Shrifin, D. Tannen and H. E. Hamilton, (eds) **The handbook of discourse analysis**, pp. 352-371. Malden, MA: Blackwell Publishers, 2001.
- van Dijk, T. A. "Discourse and manipulation." **Discourse and Society** 12 (2006): 359-383.
- van Dijk, T. A. "Discourse, Power and Access." In Carmen Rosa Caldas-Coulthard and Malcolm Coulthard, (eds) **Texts and Practices: Reading in Critical Discourse Analysis**, pp. 84-104. London: Routledge, 1996.
- van Dijk, T. A. **Discourse and Power**. Palgrave Macmillan, 2008.
- van Dijk, T. A. "Discourse semantics and Ideology." **Discourse and Society**, 6, 2 (1995): 243-289.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายนิติพงศ์ พิเชฐพันธุ์ เกิดวันเสาร์ที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2528 ที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มารดาชื่อ นางจุไรรัตน์ ศรีอมร บิดาชื่อ นายสุระชัย พิเชฐพันธุ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549 และเข้าศึกษาต่อระดับปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย